SZÁSZFALVI LÁSZLÓ

Magyar ünnep

A SZÁRAZ-ÉRTŐL A DUNA-PARTIG

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ

Magyar ünnep

A SZÁRAZ-ÉRTŐL A DUNA-PARTIG

Juditnak,
Bencének, Boginak és Lencsinek
ajánlom szeretettel

ELŐSZÓ

Ha azt mondom, hogy Szászfalvi László egy angyal, bizonyára megmosolyogja a Kedves Olvasó, hiszen ez a fajta bókolás a családi élet intimebb szféráiba tartozik. Ha azonban a szó eredeti jelentését nézem (angelus – küldött), akkor ez a mosoly alábbhagyhat. Mert Szászfalvi László református lelkész, tehát Isten szolgája, küldötte. És Szászfalvi László országgyűlési képviselő is, somogyországi választókörzetének küldötte. És Szászfalvi László több cikluson át tevékenykedett polgármesterként, azaz Csurgó város lakóinak vezetője, általuk megválasztott képviselője, tehát küldötte volt.

Ez a kötet e sokoldalú ember megnyilatkozásaiból ad ízelítőt, amelyek az utóbbi másfél évtizedben hangzottak el. Már a beszédek helyszínei is impozánsan sokrétűek: szószék, parlament, megyeháza, konferenciaterem, köztér, iskola, temető. És az időpontok is nagy korszakot ívelnek át, olvashatunk rendszerváltás előtti március 15-i beszédet éppúgy, mint 2006-os parlamenti felszólalást, millenniumi köszöntőt, erdélyi emlékezést. És mint felelős polgármester, kikerülhetetlen kötelességeit, legyen az újévi köszöntő, idősek napja, kiállítás megnyitása, vagy megyegyűlés.

A ma embere a hírek, információk özönében él, s mint egy óriási labirintusban, el is téved. Képtelen felfogni, befogadni, rendszerezni azt az irdatlan mennyiséget, amit reá zúdítanak. Nem véletlen a magyar nyelv bölcsessége: a mai, legfrissebb lap neve újság, míg a múlt heti már csak újságpapír.

Ez a kötet tehát az utolsó tíz-tizenöt évben elhangzott beszédeket eleveníti fel. De ha folytatjuk e gondolatmenetet, a mai hírözönben van-e értelme 4-8-12 évvel ezelőtti beszédeket, megnyilatkozásokat egy kötetben megjelentetni?

Szerkesztőként határozott igen a válaszom. Mert e beszédek bármennyire is alkalmi jellegűek, tartalmuk, gon-

dolati mélységük kiemelik az adott pillanat keretéből. Általános érvényűek, mert nem csak a mához, hanem a mindenkori mához szólnak, az évek – és tapasztalatok – távlatából a mostani mához is.

Egyetlen, jól érzékelhető kivétel ebben A magyar kereszténydemokrácia jövője című, 1999-ben íródott igényes tanulmánya. Ennek egy része már érvényét vesztette. De az elméleti koncepció, a felvázolt jövőkép és stratégia ma is aktuális, sőt sok esetben fájdalmas, csak az akkor, '99-ben leírt és felvázolt gyakorlati megvalósulás szenvedett végérvényesen csorbát. De ez nem a szerző hibája, hanem a Magyar Demokrata Fórum jelenlegi vezetőinek meg nem bocsájtható bűne. Az írás értékét növeli, hogy nem kívülálló, semleges politológusként, hanem belülről, a belső folyamatokban őrlődve és csiszolódva, de felelősen látva vetette papírra elképzeléseit.

Bármennyire is napi megszólaló, a mindenkori jelen, a pillanat elsikkad és számára csak két pólus létezik: múlt és jövő. Azaz a gyökerek és az építkezés, a tervezés. A jelen csupán felkészülés a jövőre, ezért nem más, mint a szellem és a lélek ápolása, nevelése. Sokszor, szinte mindig hivatkozik a múltra, de a múlt számára nem statikus freskó, múzeumi relikvia, hanem élő és közeli valóság. Büszke arra megyeházi beszédében, hogy királyi címert kapott Somogy. Lakói emberségéért, becsületességéért. Büszke arra, hogy Csurgón alapíttatott az első iskola, sőt az első tanítóképző is. Lakói szellemi fejlődéséért, boldogulásáért. Büszke arra egy kiállítás megnyitóján, hogy a régi magyar ruhák, öltözékek nem csupán használati tárgyak, eszközök, hanem egy életvitel, egy gondolkodás, egy magatartás és kiállás látható és fontos tartozékai is.

Lássunk és láttassunk végre tisztán – mondja 1956-ra emlékező, újszerűsége ellenére is alig közismert, figyelemre méltó beszédében. És ez a kérés, óhaj, parancs átlengi az egész kötetet, valamennyi beszédét, írását, gondolatát. Azt szeretné, hogy lássunk. Ezért láttat.

És kifejti azt – alkotmányosság, keresztény alapok, igazságosság –, amit az EU még csak óvatosan, bizonytalanul, piszmogva kerülget. És kifejti azt – megyerendszer, regionalizmus –, amit a jelenlegi magyar kormány kevésbé óvatosan, kevésbé bizonytalanul, kevésbé piszmogva nem is kerülget, hanem szét akar verni.

Szászfalvi László sokoldalúsága sajátos eleggyé, körforgássá alakul. Amikor polgármester, akkor lelkész. Újévi köszöntőjében nem alattvalóihoz, hanem az ott élő emberekhez – majdnem azt mondtam, nyájához – szól, szívhez és lélekhez üzen, humánus, békés, emberi hangon.

És amikor lelkész, akkor politikus, mert transzcendens világképét igyekszik nem csupán kivetíteni, hanem ráillesztve alkalmazni a politika sodrására, részben kisiklott mechanizmusára.

És amikor politikus, akkor polgármester, mert a gyakorlatban, konkrét lépésekkel, tervekkel, megvalósult beruházásokkal építkezve szolgálja szűkebb hazája és a reá bízottak felemelkedését, boldogulását.

Számára a lét Isten ajándéka, tehát ünnep. S mivel nemzetben, közösségben gondolkodik, tehát magyar.

Szászfalvi László munkássága és gondolatai eredendően a jót szolgálják. A jót Csurgónak, a jót Somogyországnak, a jót Magyarországnak, a jót Európának.

Hát akkor ideje volna már jobban hallgatni rá, és nemcsak azért, mert egy angyal.

Székely Ádám

Bemutatkozás

ISTEN VEZETTE, SCHWEITZERI ÚTON, ILLÚZIÓK NÉLKÜL

Lelkész, polgármester és országgyűlési képviselő. Bár kizárták az MDF frakciójából, mégsem törte meg az eset, mint ahogy nem esett kétségbe, amikor polgármesterként lemondott. Ahogy mondja, nem ő változott, hanem a környezet, de ezt az utat Isten adta neki.

– *Csurgón most ökumenikus imahét van. Mint volt lelkész hogyan tudja segíteni ezt?*

– Rögtön annyit, hogy nem mint volt lelkész, hanem most is lelkész vagyok és most is lelkésznek érzem magam. Felszentelt és megválasztott. A változás az életemben nem az, hogy nem lettem lelkész, hanem, hogy nem vagyok munkaviszonyban lelkipásztor, egyébként most is végzek lelkészi szolgálatot. Ez körülbelül olyan, mint ha egy költő kerülne a magyar nagyméltóságú parlamentbe, akkor nyilvánvalóan senki nem tilthatja meg neki, hogy verseket írjon. Azt gondolom, hogy a lelkészi szolgálatok egy része, nagy része ilyen jellegű, úgyhogy én örömmel prédikálok, amikor csak van lehetőségem. Az ökumenikus imahétnek különösképpen azért is vagyok elkötelezettje, mert ezt én hoztam létre Csurgón, úgyhogy egy picikét a saját gyermekemnek is tartom.

– *Hogyan éli meg a hitet és a lelkipásztorkodást? El tudja-e különíteni a politikától?*

A hit az életünk mindennapjait meghatározó erő, és ha az életünk mindennapjait meghatározó erő, akkor természetesen a politikától és a politizálásomtól sem lehet elkülöníteni. De talán nem is úgy mondanám, hogy politika, mert ez már egy súlyosan megterhelt fogalom, és aki ezt a szót hallja, az egyből pártpolitikára gondol. Én azt gondolom, talán úgy lehetne helyettesíteni, hogy közélet. Tehát

ha a hétköznapjaimat és az életemet sorsdöntő módon is befolyásolja a hit, akkor ez azt jelenti, hogy a közéletben játszott szerepemet, cselekedeteimet, döntéseimet ugyanúgy befolyásolja, és befolyásolnia kell a hitnek.

Aztán persze, hogy lelkészként és egyszerű egyháztagként mit jelent a hit? A hit önmagában nem lelkészi monopólium, hiszen egyháztagként, gyülekezeti tagként és egyéni emberként lettem hívővé és szólított meg Isten. Az egy másik kérdés, hogy ebben a megszólításban milyen utat mutatott vagy milyen küldetést adott számomra. Mi reformátusok, protestánsok az egyetemes papság elvét vallva, ugye azt mondjuk, hogy mindannyian lelkészek vagyunk, csak ki-ki másféleképpen, másféle módon. Van aki a tanításra hívatott el, van aki a diakóniára, szeretetszolgálatra hívatott el, van aki a prófétálásra hívatott el.

Hiszem azt, hogy ez a hit az, amely nekem az egyéni életemhez, családi életemhez, gyülekezeti munkálkodásomhoz és a közéletben betöltött feladataim elvégzéséhez is valóságos életforrást jelent.

- A jelenlegi kormányzás megpróbálja az egyházak közügyekbe való beleszólását kordában tartani. Mi erről a véleménye?

- Természetes, hogy egyrészt, mint egyháztag, másrészt, mint egyházi ügyekkel foglalkozó politikus is érzékeltem azt az elmúlt két hónapban felerősödött egyházellenes kormányzati propagandát és tevékenységet, ami az én megítélésem szerint tulajdonképpen nem egyházpolitikai kérdés, hanem olyan politikai kommunikáció, amely igazából figyelem elterelési akció. Figyelemelterelés az igazi kormányzati tevékenységről, illetve a kormányzati tevékenység hiányáról, figyelemelterelés a mai magyar közállapotokról, az emberek életminőségének a romlásáról, az infláció és a munkanélküliség növekedéséről, az államadósság ijesztő mértékű megnövekedéséről, figyelemelterelés a költségvetés összeroppanásáról. Alkotmányossági kérdéseket vet fel a dolog, hiszen

olyan alkotmányos szabadságokat, olyan alkotmányos értékeket támad a kormányzati kommunikáció, mint a vallásszabadság, az emberi méltóság, az emberi szabadságjogok, véleménynyilvánítás szabadsága, szólásszabadság. Egyelőre úgy tűnik, hogy ez a huszonegyedik század elején, egy demokratikus jogállamban, az Európai Unió tagjaként lehetséges, mert a magyar társadalom mindenféle jajszó nélkül tűri.

– *Az egyházaknak van-e valamilyen stratégiája ezzel szemben?*

– Nem tudom, az egyházakat kellene megkérdezni. Én csak azt tudom mondani, hogy az egyházak azok olyan képződmények, hogy túlélték Hitlert és túlélték Sztálint is, túlélték a Római Birodalmat is, úgyhogy lehet próbálkozni az egyházak sárba tiprásával. Ez általában azzal szokott járni, hogy az egyházak megerősödnek. A keresztyénellenes és egyházellenes támadások egyébként Európában is jelen vannak. És ugye Magyarországon is megjelentek ezek a harcok egy kultúrharc formájában. Az biztos, hogy szembe kell nézni kormányzatnak, illetve a kormányzati kommunikációs csapatnak és stratégáknak azzal a kudarccal, amellyel szembe kellett már néznie annak idején soksok önmagáról sokat és nagyot képzelő politikusnak, politikai hatalomnak.

– *Szükséges-e ilyen helyzetben az önvizsgálat, vagy rögtön szembe lehet fordulni a támadással?*

– Azt gondolom, hogy önvizsgálatra mindig szükség van, tehát ez természetes, hogy egy ilyen helyzetben is, de nekünk ezt nem Gyurcsány Ferenc és kormányával való összefüggésében kell vizsgálnunk, ezt mondom a mindenkori kormány összefüggésében természetesen, hanem Isten és ember dimenziójában, Isten és az én életem, az én személyes döntéseim összefüggésében kell tennünk.

– *Jelenleg nem MDF-tagként, hanem független képviselőként dolgozik. A kizárását nem élte-e meg személyes kudarcként?*

– 2004. szeptember első napjaiban Herényi Károly, frakcióvezető ötünket rúgott ki a frakcióból személyes döntés alapján, természetesen teljesen törvényellenesen, házszabályellenesen, jogszabályellenesen és erkölcstelen módon. Mi bíróságra vittük a dolgot és reméljük, hogy ennek az évnek a végére a „magas bíróság" döntést fog hozni. *(A pert megnyerték az ötök. – a szerk.)*

Ami a kérdést illeti, természetes, hogy ha az ember nem is kudarcként éli meg, mert ez nem kudarc meg siker kérdése szerintem, hanem egyáltalán az ember bensőjében, az ember lelkében föl kell dolgoznia ezeket az eseményeket. Én egy-két hétig próbáltam feldolgozni és úgy gondolom, hogy sikerült. Nyilvánvaló, hogy az embernek fájdalmas esemény volt ez az életében, hiszen én 1988-ban léptem be az MDF-be. Nem is egy pártba léptem be egyébként, hanem egy mozgalom volt annak idején, annak lettem a tagja. Utána semmit nem változtam, semmi újabb papírt nem írtam alá, azt a legelső belépési nyilatkozatomat töltöttem ki és kaptam az MDF-nek a tagsági könyvét, amelyet Lezsák Sándor írt annak idején alá Lakiteleken.

Azt gondolom, hogy mindannyiunkat megdöbbentett és érdekes, hogy az a Herényi Károly, aki tulajdonképpen egy puccsal lett a frakció vezetője, mindegyikünk személyében alapítókat rúgott ki és az a Herényi Károly, akinek nincs felsőfokú végzettsége, ötünk személyében kilenc egyetemi diplomát rúgott ki. Annak idején mi hoztuk létre ezt a szervezetet és ebből sorra zárták ki azokat, akik fazont és tartalmat adtak neki.

Azóta időközben megalakítottuk a Nemzeti Fórum egyesületet, és ennek szeretnénk majd a házszabály szerint működő frakcióját is létrehozni. Egyébként pedig most már letisztultak a bizottsági tagsági kérdések és helyek és úgy tűnik, hogy én megmaradtam és megmaradhatok reménység szerint most már ebben a ciklusban végig az Or-

sággyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága elnökeként, úgyhogy éppen elég feladatot kapok még a képviselői tevékenységem mellé.

– Akkor ez azt jelenti, hogy nincsen visszaút az MDF-be?

– Azt hiszem, hogy nincsen. Jó lenne, hogyha az MDF-et újra MDF-fé tehetnénk. Most úgy érzem, hogy az MDF teljesen eltávolodott az eredeti értékeitől, céljaitól, a lakiteleki nyilatkozattól. Nyilvánvaló, hogy ezt csak belülről lehetne megváltoztatni. Mi most már kívül vagyunk, bár az MDF-tagság még megmaradt nekem, mert csak a frakcióból rúgtak csak ki speciálisan engem, de ez nyilván az emberben olyan gondolatokat ébreszt, hogy a pártnak sincsen szüksége rám.

Én azt hiszem, hogy le kell számolnunk a különböző illúzióinkkal és egy új jövőképet kell felvázolni, ez a jövőkép egyébként nagyjából már megvan. A Nemzeti Fórum a Fidesszel együttműködve készül a 2006-os választásokra és reménység szerint együtt fogunk indulni.

– Azt az időszakot, amikor polgármester volt Csurgón, hogyan értékeli?

– Nem lenne jó, ha nekem kellene értékelnem, mert biztos, hogy teljesen elfogultan, teljesen szubjektívan látom azt a tizenkét évet. A választópolgárok úgy értékelték ezt, hogy tizenkét év alatt ötször választottak engem meg, mert egyszer lemondtam ugye a polgármesterségről, utána újraválasztottak és utána még a negyedik ciklust is megkezdtem, mert akkor megválasztottak, elsöprő többséggel. Tehát a választópolgárok úgy gondolom, hogy folyamatosan megtiszteltek a bizalmukkal.

Amit talán tényszerűen el lehet mondani, hogy egy óriási feladat volt egy tanácsrendszer után az új önkormányzati rendszert kiépíteni a városban, és ezt szerintem sikerrel megtettük. Folyamatos pénzügyi nehézségekkel küszködtünk, de szívósan és keményen dolgoztunk a munkatársaimmal együtt. Ez egy csapatmunka volt, amelyben ki-

váló társaim voltak és rengeteg ellendrukker természetesen. Mi elkötelezetten, lelkesen és dinamikusan tettük a dolgunkat a városért. Majd az utókor fogja értékelni ezt vagy nem értékelni.

– *Rengeteg munkája mellett jut-e ideje a családjára?*

– Igen, ez egy jó kérdés. Amikor kirúgtak az MDF-frakcióból, akkor sok mindennel számot vetettem az életemben és volt egy kis időm elgondolkodni bizonyos dolgokon. Az volt a megdöbbentő észrevételem, illetve megdöbbentő tapasztalatom és élményem, hogy nincsenek véletlenek, ez sem történt véletlenül és ez sem történt Isten tudomása nélkül, mert nagyon sok lehetőséget adott arra, hogy fölfedezzem például a családomat, több időt szánjak a gyermekeimre. Persze nagyon nehéz ez, mert folyamatos présben él az ember politikusként, egy óriási húsdarálóban, és muszáj megtalálni azokat a levegővételi lehetőségeket, amikor egy kicsit valóban együtt tud lenni a családdal. Nem azt mondom, hogy sokkal több időt tudok most a családommal eltölteni, de talán egy kicsit tudatosabban töltöm együtt és intenzívebbek azok az együttlétek.

– *Megfogalmazna-e valamiféle hitvallást?*

– Ezt nagyon nehéz egy mondatban összefoglalni.

Amikor polgármester lettem, akkor Jeremiás próféta igéje volt a vezérigém, a vezérgondolatom, hogy „Fáradozzatok a városnak jóllétén, mert annak jóléte lesz a ti jólétetek is". Tulajdonképpen ez megmaradt, most már kicsit nagyobb dimenzióban is. Fáradozzatok az országnak, a nemzetnek és fáradozzatok a világnak a jólétén, mert az lesz a ti jóléteteknek az alapja is. Ez azt jelenti számomra, hogy rendkívüli módon egymásra vagyunk utalva, egymásra van utalva a Föld, a világ, az emberek és én azt gondolom, hogy nekünk az Isten egy olyan hivatást, küldetést adott, hogy ezt a tőle kapott ajándékot egymásra utaltan őrizzük meg és védjük meg. Mindig az életet kell

szolgálnunk, és bármennyire is sok a pusztító erő, nekünk mindig az élet érdekében kell tennünk, és az életet kell szolgálnunk.

Nekem gyerekkorom óta Albert Schweitzer volt a példaképem. Most már felnőtt fejjel, meg ilyen tapasztalt politikusként azt szokták mondani, hogy most már nincsenek példaképek, de nekem még mindig egy kicsit Albert Schweitzer a példaképem, aki az élet tiszteletének az etikáját fogalmazta meg és dolgozta ki. Mindig fantasztikus nagy álmom volt, hogy majd egyszer én is Albert Schweitzer után megyek Afrikába, és fantasztikus dolgokat csinálok majd az emberek érdekében. No hát az Úristen nem így alakította az életemet, de ott, ahol vagyok, abban a hivatásban, amiben vagyok ugyanazt a feladatot adta. Azt gondolom tehát, hogy az „Albert Schweitzer-i" az élet tiszteletének az etikája rendkívüli módon befolyásolta a gondolkodásomat, és hát remélem, hogy a cselekedeteimet is.

(Az interjút ifj. Tímár András készítette;
magánkiadás, 2004. december.)

HVG-PORTRÉ

Szászfalvi László képviselő, az MDF Lakitelek munkacsoportjának tagja

„Nem kellett bennünket bepofozni a templomba, szívesen jártunk az istentiszteletekre" – emlékezik a földeáki, paradicsominak érzett gyermekévekre a helyi református lelkipásztor és a tanítónő idén 43 éves, mára pártjának konzervatív másként gondolkodójává érett fia. A debreceni református kollégium gimnáziumában kezdett pálya eleinte az apai életút követését ígérné, igaz, közbejön egy minilázadás: néprajzos és régész szeretne lenni, de nem veszik föl az ELTE-re. „A katonaidőmet Marcaliban töltve megfogadtam, hogy soha még csak a környékre sem megyek. És tessék, most a körzet parlamenti képviselője vagyok" – ismeri be az emberi tervezőképesség végességét. Előbb azonban a Budapesti Református Teológiai Akadémián megismeri későbbi feleségét, s már vele megy a csurgó-alsoki egyházközség segédlelkészének, majd lelkipásztorának. Ekkor már 1987-et írtunk, mikor is belép az MDF helyi szervezetébe. Világi aktivitása tovább terebélyesedik, amikor három évre rá a párt jelöltjeként Csurgó választói polgármesterükké emelik. A pályaív 1998-ban ér eddigi csúcsára, amikor MDF-Fidesz közös jelöltként parlamenti képviselőséget is szerez Marcaliban. Tavaly – a kedvezőtlenül alakuló helyi képviselő-testület okán, meghasonulva – lemondott polgármesterségéről, így maradt fölös energiája, hogy a pártelnök asszony képviselte irányvonal kiigazítására szerveződő Lakitelek munkacsoport egyik leggyakrabban megszólaló tagja lehessen.

„A régi álom nyomán ma is bújom a szakkönyveket, és újabban Wass Albert-regényeket is olvasok" – jelzi, mivel tartja frissen szellemi kondícióját a Csurgón egyházi szolgálati lakásában, Pesten a parlament finanszírozta albérletben élő honatya. Odahaza segédlelkész neje viszi a politi-

zálás miatt 1994-ben letett hitéleti teendőit. És neveli a gyerekeket: a 16 esztendős Bencét, a 14 éves Boglárkát, valamint az utóbbinál öt évvel ifjabb Lenkét.

– Ön mint teológiai képzettségű ember nem akadt fenn azon, hogy nyilatkozatukban egyszerre hivatkoznak a lakiteleki tradícióhoz és a keresztény szellemhez való visszatérésre? Holott a lakiteleki alapító nyilatkozatban ez utóbbi kifejezés nem is szerepel...

– Sokan, akik most értetlenségüknek adnak hangot az MDF-ben, szerintem elfelejtették, hol vannak, és hogyan kerültek ide. Természetes, hogy nem lehet kétszer ugyanabba a folyóba belelépni, vagyis – hogy úgy mondjam nem hülyültünk meg. Jól tudjuk, hogy a lakiteleki nyilatkozat 1987-ben született, és hogy számos kontextusa megváltozott. A lényeg azonban maradt: az MDF-nek konzekvens keresztény pártnak kell maradnia!

– Dialektikából biztosan ön az erősebb. Ráadásul a lakiteleki csapat egyik legaktívabb tagja. Kijelölték erre, avagy csak muszáj Herkulesként került az események fókuszába?

– Nálunk normális módon zajlanak a folyamatok, bennem pedig erős a késztetés, hogy ötleteimet elmondjam a nyilvánosság előtt. Miután tevékeny szerepet vállaltam nyilatkozatunk megfogalmazásában, a kialakult szereposztás természetes. És egy demokratikus pártban utólag el lehet mondani, miről mit gondolunk.

– Szeretnénk olvasóinkat tájékoztatni az utolsó mondat hangsúlyából érződő iróniáról...

– Derű nélkül a politika halálos. Ez szent meggyőződésem.

– Hát, derű nélkül tényleg nehéz lenne. A politika egyébként elég hamar első vonalbeli elfoglaltság is lett az életében: még lelkészi tevékenységét is szünetelteti. Más kollégái nem tudtak lemondani erről. Egyházában a Hegedűsöket tartják számon e tekintetben...

– Hegedűs püspök urat nagyon tisztelem, mert nagy tudású, kiváló teológus. De emberként is tisztelem, amit érvényesnek érzek a fiára, ifjabb Hegedűs Loránt is. Az más kérdés, hogy a politikai irányzatokat tekintve máshová helyezzük a hangsúlyokat. De bocsánat: keresztényi türelemmel viselem a szélsőbaloldali vagy liberális irányzatokat is.

– Nem túlságosan centrumpolitikusi megnyilvánulás ez? Persze van más gondja is. Tegye a szívére a kezét: nem volt boldogabb annak idején az Ön által gondozott gyülekezettel?

– A palástomat nem vették el, nem is adtam oda egy múzeumnak, csupán a munkaviszonyomat szüneteltetem. Olyan ez, mint amikor költőből lesz valaki képviselő. Neki sem tilthatja meg senki, hogy közben verseket írjon. Olykor magam is prédikálok, de 1994 óta semmilyen juttatást nem kapok érte.

– Ehhez csak annyit, hogy bár úgy tudjuk, leginkább egyes katolikus rendekben szokás a kifejezett szegénységi fogadalom, valahogy csak elérte, hogy elnyerje a parlament legszegényebb képviselője címet...

– Ebben több félreértés is van. A törvény szerint csakis a képviselők vagyonnyilatkozatát kell nyilvánosságra hozni, a feleségét és a gyermekekét nem. Nekünk pedig ami vagyonunk van, az örökség réven épp a feleségem vagyonnyilatkozatában szerepel. Ha tehát családi nyilatkozatot kellene adni, talán más lenne a kép.

– Maradjunk is inkább a lelkieknél. Fel sem tételezve, hogy nem elvi alapon politizál, azért megkérdeznénk: Dávid Ibolya pártelnök asszonnyal kialakult konfliktusába nem játszik bele az is, hogy amikor ön a parlamentben nemrég keresetlen keménységgel minősítette a kormányt, még az elnök asszony is elhatárolta magát szóhasználatától?

– Amikor véleményt fogalmazok Dávid Ibolyáról, nem a személyéről nyilatkozom. Mellesleg az önök által szóba ho-

zott napirend előtti parlamenti felszólalásom azon kevesek egyike volt, amelyet a legszélesebb frakciós és tanácsadói körrel egyeztettem. Ezért döbbentett meg, hogy egyedül az elnök asszonynak nem tetszett. Természetesen már túl vagyok az érzelmi felhevüléseken, de a rendreutasítása valóban nem esett jól.

– *És ahhoz mit szól, hogy pártjuk emblematikus elnökének fia épp a napokban önök által már lemondásra is felszólított Dávid Ibolya oldalán szállt hirtelen ringbe?*

– Ő még nem politikus, de ettől függetlenül kiváló fotóriporter, amiért nagyra becsülöm.

– *Ennyit a derűről, ami nélkül – hogy önt idézzük – halálos lenne a politika. De hát azért itt holmi elnökségi tagság is szóba került!?*

– Mindenkinek szíve joga, hogy aktivizálja magát a politikában is. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy Antall Péter leminősítő megjegyzéseket tehet tisztességes politikusokra, akik már több mint egy évtizede az MDF-ért élnek és halnak.

– *Pontosan ezért csodálkozunk, hogy a szeptemberi megméretésre még senki nem dobta be az Ön nevét. Meglepte volna?*

– Ezt a kérdést még nem érzem aktuálisnak. Mellesleg talán nem is vagyok annyira ismert személyiség, mint több idősebb politikustársam. De az valóban kérdés: eljött-e már vagy sem a generációváltás ideje az MDF-en belül? Ezt a tagságnak kell mérlegelnie.

– *Ez egy elvi álláspont. Lépjünk az önt illető személyes szintre...*

– Ha a jelölések ilyen irányt vettek volna, akkor nyilván el kellene gondolkodnom. De egyelőre mindez nem több feltételezésnél.

(Heti Világgazdaság, 2004. augusztus 21.;
az interjút Lindner András és Horváth Zoltán készítették.)

„VALÓDI HIT NÉLKÜL NINCS KERESZTÉNYDEMOKRÁCIA"

– A kereszténydemokrácia kialakulását, értékeit a katolikus valláshoz kötik a polgárok. Létrejöttét a Rerum Novarum megjelenésétől számítják a történészek. Mit jelent a kereszténydemokrácia eszméje a protestáns egyházak számára?

– A mai értelemben vett kereszténydemokrácia a második világháború után alakult ki, az akkori katolikus államférfiak – Konrad Adenauer, Robert Schuman, De Gasperi – irányításával. A kereszténydemokrácia fogalma valóban jobban kötődik a katolikusokhoz, de egyre erősebb ökumenikus jellege. A protestantizmus részéről a közjó érdekében végzett tevékenységnek fél évezredes hagyománya van. A kereszténydemokrácia és a protestantizmus kapcsolódásának gyökereit már a 16. századi reformációban is megtaláljuk. A protestáns ember már ekkor felelősséget vállal a közjó érdekében. Bethlen Gábor fejedelem például mélyen hívő ember volt, aki több mint harmincszor olvasta el a Bibliát. Erdély aranykorát ez a kitűnő államférfi teremtette meg. Genfben Kálvin ugyan megkülönböztette a vallási és a polgári közösséget, de tevékenységével kézzelfoghatóan a közjót, a polgári lét kiteljesedését is szolgálta. A huszadik században élt Ravasz László egész élete a közösségért való áldozatvállalást példázza. Nálunk négy évszázados hagyománya volt, hogy egy-egy református település erkölcsi, szellemi, gazdasági életét a presbitérium határozta meg, mint világi testület.

– A katolikusoknál a pápai enciklikák katalizátorként hatottak a kereszténydemokrata mozgalmak létrejöttére, megújulására. A protestánsoknál vannak az enciklikákhoz hasonló közösségi állásfoglalások?

– Mi a különböző zsinatokon döntünk a közösségi, a társadalom életét meghatározó kérdésekben. A katolikus

egyház világegyház, ezért mint állam is megnyilvánulhat. A katolikusoknak ebből a szempontból könnyebb helyzetük van, hiszen ha a pápa véleményt nyilvánít valamiben, arra mindenki odafigyel. A mi zsinati döntéseink nem kaphatnak ekkora publicitást. A zsinati döntések mellett nagyon fontos szerepet tulajdonítok az ún. „ébredési mozgalmaknak" – a katolikusoknál lelkiségi mozgalomnak hívnák - , amelyeknek a létrejötte összefüggésben áll a protestánsok közügyek iránt való érdeklődésével. Alapvető különbség a protestáns és katolikus felfogás között, hogy míg mi mindig a „gyökerekhez" térünk vissza, és a Szentírás ad útmutatást számunkra, a katolikus vallásúak álláspontját egyes kérdésekben a pápai enciklikák határozzák meg.

– Az Európai Unió legtöbb országát még mindig baloldali kormányok irányítják, s a „jobboldalinak" nevezett európai pártok nagy része sem tekinthető igazán kereszténydemokrata szervezetnek. Lehet jövője a kereszténydemokráciának az Európai Unióban?

– Először is szeretnék egy pontosítást tenni: a kereszténydemokrácia és a konzervativizmus fogalma össze van mosva, pedig véleményem szerint két különböző irányzatról van szó. A konzervativizmus egy statikus értékrendszer, míg a kereszténydemokrácia egy dinamikus, „élő", alapelvekben gyökerező, de az élethez mindig igazodó értékrend. Az európai kereszténydemokrácia elvesztette dinamizmusát és azt a mindig megújulni képes egységét, amely korábban jellemezte. Manapság sokszor ugyanazt mondja egy kereszténydemokrata, egy konzervatív és egy szociáldemokrata politikus. Sajnos rendkívül kevés igazi kereszténydemokrata párt van Európában. Örvendetes, hogy az Európai Néppárt összefogja a kereszténydemokrata és konzervatív irányultságú pártokat, szervezeteket, de az igazi az lenne, ha a Néppártot hiteles, igazi kereszténydemokrata értékrendet képviselő közösségek, pártok alkotnák.

– Ön szerint melyik az a néhány kereszténydemokrata párt Európában, amelyik hitelesnek tekinthető?

– Például Hollandiában a Keresztény Unió, amelynek vezetői valóban komolyan veszik a hitbéli alapon való tevékenységet. A német CDU-CSU-ban is fellelhetőek nyomokban a valódi keresztény értékek, és az utóbbi időben nyitottá váltak az uniópártok a protestánsok felé. Ezeknek a pártoknak a példája követendő.

– Miben kellene megújulnia a kereszténydemokrata pártoknak?

– Nagyon fontos lenne a gyökerekhez való visszatérés. Nem létezik kereszténydemokrácia élő hit nélkül. Hit nélkül a kereszténydemokrácia olcsó, „elsivatagosodott" eszme, hiteltelen szlogen. A mai értelemben vett kereszténydemokrácia és az Európai unió létrehozói nem „kirakat-keresztények" voltak. Robert Schuman a következőt mondta: „Európa vagy keresztény lesz, vagy nem lesz többé Európa". Az oly sokat hangoztatott keresztény értékek, mint például a szolidaritás, vagy a szubszidiaritás nagyon fontosak, de az alapvető kérdés az, hogy ezek Isten Igéjéből levezetett értékek, vagy sem. A kereszténydemokrácia megújítása ökumenikus feladat, közös felelőssége minden keresztyén embernek.

– Mostanában rengeteget vitatkoznak az európai politikusok arról, hogy az Európai Unió készülő alkotmányában szerepeljen-e utalás Európa keresztény hagyományaira, illetve Istenre. Ön szerint ez egy álvita, vagy valóban fontos kérdés?

– Van, aki vallásos emberként azt mondja, hogy nem érdekli, s van, aki szerint ez egy rendkívül fontos kérdés. Az én álláspontom a kettő között van. Nagyon fontosnak tartanám, hogy legyen szó Istenről az EU alkotmányában, de csak akkor, ha ezt komolyan gondolják a döntéshozók. Pusztán azért ne legyen benne a szövegben, hogy „kipipáljuk". Ha valóban olyan liberálisak az európai politiku-

sok, akkor a sokszínű Európa alkotmányában lenne a helye az Istenre való utalásnak. Ha az illetékesek ezt komolyan gondolnák, az azt jelentené, hogy a hívő emberek is vállalhatják önazonosságukat. A Szájer József által benyújtott javaslat egyébként kompromisszumnak tekinthető, hiszen a szöveg nem egy adott felekezetre utal, hanem Istenre. A javaslat tehát jó, hiszen a közöset találja meg a különböző vallásokban, s nem a különbségeket keresi.

– Néhány hónappal ezelőtt alakult meg a Keresztény Demokrata Fórum (KDF). Milyen célból jött létre a KDF? Milyen a pártokhoz való iszonya?

– A Keresztény Demokrata Fórum egy közhasznú egyesület. A KDF azokat az embereket akarja megszólítani, akik nem kívánnak pártokba belépni, de élénken érdeklődnek a közügyek iránt, és hasonlóképpen gondolkodnak a világról, mint mi. Vannak olyan feladatok, amelyeket pártok nem tudnak ellátni. Szeretnénk teret adni a közéletben azoknak a keresztény iskolában végzett fiataloknak is, akik a politika iránt érdeklődnek, s a közjó előmozdításáért akarnak tevékenykedni. Örülnénk, ha mozgalmunkhoz csatlakoznának határon túliak is, és intézményes összefogás alakulna ki közöttünk. Mint egy ezeréves keresztény múlttal rendelkező, jövőbeli európai uniós tagország polgárai be kívánunk kapcsolódni továbbá az Európa jövőjéről szóló nemzetközi beszélgetésbe is.

– Milyen konkrét lépések tett eddig céljainak elérése érdekében a KDF?

– Vízkeresztkor jöttünk létre. Azóta több konferenciát szerveztünk, közleményeket adtunk ki, képzési programokat – Mindszenty József kollégium, Bethlen Gábor kollégium – támogattunk, s rendszeresen elnökségi üléseket tartottunk. Nemrég konferenciát szerveztünk a keresztény ember felelőssége a fogyatékkal élők iránt témában, a közeljövőben pedig Debrecenben tartunk tanácskozást „Kereszténység és Európa” címmel.

– A beszélgetésben említette, hogy a kereszténydemokrácia és a konzervativizmus egymástól eltérő fogalmak., a Magyar Demokrata Fórum azonban mindkét jelzőt rendszeresen használja. Ön szerint melyik illik inkább pártunkra?

– Az MDF-nek véleményem szerint el kellene döntenie, hogy kereszténydemokrata vagy konzervatív pártként határozza meg önmagát. Én azért dolgozom, hogy igazi, modern kereszténydemokrata párttá váljon a Magyar Demokrata Fórum.

(Politikai Elemzések, 2003. május;
az interjút Kuglits Gábor és Thaisz Mikós készítették.)

Az Isten szolgája

ADVENT FÉNYE A VILÁG REMÉNYE

Az ezredforduló ádventjének heteit éljük a kor minden lelki-szellemi tehertételét magunkon s magunkkal „cipelve". A tágabb világ és a szűkebb környezet megannyi „tévelygése" csendesedésre szorul. Mégis a jövőtől való félelem valóság, különösen az ezredforduló millennarista eszméinek túlfűtött váradalmai fényében. Hozhat-e, adhat-e még az advent az ezredforduló idején fényt a világnak? Reményt a glóbusznak? Annak a világnak, amelynek zaklatottsága napi monotonitással zakatol emberi szívekben és lelkekben. Annak a világnak, mely globalizálódik s ebben a folyamatban ökológiai – emberi – közösségi válsága is szétterjed. Ahol eltűnnek az orientációs pontok, megrendülnek az alapok. Vallási-szellemi értelemben egyértelműen szinkretista hatások kihívásaival kell szembenéznünk.

A „Nagy Szétbomlás" (Fukuyama) testi-lelki-szellemi, egyéni és közösségi, nemzeti és evilági aspektusai húsbavágóan vannak jelen mindennapjainkban. A hágai klímakonferencia kudarcba fulladt a közeljövő közös, együttes felelősségvállalásának sürgető ajtajában. Látszólag gyilkos, öngyilkos folyamat vége előtt áll az emberiség. Közéletünk hadállásai lövészárokká, a magára maradó ember embertelen tömeggé válhat. Az ígéretes jövő és a remény társadalma lehet-e a magyar nemzeti közösség a Kárpát medencében? „Fut velem egy rossz szekér" – kiáltja szinte ezredvégi felhanggal a századelőn Ady Endre. S mi a titokzatos ezredforduló adventjén szikár tömörséggel kell megállapítsuk: le kell szállnunk e rossz szekérről!

Tehát van-e még remény? – A kérdés költőinek tűnhet, ám mégis ez vezet vissza minket az alapok tisztázásához. Az ezredforduló adventje ilyen kihívásokkal szembesít bennünket. Tudván azt a tényt, hogy nem mi keresztyén

emberek kell hogy várjuk: majd csak történik valami, majd csak megoldódnak e makro és mikro gondok, hanem szembesülve az eklézsia felelősségével: „A teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését". (Róma 8,19.) Ezért bizakodva vallhatjuk:

1. Van remény, mert az advent csendje újra képessé tehet bennünket református keresztyéneket, hogy a magunk el-várásai helyett tudjunk rádöbbenni arra, hogy bennünket vár a sóvárgó világ! „Légy csendben és várj az Úrra!" (Zsolt. 37,7.) Várjuk a bethlehemi gyermeket, várakozásunk tökéletes beteljesítőjét, a világ Szabadítóját, Akiben Immánuél: Velünk az Isten! E céltudatos várakozás csendjében újra alkalmasakká lehetünk mások, a másik ember, a nyögő-sóvárgó világ várására hiteles választ adni. Nem saját bölcsességünk és képességünk szerint, hanem azért „mert meglátogatott minket a Naptámadat".

2. Van remény, mert ez az ezredfordulós adventi Naptámadat, Jézus Krisztus betölti életünket, világunkat fényével, lényével, javaival. E világosság áradásában Dávid szavaival tehetünk vallást az egész életünket, az életünk teljességét átfogó boldogító jézusi jelenlétről: „Minden javam, minden örömem Belőle sarjad." (2 Sám. 23,5/b.) Minden jó, minden áldás, új kezdés, ezredfordulós új lelkesültség, elkötelezettség, új józan örömteli rádöbbenés és felelősségvállalás Tőle, Belőle, Általa adatik.

„Akarsz-e fényt?" – kémleli és kutatja Áprily Lajos elementáris erővel, mely kényszeríti belőlünk az adventi választ. Igen, akarom a fényt! Igen, akarom, hogy ez az adventi Naptámadat oszlassa a sötétet és növelje, sarjassza javaimat, örömömet.

3. Van remény, mert „a holnap is megtartó maroknyi remény" (Jörg Zink) szétszakíthatatlan, széttéphetetlen erő. Mert minden válságos jel terhe alatt is tudjuk és hiszszük, hogy „nincs és nem is lesz soha emberi vagy sátáni erő, amely szembeszállhat a hívő ember reménységé-

vel." (Carlo Maria Martini). Mert a hívő ember reménysége a „velünk lévő Isten", az érkező Megváltó! „Ha pedig Isten velünk, kicsoda ellenünk?" Kicsoda vagy micsoda – mégoly globális erő vagy akarat – tépheti szét, szakíthatja szét az élő és bennünket éltető reményt. Az ezredforduló adventjének teljesedő csendjében akarjuk a fényt, várjuk a mindent át-világító, megmelegítő Naptámadat jelenlétét, velünklétét, Aki megtartja személyiségünk, gyülekezeti-egyházi közösségünk integritását, és megőrzi széttéphetetlenül reményünket. Hogy mégis, minden negatív emberi jel ellenére van isteni remény! S ez a mégis isteni remény felelősséget jelent a keresztyén ember számára, melyet Túrmezei Erzsébet olyan jellemzően fogalmaz meg: „Emberré lettél, hogy emberré legyek." Emberré lettél Istenem, hogy én újra emberré legyek s mint teremtési rended szerinti ember felelős legyek embertársamért és e világért!

Van-e még remény? Lehet-e még remény az ezredforduló idején?

Az advent fénye, ígérete és beteljesülése: a bennünket meglátogató Naptámadat a világ, az emberi élet reménye! Aki a világ, a történelem és a személyes élet hajóját is irányban tartja, s ha ez így van, akkor „szerethetjük az e világi valóságot és hihetjük – karitatív jóindulattal –, hogy van még helye a Reménységnek" (Umberto Eco).

„Mert szörnyűséges, lehetetlen,
hogy senkié vagy emberé az Élet,
az Élet, az Élet."

(Ady Endre)

Legyünk készen és legyünk készek alkalmas és alkalmatlan időben, mindenkor számot adni mindenkinek - a reánk váró sóvárgó világnak - erről a bennünk élő Reménységről! (1 Péter 3,15/b.)

(Megjelent a Reformátusok Lapjában, 2000. december 17.)

„LÁTTUK AZ Ő CSILLAGÁT!"

(Lekció: Máté 2, 1–12; Textus: Máté 2,2)

Ünneplő keresztyén Gyülekezet! Kedves Testvéreim!
Túrmezei Erzsébet evangélikus költőnk egyik csodálatos versében foglalja össze a Karácsony csodáját s egyben a Karácsony valóságos jelentőségét: „Emberré lettél, hogy emberré legyek!"

Istennek volt és van célja ezzel a világgal, Istennek van célja az emberrel! Sőt! Még sokkal többről van szó! Isten szeretetének, Isten emberré testesült szeretetének célja van. Célja az, hogy az embert visszatérítse magához, eredeti rendeltetéséhez, hívatásához. Hogy az embertelenné, Isten iránt hűtlenné, engedetlenné vált embert visszavezesse önmagához.

Isten szeretete azért lett emberré Jézus Krisztusban, hogy az ember újjá lehessen. Hogy a világ megváltozzon, megváltasson, hogy az ember személyesen megújulhasson, Istenhez térhessen, újjászülethessen!

Hogy az ember annak ellenére, hogy mit tett, hogy min ment keresztül, hogy hogyan hagyta el Istenét, mindezek ellenére üdvösséget és megváltást találjon Jézus Krisztus által!

A felolvasott karácsonyi történetben, egy tulajdonképpen drámai történetben ezt a folyamatot kísérhetjük figyelemmel hús-vér emberek életében, történetében. Ezt a történetet két nagy gondolat köré lehet foglalni:

Az elsőben azt látjuk, hogy ezek a napkeleti bölcsek valamire rájöttek. Valamit látnak, valamit átélnek, valamit megtapasztalnak. Valami valóságosan történik bennük és velük!

A második gondolati egység pedig ez: mi következik ebből a történésből? Mit kell ezek után tenniük, ha ilyen hírt kapnak? Mit kell cselekedniük, ha ilyen valóságos Isten-élményük adatott?

Nos! Elindulnak és elmennek egészen Betlehemig. Ott imádják Jézus Krisztust. Nincs akadály, távolság, hegyek, sivatag, szomjúság, közlekedés, Heródes király, politika, katonaság, alibi keresés, különböző hivatkozások! Végig mennek az úton!

1. Láttuk: A napkeleti bölcsek koruk tudósai, koruk racionális elméi, koponyái, akikre felnéztek, akiket tiszteltek. Mondhatnánk azt, hogy koruk Nobel-díjas tudósai. Ha ők azt mondják, hogy láttuk, akkor valóban ez tény, érzéki valóság, tapasztalat és valóságos élet!

A karácsonyi örömhír látásból, meglátásból, valóságos tapasztalásból ered! Amikor látunk és nemcsak nézünk! Amikor meglátjuk az Isten készítette jelt. Kell-e nagyobb, jelentősebb, fontosabb jel számunkra, mint az Isten szeretetének emberi testté létele?!

Ha meglátjuk, meg akarjuk látni ezt az örök jelt, akkor megragadtuk Jézus Krisztusban az életet, az élet teljességét.

2. Láttuk az Ő csillagát: Jézus Krisztus csillagát.

– Ez a csillag, Jézus Krisztus csillaga a világosság számunkra és minden korban.

– Ez a csillag, Jézus Krisztus csillaga utat mutat, vezet bennünket minden körülmények között, sokszor úttalan utakon.

– Ez a csillag, Jézus Krisztus csillaga megmelegíti a világot, megmelegíti az életünket.

Egy utolsó esélyt ad a világnak és az én személyes életemnek is!

3. Eljöttünk, hogy imádjuk Őt. Sokszor kérdezik tőlünk, hogy mi a keresztyén hit lényege? Hogyan lehetne röviden és tömören összefoglalni: mi a keresztyén hit?

Ebben a mai Igénkben ez van benne. A keresztyén hit lényege: eljöttünk, hogy imádjuk Őt!

a) Megmozdulás, cselekvés, tett.

b) Imádás, hódolat az egyetlen Úr, az egyetlen Megváltó előtt.

E kettő együtt a keresztyén hit foglalata!

Csoóri Sándor Kossuth-díjas költőnk a napokban így fogalmazott: „Hová tűnt mára az életünkből a hit? Elillant belőlünk? Megkérgesedett? Máshoz pártolt? Vagy egyszerűen már semmi szükségünk rá?" Szükségünk van még a hitre? Szüksége van még a világnak a hitre?

Igen, mert ez a hit tart meg minket és ez a hit, az igaz Krisztus-hit tartja meg a világot!

Egykor mindannyiónknak el kell számolnunk, hogyan sáfárkodtunk a nékünk adatott hitünkkel!

Láttuk az Ő csillagát, eljöttünk, hogy imádjuk Őt!

Lássuk meg mi is az Ő csillagát, a betlehemi csillagot. Induljunk el, mozduljunk meg és imádjuk Őt, imádjuk egyedül Őt: a világ Urát, életünk Megváltóját, Isten emberi testté lett Szeretetét! Ámen!

(Igehirdetés a csurgói gyülekezetekben, 2003 karácsony.)

VIRÁGVASÁRNAPI KÜLDETÉSÜNK

Jézus jeruzsálemi bevonulása egyértelmű üzenetet jelentett a tanítványok számára. Eldőlt az ügy. Az ügyük. A Krisztus-ügy. Nem ők döntöttek, hanem Uruk, Mesterük, Gazdájuk. S ha eldőlt az ügyük, akkor eldőlt az életük kérdése, eldőlt a küldetésük kérdése is. Eldőlt a mindenkori tanítványok élet-halál kérdése és eldőlt a mindenkori tanítványság küldetésének a mibenléte, iránya és tartalma is.

„Emeljük Jézushoz szemünk, jön már királyi győztesünk" – zengjük együtt ma gyülekezeteinkben, templomainkban megújuló lélekkel és megerősödő bizalommal, ám az ének folytatódik: „Lelkünk vigyázni meg ne szűnjön… Az álmot őzd el, készen állj, Krisztus nép, jön, jön a Király." Vigyázás, a puszta emberi ötletelés, a szürke emberi, Jézust nélkülöző emberi álmodozás, az ábrándkergetés elűzése, a készenlét és a várás az egyetlen Királyra, a „más" vagy a „másképpen" Királyra, mindezek a feltételei a virágvasárnapi küldetésünk megértésének. A virágvasárnapi bevonulás ma is egyértelműséget üzen. Jézus vállalja az utat, vállalja a félreértéseket, vállalja a szenvedést, vállalja azt, hogy a szó legszorosabb és legnemesebb értelmében a dolgok, a mi dolgaink végére jár. Jézusi vállalás és döntés, vállalás és megvallás.

Lesz-e ebből a krisztusi, Krisztus királyi vállalásból és megvallásból keresztyéni vállalás és megvallás, döntés? Az egyértelmű üzenet és példa a követőkben egyértelmű döntést, küldetésvállalást és bátor megvallást jelent-e, vagy pedig ragaszkodunk még egy kis „kószáláshoz", saját ötletekhez, ábrándok szövögetéséhez? Ragaszkodunk-e a hozsannázáshoz vállalás és megvallás nélkül? 2004. december 5-e után nekünk, magyar reformátusoknak ezen is el kell gondolkodnunk. Vállaljuk-e, hogy mi, mai tanítványok Jézus királlyal a dolgaink végére járjunk?

De mit is jelent a vállalás és a megvallás a virágvasárnap egyértelműségében és tiszta fényében? Legelsősorban egyértelmű tetteket, egyértelmű életeket, egyértelmű értékrendet.

A Lukács evangéliuma tudósítása szerint Jézus a farizeusi elvárásra ezt mondja a tanítványainak küldetésére és elhívatására utalva: „…ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani." Nem elhallgatni, hanem kiáltani! Jézusi nem a tanítványi hallgatásra és felszólító igen a kiáltásra, a kiállásra, az alkalmas vagy alkalmatlan időben való megszólalásra. A szó is, a kiáltás is, a kiállás is tetté válhat a mai tanítványok életében, ha valóban értik küldetésük egyértelműségét. Jézus király nem teszi relatívvá egy relativizáló világban tanítványai küldetését, hanem egyértelművé, hálából és hitből fakadó tettekben mérhetővé teszi azt.

Jézus siratja Jeruzsálemet. A népét, népének közösségét, tanítványait és gyűlölőit, követőit és tagadóit. A virágvasárnap egyértelműsége, a jézusi vállalás és megvallás őérettük van. Értük, érettünk történt és történik minden.

Jézus szereti népét, aggódik érte. Aggodalma népe életének tartalmára irányul. Arra, hogy megtalálta-e az élet útját? Vagy úgy is fogalmazhatjuk: a nép, Jézus népe az életnek az útján jár-e? Az élet útjának lényege a felismerés. Felismeri-e ezen a napon a békességre, az életre vezető utat. Az életre vezető út a Jézus király útja. Az egyértelműség útja. Az egész népet egybeölelő, a nép közösségét felismerésre vezető út. Az az útmutatás, amely – féltéssel, aggodalommal, sírással, felelősségvállalással – készteti a népet a felismerésre. A megmaradás, a jövőlátás, a kibontakozás, az újrakezdés, a reménység, az egyértelműség, a békesség, az egymás vállalásának felismerése. A vállalás és megvallás virágvasárnapi tette az egymás vállalása és együvé tartozásunk megvallása.

Jézus könnyezve ér a templomhoz, amelyet előbb megtisztít, majd pedig az igaz tanítás és gyógyítás helyszínévé

tesz. A Nagy Király most is jön, egyéni életünkhöz, gyülekezetünkhöz, városunkhoz, országunkhoz, az egész világhoz. Bűnbánattal valljuk meg, hogy sírhat rajtunk is, miattunk is. Reménységgel valljuk meg, hogy megtisztíthat bennünket is és bátorsággal kötelezzük el magunkat, hogy nem bízzuk a romokra az Isten hatalmának hirdetését, hanem vállaljuk azt Hozsannát, Glóriát és áldást kiáltva, hitet, reményt és szeretet megélve mint olyanok, akik felismerik a „békességre vezető utat".

Kiáltás, felismerés, tisztítás és gyógyítás. Ez a virágvasárnap egyértelműsége. A virágvasárnapi küldetésünk egyértelműsége. Világos, tettekben megnyilvánuló Krisztus királyhoz való tartozásunk, s az egymáshoz való tartozásunk egyértelműsége. Akkor miért habozunk? Akkor miért bizonytalankodunk? Miért vagyunk kicsinyhitűek? Miért nem kiáltunk és miért nem állunk ki? Vállalnunk kell a kiáltás és kiállás, a felismerés és felismertetés illetve a tisztogatás és gyógyítás egyértelmű küldetését. A magunk tanítványi életének, küldetésének, magyar népünk közösségének és templomi, gyülekezeti közösségünknek tisztogatását és gyógyítását.

Tesszük, tehetjük ezt azzal a virágvasárnapi reménységgel, hogy „Úr lesz a Jézus mindenütt… Ő királysága bő áldás, ott van a felszabadulás, fáradtak ott megnyugszanak, ínségesek megáldatnak." Legyen bő áldás és békesség, élet és megmaradás az Ő királysága tanítványi küldetésünkben és magyar népünk életében.

(Megjelent a Reformátusok Lapjában, 2005. március 20.)

„NE LEGYETEK ELBIZAKODOTTAK!"

(Lekció: 2Mózes 20,1–17 és Máté 22,37–40; Textus: Jakab 4,13-17)

Ünneplő keresztyén Gyülekezet! Kedves Testvéreim! Újesztendő reggelén csendben és megrendülten állunk meg és vesszük tudomásul, hogy ismét eltelt egy esztendő az életünkből.

Reménységem az, hogy mindannyian így fogalmazhatunk, hogy nem elmúlt az óév nyomtalanul, hiábavalóan, szinte-szinte feleslegesnek látszó módon, hanem betelt, beteljesedett Isten ígéreteivel, nem pusztán túléltük, kipipáltuk december 31-én, hanem megéltük és átéltük az Istennel való kapcsolatunkat és a Vele való találkozásainkat.

Az idő – úgy érezzük – rohan és nekünk sem lehet megállni! Az idő is azokhoz a dolgokhoz tartozik, amelyek felett nem tudunk uralkodni. Nem mi döntöttük el a születésünk helyét és idejét, s nem mi határozhatjuk el a halálunk óráját. Úgy érezzük, úgy éljük meg, hogy kiszolgáltatottjai, csak szenvedő alanyai vagyunk annak, ami velünk és rajtunk történik!

Sem a múlt, sem a jövő nincs a kezünkben, egyedül a jelen pillanat az, ami a miénk. Az is csak annyiban, hogy jól tudok-e dönteni itt és most? Jól tudok-e dönteni ma a jelenben, amikor Isten előtt állok, amikor Ő bíz rám valamit, amikor Istennel találkozom és megszólít, akaratát közli velem? Jól tudok-e dönteni magamról, családomról, gyülekezetemről, anyaszentegyházamról, nemzetem sorskérdéseiről? S akkor Istennel járom az utat, a nékem adatott időt, és akkor nemcsak pusztán elmúlik az idő, hanem telik, betelik, beteljesedik az!

A mai Igénk megtanít bennünket arra, hogyan tekintsünk mi keresztyén emberek az időre, az életünkre, a jövendőre?

Az egyik bibliai kommentár így foglalja össze felolvasott igeszakaszunkat:

„Ne legyetek elbizakodottak!" Ma ezt úgy is fogalmazhatnám: Te mai, modern, „okos", „nagyképű" ember, ne légy elbizakodott! Ne légy elbizakodott, te mindenkori, csak magadban bízó ember! S persze ez nemcsak az Igében példaként szereplő, utazó kereskedőre, hanem minden emberre vonatkozik. Sőt Jakab apostol még ennél is többről beszél. Szavai a megrendítő figyelmeztetés mellett határozott és dörgedelmes tiltakozást is jelentenek a mindenkori és mindenféle ateizmus és materializmus ellen!

1. Mi, emberek az időnkkel tervezgető, számítgató emberek vagyunk. Úgy is mondhatnánk, hogy az ember: homo mathematicus! A számok bűvöletében élő emberek vagyunk. Csak a számok adják meg az idő értelmét, a valóság igazi képét számunkra – gondoljuk!

Évekig, évtizedekig lehet a számok bűvöletében élni, és akkor jön egy betegség, jön egy próbatétel, jön egy isteni szó, isteni beleszólás az életünkbe és rádöbbenünk, hogy kihagytuk és kizártuk Istent az életünkből, s ez végzetes hiányt és űrt jelent az életünk számára!

Tervezni kell, gondolkodni kell a jövőről, az életről, de nem szabad kihagynunk Istent a mi számításainkból. Nem szabad úgy tervezni, úgy számolni nekünk, Isten gyermekeinek, Isten kiválasztottjainak, mintha Isten nem is létezne!

2. Az Ige a holnapot illetően nagyon pontosan fogalmaz: nem tudjuk, mit hoz a holnap. A holnap nem a mi kezünkben van, de ma az az én felelősségem, hogy a jövőt, a jövő képét, annak lelkületét én hogyan és miképpen formálhatom, alakíthatom!

Egy biztos dolog látszik: az életünk csak olyan, mint a pára, mint a lehelet, amely egy kevés ideig látszik, azután eltűnik!

De úgy éljünk, úgy döntsünk naponként legalább mi, Isten gyermekei, Krisztus Urunk tanítványai, mint akik tudjuk, hisszük és valljuk, hogy Isten él és létezik, tevékenykedik és munkálkodik a világban és az én személyes életemben is!

Ha Isten akarja, akkor élünk! Isten akar valamit velünk! Akar valamit az egész életünkkel, azzal a jövendővel, azzal az új esztendővel, amiről nem tudjuk, hogy mit hoz számunkra.

Ha az Úr akarja, és élünk, és ezt vagy azt fogjuk cselekedni.

Adja Isten, hogy így tudjunk Őbenne bízni az újesztendőben is és úgy élni, úgy dönteni a nékünk adatott hátralévő órákban, hónapokban vagy esztendőkben, mint akik tudják, hiszik és vallják: Isten létezik, Ő élő Urunk: az időnek, a történelemnek és a személyes életünknek, az életnek és a halálnak örökkévaló Ura! Ámen!

(Igehirdetés, 2004. január 1.)

A JÉZUS KRISZTUSBAN MEGTALÁLT BÉKESSÉG

(Lekció: Lukács 8,22–25; Textus: Lukács 8,25/a)

Kedves Testvéreim! Kedves Gyülekezet!
Az előző héten a világ és benne Csurgó keresztyénei estéről estére találkoztak közös hitük megvallására, Jézus Krisztus imádására! Ezen az elmúlt héten Jézus Krisztus főpapi imádságának egy fontos része volt a középpontban: amelyben Krisztus Urunk békességre hívja tanítványait. Pontosabban: adja a békességet önmagával, önmagában, saját jelenlétével és ehhez hívogat mindannyiónkat.

A mai újszövetségi Igénk méltó lezárása ennek a sorozatnak.

A tanítványok viharba kerülnek. Ahogyan az Ige szó szerint fogalmaz: „Szélvihar csapott le a tóra!" Szélvihar csapott le életükre, életük hajójára! A szélvihar háborút jelent: a háborúságot, a békétlenséget, a végveszélyt! S ezek a tanítványok úgy tesznek, úgy viselkednek, mintha Krisztus nélküliek lennének. Úgy viselkednek, mintha Jézus Krisztus nem lenne ott velük: egy hajóban velük, együtt velük az életükben, együtt még a háborúságban is, a poklok poklában, a békétlenség kellős közepén is!

Ha pedig ezek a tanítványok Krisztus nélküliek, akkor hitetlenek, akkor Isten nélküliek, akkor a legfontosabb: az Isten ereje és áldása hiányzik az életükből! Mit jelent elveszíteni a hitet? Szabó Dezső: Az elsodort falu című nagy regény-eposza elementáris erővel mutatja be a 19. század végének, 20. század elejének Magyarországát egy kicsiny székely falun keresztül, a háború és a háborúságok poklában. Mit jelent elveszíteni a Krisztus-hitet? Mit jelent az, amikor már mindenki számára minden fontosabb a hitnél, a templomnál? Milyen következményekkel jár egyéni sors-

ra, családra, faluközösségre és nemzetre nézve, amikor elvész a hit és minden más elfoglalja helyét?

Nos, kedves testvéreim, ez a valóságos tanítványi és nagyon is emberi történet azt mondja el nekünk, hogy mit jelent úgy élni, hogy Jézus Krisztus nincs velünk? Nem veszem észre jelenlétét, nem hiszem, hogy ott van velem, nem hiszek és nem bízom Benne?! Mondjuk-mondjuk a hamis prófétákkal együtt és a hamis békecsinálókkal együtt, hogy „béke, béke, pedig nincs béke." /Jer 6,14/ Azért nincs béke, mert békességet nem lehet csinálni! Az ember nem tud békét csinálni! Nagyszerűen fogalmazza meg ezt Wass Albert: Farkasverem című regényében: „És nincs csodálatosabb, mint egy halk szavú tavaszi este. Akik olyankor egy tisztáson megállnak, mélyen, mélyen bent a csalitos közt, azok tudják, hogy nem lehet soha igazuk azoknak, akik a békét csinálják. Mert a békét nem lehet csinálni. Az van, s azt csupán megtalálni lehet!"

A békét nem lehetett csinálni sem Trianonban, sem Jaltában és Párizsban, de nem lehet csinálni Irakban sem! Emberi erőlködés, az erősebb érdekeinek érvényesítése a gyengébbel szemben. Állati farkastörvények és hátsó szűkkörű gazdasági érdekek alapján! Az ember, az emberek által csinált béke igazságtalan, mert hiányzik belőle Jézus Krisztus, Aki azt mondja magáról: „Én vagyok az út, az igazság és az élet!"

A szélvihar jelenti a háborúságot, a békétlenséget. Életünk tele van ilyenekkel!

De tudom-e, hogy az Élet Ura, az Életem Ura ott van mellettem, ott van velem, ott van a hajóban, a csónakban, ott van jelen a szélviharban is, a háborúságban is, a békétlenségben is!? És Jézus Krisztusban maga a Békesség is ott van velem és mellettem. Csak meg kell látnom, csak meg kell találnom, csak rá kell találnom. Tudom-e ezt? Tudom-e ezt is sok minden más mellett?

S mi a rátalálás, a megbékülés eszköze? Jézus Krisztus szerint a hit! Hit nélkül csak a háborúságot látják a tanítványok, a vihart, amely feldúlja az életet, feldúl mindent és lerombol mindent. Hit nélkül nem látják meg az Élet Urát, a Békesség Fejedelmét sem, pedig ott van velük. Hit nélkül talán csak erőlködnek, talán szeretnék bevett emberi fogásokkal, halásztudományukkal a békességet megcsinálni! Ezért kérdezi tőlük Jézus: „Hol van a ti hitetek?" Márk evangélista ezt így írja: „Miért féltek ennyire? Miért nincs hitetek?" Máté pedig így fogalmaz: „Mit féltek ti kicsinyhitűek?"

Szükségünk van végzetesen a hitre. Mert a hit bizodalmával találjuk meg a békességet: magát Jézus Krisztust! A békességet nem lehet csinálnunk, az van a Jézus Krisztusban, az eljött Krisztusban, de nekünk meg kell találnunk, rá kell találnunk!

Adja Isten, hogy Őbenne keressük és találjuk meg magunk és környezetünk békességét! Ámen!

(Igehirdetés, 2004. január 25.)

Magyar ünnep

SZABAD, FÜGGETLEN, DEMOKRATIKUS MAGYARORSZÁGOT!

Ünneplő Barátaink! Magyar Demokraták!
Nem ünnepi szónoklat vagy beszéd lesz a következő gondolatsor, hanem odahallgatás, odahangolódás 1848-ra.

Egy tévedést kell ma végre eloszlatnunk. Azt a tévedést, amely még megtalálható a történelemkönyvekben. Azt a tévedést, hogy a 48-as szabadságharc elbukott.

1848 nem bukott el. Nem törö1ték azt el sem a diktatúrák, sem a nemzeti tragédiák. Sem az elnyomatás, sem az elhallgatás nem tudta visszafojtani a szabadság áradó eszméjét. Sem Világos, sem Trianon, sem Jalta nagypolitikai manőverei és praktikái nem tudták elhallgattatni üzenetét.

1848. márc. 15-e vall ma is. Mondanivalója, gondolata van számunkra is.

És úgy gondolom, hogy nagyon üdvös dolog lenne, ha végre megfordítanánk a szokásos, az évtizedek óta begyakorolt emlékezéseket! Ha végre elfelejtenénk azt, hogy mit mondunk mi erről a nagy eseményről – éppen azért, hogy végre azt hallanánk meg, hogy maga l848. március 15-e mit mond mirólunk, mit üzen ma nekünk.

Végleg magunk mögött kell hagynunk azt a korszakot, amely a napi politika ásító szájával és az úgynevezett „politikai realitások" kísérő, de mégoly fontos címkéjével kategorizálta, elrendezte, beosztotta,megmagyarázta és megideologizálta 1848 eseményeit és eszméit.

Jó lenne kimennünk a tavaszi természetbe, és a csendben végre hallgatnánk és meghallanánk a márciusi fuvallatokat.

Azért, hogy ne mi mondjuk a magunkét, folyton a kisebb-nagyobb realitásokat mérlegelve: mi, a talán félők, a

megfutamítottak, a gyávává gyengítettek, hanem szólaljanak meg végre a 48-as bátrak, mondják ők a magukét, szóljanak ők hozzánk, látván nemzetünk szükségét.

Mert 1848. március 15-e nem hallgat.

Áradt akkor is, amikor gátakat vontak eléje, bömbölt akkor is a lelkekben, amikor hangszigetelve volt, könnyet fakasztott, melegített ott is és akkor is, amikor hideg volt. És most, amikor halljuk ezt a hangot, egyszeriben elénk tárul a kép. A történelmi kép, a Pilvaxban zajongó, kipirult arcú írástudókkal, a bástyaként őrálló Nemzeti Múzeummal, a szabadságtól megrészegedő magyar néppel! Elszánt márciusi ifjakkal és könnyes szemű idősekkel.

1848. március 15-e számon kér és elkötelez ma is bennünket.

Számon kéri a múltat, lelkiismeretünket, magyarságunkat és e1kötelez a máért, a holnapért, az ezeréves magyar európaiságért.

Emlékezni akartunk ma. De emlékezni csak az élő és élni akaró ember, az élni akaró nemzet tud. Szigorúan csak történeti emlékezés akart lenni e gondolatsor, de megszólalt egy hang, 1848. március 15-e hangja és csengett-bongott. Ő akart beszélni nekünk, a mának - félredobva minden kisajátítást és kategóriát, minden megmagyarázást és elhallgatást.

Beszél nekünk ez az ünnep most, és a márciusi ifjak nyomán ezt mondja a magyar néppel együtt, a magyar népért:

SZABAD, FÜGGETLEN, DEMOKRATIKUS MAGYARORSZÁGOT!

Úgy legyen!

(Elhangzott az MDF ünnepségén,
a csurgói művelődési házban, 1989. március 15.)

1848. MÁRCIUS 15-E A POLGÁRI MAGYARORSZÁG SZÜLETÉSNAPJA

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Ünneplők és Emlékezők!

Márai Sándor Füveskönyvében ezt olvassuk: „Ha az ünnep elérkezik életedbe, akkor ünnepelj egészen!" Egészen ünnepelni, azaz szívvel, lélekkel. S egészen ünnepelni, azaz fiatalok és idősek, kicsinyek és nagyok együtt, egészen tudunk ünnepelni ma, amikor 1848. március 15-ére emlékezünk.

Kölcsey Ferenc egyik versével köszöntöm Önöket nemzeti ünnepünkön:

„Nemzeti fény a cél.
Hogy elérjed, forrj egybe
Magyar nép!"

1848. március 15-én a magyar nemzet egyöntetűen fogalmazta meg a célt. „Nemzeti fény a cél." A nemzet megmaradása, a nemzet szabadsága, a nemzet jövője, a nemzet valóban nemzetté válása. A nemzet felemelkedése. A nemzeti lét kiteljesedése. 1848–49 hősei tudták: ahhoz, hogy mindezt elérjük, ahhoz, hogy a nemzeti fény valóban megvalósulhasson, ahhoz össze kellett fogni. Hogy elérjük nemzeti céljainkat, ahhoz egybe kell forrnia a magyarságnak. Ám ehhez valóban nemzeti célokat kell képviselni.

Tisztelt Ünneplők!

1848. március 15-e a magyar szabadság születésnapja. 1848. március 15-e a polgári Magyarország születésnapja. Ez a nap mindörökre magyar. Mindörökre és mindenestül a miénk. Sosem fordulhat elő, hogy valaha kiradírozzák a lelkünkből, a közös magyar emlékezetből. Még akkor sem, ha vannak, akik időről időre próbálkoznak ezzel. Az elmúlt évtizedekben is szerették volna kiradírozni az emlékezetünkből, de március 15-e olyan a magyarság történelmében, mint a búvópatak: újra és újra előbújik. Mikor

nagy szükségünk van rá, akkor felbukkan, vagy ha szükséges, akkor nem csak felbukkan, hanem kiszökken, előszökken és fellelkesíti a magyar szíveket.

Azt mondjuk tehát, hogy 1848. március 15-e a polgári Magyarország születésnapja. Ám ez nem jelentette és ma sem jelenti azt, hogy 1848–49 hősei azt egyszer s mindenkorra kiharcolták volna. Adtak nekünk egy mintát, egy példát, egy örök magyar eszményt, amelyért meg kell nekünk is küzdenünk. S minden nemzedéknek meg kell harcolnia a polgári Magyarországért.

Ma a magyar vidék, a magyar falvak polgárosodásáért kell küzdenünk és harcolnunk. Az életben maradásért, a postákért, a kisiskolákért, a falusi intézményekért. Hogy legyen megélhetés. Hogy itt is lehessen polgári életet élnünk. Hogy a fiataloknak ne kelljen elköltözniük azért, hogy jövőt és családot alapozzanak.

A politikai rendszerváltozás megtörtént, de a gazdasági még nem! A politikai szabadságjogokat kivívtuk 1990-ben, de most még ki kell harcolnunk a gazdasági szabadságjogokat és ez legalább akkora jelentőségű, mint az előző. Mert csak akkor tud minden magyar állampolgár – a vidéki, a falusi polgár is! – felelősen dönteni saját és családja életéről, környezete jövőjéről.

Még egy feladatunk van, amelyre 1848. március 15-e emlékeztet bennünket ma: a haza, a nemzet megbecsülése és iránta való hűségünk. A nemzetünkért érzett felelősségünk. Ma Magyarországon is sokan mondják: a hazafiság valami régi, ócska holmi, talán már múzeumi vitrinbe való. Sokan legyintenek rá vagy nevetnek rajta. A hazafiság azonban nem ilyen ócska holmi, hanem ma is nemzetet fenntartó erő és erőforrás! Eszembe jutnak őseim, magyar őseink, milyen tisztelettel, elfogultan és könnyes szemmel tekintettek fel a magyar nemzeti lobogóra vagy a kokárdára. A magyar hagyományokra, a magyar értékekre, a magyar érzésekre.

Nemrégiben jártam Hollandiában, ahol azt tapasztaltuk, hogy minden tárgyalópartnerünk – minisztériumi tisztviselők, egyházi vezetők, önkormányzati vezetők – az elmúlt évi hollandiai tragédiákat követően (amikor a híresen toleráns Hollandiában egy mohamedán ember meggyilkolt egy keresztyén filmrendezőt, majd ezt követően mecseteket és keresztyén templomokat gyújtottak fel!) egybehangzóan az úgynevezett holland értékekről, mint mindenki számára elfogadandó értékekről, mércéről beszéltek nekünk. Holland értékek, amelyek a közös társadalmi minimumot kell hogy jelentsék mindenki számára, aki Hollandiában akar élni.

Milyen jó lenne tragédiák nélkül eljutnunk odáig nálunk is, hogy a magyar értékeket, a magyar hagyományok megbecsülését állítsuk középpontba. Legyünk büszkék magyar hagyományainkra, magyar értékeinkre, 1848–49 hőseire, amit nekünk kell továbbadnunk gyermekeinknek és unokáinknak.

Márai Sándor intelmével fejezem be: „Szeretni és szolgálni kell a népet, amelyhez nyelv, emlék, jó és rossz sors, s a nyelvnél és fajtánál is erősebb kötőanyag, a közös nemzeti sors kötöz: ez a dolgunk Európában!"

Köszönöm, hogy meghallgattak!

(Elhangzott a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Közösségi Házban, 2005. március 15.)

1848 MÁRCIUSÁNAK CSILLAGA A MAGYAR JÖVENDŐ ÚTJÁT MUTATJA

Főtiszteletű Püspök Úr! Tisztelt Polgármester Úr! Kollégiumi Ifjúság! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves ünneplő és emlékező nagytemplomi Gyülekezet!

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc kezdete 155. évfordulójának ünnepi közösségében közös és lelkes együttgondolkodásra hívom kedves Mindannyiójukat. Arra, hogy kérdéseket tegyünk fel, s e kérdésekre együtt, nemzeti közösségben keressük a választ, a válaszokat.

1848. március 15-e faggat bennünket. Faggat elsősorban nemzeti létünkről, sorsunkról, a jövőről, a megmaradásról és annak titkáról. De faggat minket az ünnep mibenlétéről is! Olyan fundamentális kérdésekkel kell szembenéznünk, amelyek magyar nemzeti közösségünk sorskérdéseit érintik, és amelyekre nekünk – a magyarság ügyében, megmaradásában elkötelezetteknek – kötelességünk választ találni. Lehetetlen kibúvókat keresni: hogy megosztottak vagyunk, hogy elveszítettük eszközeinket, hogy az érdektelenség és a népbutítás szellemének telekommunikációs árja lefegyverzi minden erőnket: minden szellemi-lelki-anyagi potenciálunkat. A kibúvók és az önfelmentések keresése helyett tegyük fel inkább úgy a kérdést, ahogyan ezt Áprily Lajos csendesen, de elementáris erővel tette: „Akarsz-e fényt?" Akarunk-e magyar életet? Akarunk-e jövendőt abban a bizonytalan masszában és szellemi-lelki káoszban, amely bennünket, magyar nemzeti közösséget körülvesz és tegyük hozzá: nemcsak körülvesz, hanem egy kis szójátékkal élve: körül-belül vesz. Amely minket belülről is széttépni akar, megosztani akar, az olcsó megoldások felé hajszol, hogy azután kezeinket leengedve, önmagun-

kat feladva és megtagadva Ady Endre fájdalmasan gyönyörű felkiáltásával a széteső élet, a hazug élet való világával szembesüljünk:

„Minden Egész eltörött,
Minden láng csak részekben lobban, (...)

Fut velem egy rossz szekér,
Utána mintha jaj-szó szállna,
Félig mély csönd és félig lárma,
Fut velem egy rossz szekér."

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Képesek vagyunk-e arra, hogy ma, amikor annyifelé tépettettünk, amikor szétesik és szétfolyni látszik a nemzeti ügy, akkor itt és most is hitet tegyünk küldetéstudatunkról, meggyőződésünkről: Istennek volt és van gondolata velünk, magyar nemzeti közösséggel itt a huzatos Kárpát-medencében? S ne csak hitvallástétel legyen az ünnepi alkalom, hanem új lelkesültség és új elköteleződés a magyar nemzeti önépítés, s persze a személyes önépítés és az európai utakon is történő, de magyar jövőépítés programjának vállalása is. A polgári Magyarország programjának továbbvitele, mely csak a szellem, lélek és szociális biztonság harmóniájában valósítható meg.

1848. március 15-e visszafordíthatatlanul utat nyitott a polgári társadalom, a modern nemzetállam létrejöttének, megteremtette a jogállamiságot és a törvény előtti egyenlőséget. Tehát létrehívta a polgári Magyarország, a modern értelemben vett alkotmányos jogállam alapjait és kereteit. Megkezdődhetett egy polgári átalakulási folyamat, amely a nemzet jövendőjét évszázadokra szólóan alapvetően meghatározza. S bár látjuk történelmünk 1848. március 15-ét követő zivataros évtizedeiből, az elveszített huszadik század eseményeiből, hogy az 1848/49-es forradalom és szabadságharc szent eszméi, '48 alapelvei, a nemzeti-polgári értékrend a különböző színű totális terrorok szellemének,

a nemzeti és az internacionális szocializmus emberirtó gyalázatának ideig-óráig áldozatául eshetett, ám elpusztítani és a magyar lélekből kiirtani lehetetlen volt, és lehetetlen vállalkozás lesz ugyanez egy szupranacionalista és globális világszellem igézetében is.

1848. március 15-e üzenetének aktualitása mint búvópatak újra és újra feltűnik, és felszínre hozza a megtalált igazságot és nemzeti sorskérdéseink iránti érzékenységünk mindenkori felelősségét. Hozzá időről időre mint forráshoz térhetünk meg, ezért a mindenkori politikusoknak és írástudóknak, a nemzet polgárainak kötelességük, hogy ezt a nemzeti forrást tisztán tartsuk, hogy a nemzeti emlékezést éltessék és ébresszék!

Tisztelt Egybegyűltek!

Néhány évtizeddel ezelőtt egy kollégiumi diák, éppen a Kollégium fennállásának 438-ik esztendejében, tanári biztatásra helytörténeti dolgozatot készített a következő címmel: A Kollégium, Debrecen és a szabadságharc. E diák már nem remegő lábú tanulóként, de mégis kissé elfogultan áll most Önök előtt. S bár az akkor általa korszakosnak ítélt, nagy ívű dolgozatában ma kereste a világmegváltó gondolatokat, ám nem találván azokat mégsem tagadja meg a talán még valahol őrzött tanulmányt. De a lényeg valahol abban érhető tetten, hogy a Kádár-rendszer szellemi kietlenségének és a nemzeti értékeinket totálisan elsivatagosító időszakának kellős közepén, a '70-es években a Debreceni Református Gimnázium végvára volt a nemzeti és polgári gondolatnak, s ebből fakadóan a magunkfajta debreceni deákokban egy életre szólóan eggyé vált a Kollégium, Debrecen és a szabadságharc.

1. Ma itt a debreceni Nagytemplomban, de hitem szerint az országban és a hazában, mai határokon belül és túl ezzel a lélekkel kell emlékeznünk 1848. március 15-ére, az első felelős magyar kormányra, az áprilisi törvényekre, a szabadság és nemzeti szuverenitás megteremtésére, a ne-

vesekre és névtelenek sokaságára, akiknek – mikor kellett, mikor szükség volt rá – helyén volt az eszük és helyén volt a szívük. Úgy kell emlékeznünk, mint akiknek szívében és eszében egy életre szólóan eggyé vált a Kollégium, Debrecen és a szabadságharc. Mert az 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc emlékezete a magyar nemzet szabadságának őrlángja! Sokszor szerették volna ezt az emlékezetet megszüntetni, de éppen ez emlékezet lelke volt az a magyar emberben, ami értelmet adott neki (Jób 32,8.) a legkilátástalanabb és emberileg legreménytelenebb időkben is. Sokféleképpen akarták kiirtani az emlékezés erejét, de valóságos módon soha, senki emberfiának ez nem sikerült, mert nem sikerülhetett. A nemzet szabadságának őrlángját megpróbálták és megpróbálják ultraliberális levegővétellel is elfújni, de az emlékezés lángjának csöppnyi parazsából mindig újjáéled, hogy tartsa bennünk, gyermekeinkben és unokáinkban a lelket.

2. A nemzet szabadságának őrlángja '48 emlékezete. Ám ahhoz, hogy ez az őrláng minden időben világítson a nemzetnek, hogy utat mutasson a nemzet fiainak, szükség van levegőre! Olyan dús oxigénre, olyan „táplálásra", mely nem engedi kialudni, amely arra vigyáz szüntelen, nehogy kihunyjon a láng, az emlékezet, tehát az élet lángja. Terepre van szüksége, ahol az emlékezet „jól" érzi magát. Ahol magára talál az emlékezet és mindig éltető erőket vehet.

Tisztelt Ünneplők!

Debrecen városa a szabadságharc óta mindig a nemzet szabadságának őrvárosa volt! Az a terep volt, amelyen mindig megtermett az emlékezet virága. Itt még az elnyomás évtizedeiben is a szabadságharc emlékezete „jól" érezte magát. Debrecen, az őrváros soha nem engedte kialudni az őrlángot, az emlékezés fáklyáját. s ez a felemelő tény ma is kötelez. Ahogyan az elmúlt évek újrainduló szellemi pezsgése, a város óriási fejlődése jelévé vált annak, hogy az őrváros ismét a keleti részek fővárosa, ez a jel a jövőre

vonatkozó küldetés tartalmát is megfogalmazza. A polgári Magyarország építésének őrvárosi felelősségével fogja e bástya a nemzet lelkiismeretét és emlékezetét a tiszta forrásból éltetni.

3. S ha Debrecen a nemzet emlékezetébe örök érvényű módon szabadságunk őrvárosaként vonult be, akkor nyugodtan és büszkén fogalmazhatunk úgy, hogy a Református Kollégium pedig szabadságunk őrszemeként vigyázó lélekkel ápolta a nemzeti-polgári gondolatot. Tartotta a lelket a városban, a nemzetben, a felnövekvő generációkban. Bennünk mindannyiónkban! Tisztán tartotta a forrást, hogy ma is képesek legyünk az emlékezetre és hogy ez emlékezésből jövőnk legyen. Meghallotta küldetésének lényegét: „Őrzők, vigyázzatok a strázsán!" Olyan emberfőket nevelt a Kollégium, akikről szól Könyves Tóth Mihálynak, a '48/49-es forradalom és szabadságharc lánglelkű prédikátora 1848. március 26-án elmondott igehirdetésének néhány sora: „...minden kornak megvannak saját lángeszű 's nagy lelkű fijai, kik az igazság szent birodalmához útat törnek a nemzet előtt, és a népet visszahelyezik eredeti elévülhetetlen 's örök jogai birtokába."

Ha ma és holnap akarunk fényt, akkor engedjük, hogy a magyar ünnep újralelkesítsen, újra elkötelezzen bennünket a '48-as eszmények és értékek mellett. Hogy képessé tegyen minket a nemzet szabadsága őrlángjának megvédelmezésére, hogy őrzőkként vigyázzunk a strázsán a szabadság őrvárosában.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

4. 1848/49 a nemzet szuverenitásának lélekből felszakadó, régi, hatalmas vágyának beteljesítője és katartikus élménye volt. Így amikor önállóságunkról, függetlenségünkről beszélünk, akkor a forradalom és szabadságharc soha meg nem kerülhető tény és nemzeti tapasztalat. Minden időben, történelmi kataklizmák közepette mindig előttünk állt, követendő példaként szemünk előtt lebegett a Tizen-

két pont egyik leglényegesebb hangsúlya: a nemzeti függetlenség kivívásának célkitűzése. Előttünk van a Habsburg-ház trónfosztásának eseménye, visszhangzanak bennünk a Függetlenségi Nyilatkozat sorai. A ’48-as függetlenségi eszme, a nemzeti szuverenitás ideája viszonyítási alappá vált. Ennek tisztasága, érdeknélkülisége, a nemzet egészének képviselete ma is aktuálissá és hitelessé teszik. Ezért most, az Európai Unióhoz való csatlakozásunk megrázkódtatásai és rendkívüli kihívásai közepette is figyeljünk a ’48-as csillag fényére. Nem csatlakozhatunk az Európai Unió intézményrendszeréhez úgy, hogy közben feladjuk önmagunkat. Nem engedhetünk ’48-ból. Mi csak úgy maradhatunk meg magyarként, magyar reformátusságként, európai magyarságként, ha nem engedünk a nemzeti szuverenitásunkból, nemzeti függetlenségünkből egy jottányit sem. Az Európai Unió nem az államok uniója, hanem a nemzetek, a polgárok, a kisebbségek egyenrangú uniója. Ha van értelme az európai uniós csatlakozásunknak, akkor talán annak éppen ez a küldetés a lényege: a ma még rendkívül bizonytalannak látott európai uniós jövő hatékony, magyar nemzeti érdekek szerinti alakítása és befolyásolása. Annak deklarálása, hogy szuverenitásunk megőrzésével és hatékony nemzetpolitikával a csatlakozás lehetőséget teremt a magyar nemzet trianoni sebeinek gyógyítására és határok feletti megtapasztalható újraegyesítéséhez. Ám ennek híján hiába a bugyuta uniós reklámhadjárat, az üres frázisok pufogtatása. Ez ellen protestálunk és kérjük, követeljük, hogy az elkövetkező időszakban 1848. március 15-ének szellemében, a nemzeti szuverenitás és függetlenség szellemében, nemzeti érdekeink hatékony képviseletével, a határainkon túl élő magyar testvéreink életének, sorsának felvállalásával legyen lehetséges a csatlakozás végbemenetele. Mi igent mondunk az unióra, ám nem holmi szélkakas forgolódás felelőtlenségével, nem is a mindig változó politikai divatok és érdekek

külső sugalmazásának való megfeleléssel, hanem a Kárpát-medencei magyarság jövőjéért, megmaradásáért és sorsáért érzett felelősséggel. Azzal a magyar küldetéssel lehetünk jelen ebben a történelmi folyamatban – mint ahogyan 1848 Európájának is egészen részei lehettünk – hogy függetlenségünk megőrzése mellett magunk legyünk tevékeny alakítói Európa jövőjének. Egy olyan európai jövőkép alakításának, amelyben Európa nemcsak egy gazdasági projektum, hanem lelki és szellemi értékközösség, a keresztyén értékek közössége is, s amely a polgárok, nemzetek, nemzeti kisebbségek és régiók egyenrangú, gazdag szövetsége lesz. Ahol nem kettős mércével mérnek, hanem mindenkire nézve nemcsak a kötelességek, hanem a jogok és lehetőségek egyformán adatnak meg!

Tisztelt Emlékezők!

5. 1848 márciusa ünnepi deklarációjának, a Tizenkét pontnak a másik rendkívül fontos hangsúlya az a követelés volt, amely a polgári és vallási tekintetben való törvény előtti egyenlőséget állítja középpontba. Kardinálisan a polgári társadalom conditio sine qua non-ja ez az alkotmányossá lett alapelv. A jobbágyfelszabadítás, a választójog kiterjesztése, az úriszék eltörlése mind-mind a törvény előtti egyenlőség elvét fogalmazták meg és már a gyakorlatba átültetve voltak hívatottak a polgári Magyarország kiépítésére. A XX. törvénycikk kimondta a bevett vallásfelekezetek teljes egyenlőségét és kölcsönösségét. Az áprilisi törvényeknek ezek az intézkedései megteremtették a Tizenkét pontban megfogalmazott célok jogi feltételeit, amelyek azóta is megkerülhetetlenek minden kor és minden kormány számára.

A törvény előtti egyenlőség viszonyítási alapot jelent ma is. Szólnunk kell erről, még ha talán ünneprontásnak tűnhet is. Szólnunk kell, mert ha nem tesszük, akkor éppen azok emlékét gyalázzuk meg, akik 1848/49-ben, majd az azt követő évtizedekben éppen ezért harcoltak, s ha kellett, szenvedtek és haltak meg.

Ezért kell felemelnünk a hangunkat, amikor tüntetőket vernek és pisztollyal fenyegetnek, amikor a szólás- és gyülekezési jog fondorlatos sárba tiprásáról hallunk, amikor a sajtó egyes munkatársait zaklatják, amikor alkotmányos személyi adataink védelméről van szó! Ezért nem szabad hallgatnunk akkor, amikor az egyházi intézményfenntartókat negatív módon különböztetik meg több törvényt, az alkotmányos elveket, a törvény előtti egyenlőség alapelvét megsértve.

Kedves Ünneplő Gyülekezet!

Mi polgári Magyarországot szeretnénk építeni, hasonlóan az elmúlt évekhez. De az ehhez vezető út forrásai nem a jogtipró, polgári, vallási és nemzeti szabadságunkat eltörlő Kádár-rendszerben keresendők és kereshetők, hanem 1848 márciusának eszméiben és értékeiben. A polgári Magyarország ideája nem örökös, permanens reformkísérletekből és reformretorikából áll, hanem természetes, organikus építkezésből. Egyszerű, de világos és értékalapú jövőképből! A téglára téglát építés munkájából és politikájából. Amikor a szellem és a gazdaság, a lélek és anyagi javak együttes építéséből növekedik nemzet és társadalom jövendője.

Olyan polgári Magyarországot kell teremtenünk, amelyet nem istenítünk, ám amely Isten segítségével képes lesz felemelt fővel, egyenes derékkal az Európai Unió intézményrendszeréhez csatlakozni. Ez a Magyarország, ez a „haza a magasban" azonban csak a '48-as eszmék alapján álló nemzeti szuverenitás elvének és a nemzeti érdekek következetes érvényesítésével, illetve a polgári jogok, az emberi méltóság, a közjó és az erkölcs mélységes tiszteletével és megélésével jöhet létre.

Kívánom, hogy ezért legyünk képesek harcolni, éljen bennünk a nemzet szabadságának őrlángja, s kívánom, hogy Debrecen városa maradjon a nemzeti emlékezet őrvárosa, s a Kollégium továbbra is az idők végezetéig legyen a strázsán vigyázó őrző.

Maradjon menedékünk Isten emlékezésünkben, ünneplésünkben és a magyar jövendőnk építésében, ahogyan Áprily Lajos ezt megrendítően adja elénk:

„S mikor völgyünkre tört az áradat
s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen,
egyetlen kőszikla megmaradt,
egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten.”

Köszönöm türelmes figyelmüket!

Utóirat: Volt Alma Materemnek ajánlom Kós Károly gondolataival: *„Vagyont, gazdagságot nem örököltem és csinálni nem tudtam, hogy adhassak. Én csak hálámat, szeretetemet, örökké, holtomig való hűséges emlékezetemet adhatom. És munkámból azt, amit tudok... És ne vegyék ezt alamizsnának, de emlékezetül arra, hogy amikor dolgozom, próbálgatok, kínlódok a nagy, nehéz élettel, soha meg nem feledkezem arról, hogy a fundámentum, amire lelkem kicsiny hajlékát építgettem, az Öreg kollégiumból való.”*

(Kós Károly Levele egykori iskolájának)

(Elhangzott a debreceni Nagytemplomban, 2003. március 15.)

MEGEMLÉKEZÉS A HŐSÖK NAPJÁN

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves csurgói Emlékezők! Május utolsó vasárnapja immár hivatalosan is újra Hősök Napjává, Hősök Vasárnapjává lett.

Talán sokan úgy vannak vele, hogy ha egy napot szentelünk egy évben egy ügyre, az nem lehet komoly dolog. Talán csak azért van, hogy kipipáljuk a naptárban vagy azért, hogy megnyugtassuk a lelkiismeretünket.

Azt hiszem azonban, hogy mégis fontos dolog a mai ünnep, a mai gyászünnep:

Egyrészt azért, mert régi magyar hagyományt állítottunk újra helyre általa, amely az ország minden településén ünnep, gyászünnep és hagyomány volt, amely összekötötte az ország településeit és lakosságát egymással.

Másrészt ez a vasárnap lehet mindannyiónk számára felszólítás, egy felkiáltójel, hogy emlékezz! Emlékezz és ne felejts! Emlékezz és ne feledd a múltat, a múltadat!

Emlékezz, mert egy nép ereje az emlékezésben van. Az emlékeinkben jár és él a múlt, a szüleink mosolyognak, nagyszüleink szeretettel átölelnek, régi könnyek és fájdalmak rendítenek vagy örvendezések vidítanak, imádságok újra felragyognak.

Egy egész világ van a lelkünkben. Az emlékezés világa, ami nélkül semmit sem érne az életünk.

Egy nép lelkében is egy egész világ van. Az emlékezés, a közös emlékezés világa, amely nélkül gyökértelen maradna!

Ma mi is így emlékezünk! Emlékezünk a hősökre: az édesapákra, a nagyapákra vagy a dédapákra! Az I. és a II. világháború hőseire, áldozataira, de az utána következő évtizedeknek, számunkra a III. világháború áldozataira, hőseire is emlékezünk. Azért emlékezünk, hogy ne felejtsünk, hogy ne felejtsük őket soha!

Az Ószövetségben van egy mondat, amely tanulságos volt az Ószövetség népének és tanulságos kell legyen min-

den nép számára, mely így hangzik: „Ha majd megkérdezi egykor a fiad, hogy mit jelent ez, akkor mondd el neki!”

A fiaink, az unokáink megkérdeztek és mindig megkérdeznek. Megkérdeznek a hitünkről, a reménységünkről, a szeretetünkről! A családi életünkről, a nemzeti és közösségi életünkről! Szüntelenül azt kérdezték és azt kérdezik: Mit jelent ez? Mit jelent az élet? Mit jelent a hit? Mit jelent az ünnep? Mit jelent az emlékezés? Mit jelent a felejtés? Mit jelent a hallgatás és az elhallgattatás? Mit jelent az áldozathozatal? Mit jelent hősnek lenni? Mit jelent ezt kimondani és megélni: „itt élned, halnod kell!”

Mit jelent ez a krisztusi üzenet: „a legnagyobb szeretet az, ha valaki életét adja barátaiért”?

S a mindenkori felnőttek, akik még élnek, akiknek megadatott a megmaradás, szüntelenül válaszolnak. Szavakkal vagy élettel! Szavakkal vagy hallgatással!

Válaszoltak akkor is, amikor az elmúlt rendszer idején a hősökről hallgatni kellett!

Válaszoltak talán csendben, suttogva, a családi múltat és a nemzeti tradíciókat továbbadva.

De az elmúlt fél évszázadban is kérdeztek és ma is kérdeznek a fiak: miként viselkedtek és viselkednek az apák: megtagadják-e hitüket vagy nem? Vállalják-e magyarságukat, becsületüket, emberi méltóságukat? Vállalják-e a gyászukat, halottaikat, fájdalmukat, könnyeiket, vagy mindezt megtagadják, vagy közömbösek maradnak?

S ma is kérdeznek a fiak: Mit jelent ez? Kérdeznek, mert igaz példát és igaz feleletet várnak hazugságok, csúsztatások és történelemhamisítás helyett! Igazságot és hitelességet! Igaz férfi és igaz női példát, amely nem tagadja meg a múltat, az emlékezés kötelezettségét, az igazságot, a becsületesség erényét, a nemzeti értékeket és hagyományokat és az apai, nagyapai, dédapai életet és áldozatot!

Az igaz emlékezés egy kicsit azt is jelenti, hogy visszük magunkkal láthatatlanul a halottainkat. Itt vannak velünk,

figyelnek bennünket és talán kérdezik: mivé lettetek? Már elfelejtettetek bennünket? Szembesítenek minket magukkal: érdemes volt-e a magyarságért áldozni magunkat? Vérünk hullásából élet fakadt-e? Az elvetett mag, az elhalt mag szárba szökkent-e? Vagy pedig a múltat mi is végképp elfelejtjük, mint ahogy akarták azt kommunista uraink és elnyomóink?

Nem felejthetünk, nem felejthetjük őket: a szeretteinket, a halottainkat, a véreinket, a hőseinket, az áldozatokat, nem felejthetjük magyar múltunkat, a gyökereinket!

Mert ott, ahol nem felejtik el a régi fogadalmakat, ahol nem felejtenek el emlékezni, ahol életben marad a hűség, a becsület, a magyar hazafiság, ott a halottainkból, a hőseinkből ma is élet, megmaradás és jövendő fakad.

Kívánom, hogy ma legyen ilyen a mi emlékezésünk, ne felejtsük el őket, mert ők a mieink és ma is itt vannak közöttünk és figyelnek és figyelmeztetnek bennünket: Emlékezzetek és soha ne felejtsetek!

Kedves Halottaink, Hőseink:

Isten áldása legyen emléketeken! Nyugodjatok békében!

(Elhangzott Csurgón, 2004. május 30.)

EMLÉKEZÉS AZ ARADI VÉRTANÚKRA NAGYVÁRADON

Tisztelt Ünneplő Gyülekezet! Váradi és Kárpát-medencei Magyarok, Honfitársaim!

„Néhány magányos toronyablak világított csak Európában, például Goethe dolgozószobájának ablaka a weimari házban. Néhány magányos ablak világít ma is Európában, az elsötétített európai éjszakában... tanítómestereink ablakai ezek. Egyik menekül, másik helyén marad és könyveit őrzi, harmadik elvonul és lelkét őrzi. E halványan fénylő ablakok elé járulunk, a sötét Európában". Márai Sándor írta ezeket a sorokat 1941-ben, amikor a háború véres vihara zúgott át Európán. Kedves barátaim, időszerűek maradnak ezek a sorok a mai, napfényes XXI. századi Európában is – aktuálisak, amikor a maihoz hasonló tragikus és számunkra, a magyar nemzet tagjai számára sorsfordító történelmi eseményre emlékezünk. Kissé talán ellentmondásosnak tűnhet fel sokak szemében, hogy most, amikor Magyarország és vele a magyarság lélekszámának majd kétharmada az évtizedeken át áhított Nyugat kikötőjében, az Európai Unióban végre révbe ért, mi itt, az Unió peremvidékén, a sötétségre, háborúra, bosszúra és megtorlásra emlékezünk, Márai Sándor szavaival.

Tisztelt ünneplő közönség: emlékeznünk a sötét időkre mégis muszáj. Nem azért, mert – mint mondani szokás – mi múltba néző és borongó nemzet lennénk. Nem. Egyik jelentős ok az emlékezésre: a felejtés, a kollektív nemzeti felejtés elleni küzdelem. Ezért is idézzük fel többek között évről évre történelmi fordulópontjainknak, közöttük a 48-49-es szabadságharcnak dicső, és most éppen sötét és tragikus pillanatait. Engedjék meg, hogy Márai Sándorral, az 1948 óta emigrációban élt, és 1989-ben, a magyar rendszerváltozás évében emigránsként meghalt magyar íróval

maradhassak még néhány pillanatig. Az „író úr", ahogy kora olvasóközönsége nevezte őt, valamit talán mindannyiunknál jobban ismert: az emberi természetet. S valamihez talán mindannyiunknál nagyobb bátorsága volt: szembenézni, feltárni, felmutatni önmagunknak is az emberi természet sokféleségét, közöttük annak árnyoldalait. S bizony, Márai Sándor, a Tengerentúl is, Nyugat-Európa, majd később Amerika földjén is tudatosan küzdött az egyik jelentős emberi gyengeség, a feledés, a felejtés ellen. Az ellen a gyenge pontunk ellen, melyet oly sikeresen ismertek fel és fordítottak ellenünk a huszadik század importált diktatúrái. Ez ellen, a gyakran vérrel és vassal, kínzással és megfélemlítéssel kicsikart felejtés ellen küzdött – részben előle is menekült – Márai Sándor és sok tízezer magyar sorstársa az emigrációba. És ez ellen a veszélyes és kiszámíthatatlanul ható nemzeti felejtés ellen küzdöttek a maguk eszközeivel a magyar családok százezrei a Kárpát-medencében, a kommunizmus évtizedeiben. Családapák és családanyák, akik átörökítették nemzedékről nemzedékre a magyar nyelvet, a kollektív nemzeti emlékezetet, a dicsőséges és kevésbé dicsőséges fejezeteket tartalmazó magyar történelmi múltat, a Szent István-i állam gondolatának egyes elemeit, a magyar irodalmi és kulturális hagyományt, és – igen – a történelmünk szomorú és tragikus, olykor éppen szégyenteljes fejezeteit is. Mégis, minden külső és belső erőfeszítés ellenére is, a kollektív felejtés, nemzeti összetartozásunk feledése már-már tragikus méreteket öltött a Kárpát-medencében, éppen a huszadik században, a modern kommunikáció, a modern hírközlés századában. És éppen ott, ahol a legkevésbé lehetett volna számítani rá: az anyaországban, ahol pedig az állam által védett biztonságban létezik a magyar nyelv és a magyar kultúra. Hogy hogyan vált lehetségessé mindez? Korábban talán egyetlen diktatúra sem cenzúrázta oly mértékben a szellemet, egyik diktatúra sem akadályozta annyira, oly tu-

datosan a nyelv és a kultúra szabad áramlását országok és népek között, mint a huszadik század kegyetlen és körmönfont önkényuralmi rendszerei. Történelmi távlatban tekintve nem sok, két-három emberöltőn át hatottak csak ezek a rezsimek, de egy-két generációnyi kiesés a történelmi tudatban több mint elég, majdhogynem végzetesen soknak bizonyulhat. Majdnem végzetesnek is bizonyult mindez a magyar nemzet számára.

Igen, tisztelt ünneplő közönség, minden örömünk ellenére, melyet nemzetünk egy részének a modern Európához történt csatlakozása felett érzünk, ma is, a jövőben is, mindvégig látnunk kell, hogy bizony a szabadság kivívásáért folytatott küzdelmek sora, mondhatni sorozata nyomta rá bélyegét történelmünk utóbbi fél évezredére. Vesztett csaták erkölcsi hősei álltak szemben számtalanszor az elvtelen megalkuvások és árulások képviselőivel. Ezeken, a maihoz hasonló szomorú napokon emlékeznünk kell ezekre a tragikus szembenállásokra, Júdás és a Mester örök példájára, és tanulnunk is kell a korabeli eseményekből. Helytállásból és árulásból egyaránt le kell vonnunk a megfelelő következtetést. A történelem szereplőinek megítélése koronként és nemzedékenként változhat, de léteznek mégis oly magaslatra jutott erkölcsi hősök, akiknek a megítélésében mind a történések idején, mind a mai történelmi távlatból visszatekintve is egységes tudott maradni nemzetünk. Ilyen biztos pont, közös nevező az október 6-án kivégzett aradi vértanúk emlékezete.

Persze a közös nevező, melyről beszélek, nem jelenti azt, hogy a diktatúra éveiben a hatalom jó szemmel nézte volna a spontán megemlékezéseket, akár Budapesten, a Batthyány örökmécsesnél, akár Aradon, vagy a Felvidéken – szerte a Kárpát-medencében. Ismerjük jól ma már az atrocitások sorozatát, az ünnepelni próbálókra zúduló rendőrhadat, a gumibotokat, a kihallgatásokat és letartóztatásokat. Ez is a kollektív nemzeti tudatunk egyik közös emlé-

ke, a tágabb hazában. Mert ünnepeltünk mi már ekkor is együtt. Mi, ezen az oldalon állók zászlóval és Himnusszal, a túloldalt állók gumibottal.

A magyarországi történelemkönyvek viszont szépen emlékeztek '49 mártírjairól. A csalás inkább abban rejlett, hogy a diktatúra kiszolgálói önmaguk igazolására, saját törekvéseik előképének állították be Kossuthot, Petőfit és az Aradon kivégzett tábornokokat. Persze ez sem új keletű próbálkozás. A szabadságharc leverése után az osztrákok is megpróbálták saját mártírjaikat ráerőltetni a leigázottakra – Hentzinek még emlékművet is emeltek a budai várban. De ma már e mesterségesen támasztott „vértanúk" neveire is alig emlékszünk. Mert vértanúkat nem lehet hatalmi szóval „gyártani". A vértanúsághoz tényleg hősies tett, valamint a nemzet emlékezete és tisztelete szükségeltetik.

Mi magyarok, a Kárpát-medencében, az utóbbi tizenöt esztendőben a vigasság ünnepei mellett rendszeresen megüljük gyászünnepeinket is. De ne feledjük: október 6-a csak március 15-ével érthető számunkra, és 1867-tel, a kiegyezéssel. 1956. november 4-e, vagy a június 16-ai kivégzések is csak '56 október 23-ával együtt érthetők meg, és 1990, a magyar rendszerváltoztatás fényében nyernek igazán értelmet. A gyászt többnyire megelőzte a dicsőség történelmünkben – ennyi kárpótlást azért kaptunk a történelmi fordulópontokon hozzánk nem mindig kegyes sorstól.

1848-ban Nagyvárad volt a magyar sereg fölszerelési raktára, az ágyúk, lőpor, kardok készítésének műhelye, ahol minden egyes ember lázas tevékenységgel törekedett az önvédelmi harcnak hasznára lenni. A várat fegyvertárrá alakították, ágyúöntő műhelyt hoztak létre. Itt készültek a „Ne bántsd a magyart!" feliratú ágyúk. Bihariakból állt a 10., majd a 26. és 27. honvéd zászlóalj, de a híres 3. zászlóaljban is 150 nagyváradi fiú harcolt.

Nyáron itt találkozott Kossuth Bemmel, a görög katolikus püspöki palota erkélyéről fogadta az üdvözletet, és

válaszolt Szacsvay Imre köszöntőjére. Az orosz sereg itt vonult el, itt időzött Paszkievics a világosi fegyverletétel után, innen vitték el báró Bémer László püspököt szomorú fogságba, melyből csak a halál szabadította meg, itt lőtték főbe Rulikowski Kázmér lengyel dzsidás tisztet, kinek terve a forradalom végnapjaiban az volt, hogy az orosz seregben harcoló lengyeleket a magyarokhoz áthozza.

Az Aradon kivégzettek között ott találjuk Lahner Györgyöt, a váradi fegyvertár parancsnokát, és Nagysándor Józsefet, a város szülöttét.

Álljunk meg egy pillanatra a visszatekintésben, mert bizony jó példázata lehetnek az aradi 13-ak a máig ható kollektív nemzeti felejtésnek. Hányszor példálózunk beszédekben tetteikről, vitatkozunk, hogy szabad-e már a magyarnak sörrel koccintani, de biztos, hogy fel is tudjuk sorolni a neveket? Elődeink gondosan őrizték a neveket is. A vészkorszakban széles körben elterjedt volt egy karperec: fekete karikán kilenc ezüst betű, az aradi vértanúk nevének kezdőbetűi. S a kezdőbetűkre egy német rigmust farigcsált valaki: Pannonia Vergiss Deine Toten Nie, Als Kläger Leben Sie, ami magyarul annyit tesz: Pannónia, ne feledd halottaidat, mint vádlók, tovább élnek ők. Emlékezzünk most mi is röviden rájuk:

Aulich Lajos, aki már a napóleoni háborúkban is részt vett, a tavaszi hadjáratban a 2. hadtest parancsnoka, majd a nyár végén hadügyminiszter. Magyarul nem tudott, de a magyar alkotmányra tett esküt mindhalálig megtartotta.

Damjanich János egy határvidéki szerb katonacsalád sarja, ki még a kivégzésénél is azért pörlekedett: már azt hittem, én maradok utoljára, ki a csatában mindig az első voltam.

Dessewffy Arisztid, a kiváló huszártiszt, a turai csata hőse.

Kiss Ernő dúsgazdag magyar-örmény család sarja, a Hannover huszárok parancsnokaként csatlakozott a magyar ügyhöz, ahol katonái hihetetlen vitézségéért

tisztelték. Volt ütközet, ami után kilenc golyót találtak a ruhájában.

Knézic Károly horvát katonacsalád gyermeke volt, vitézül harcolt a tavaszi hadjáratban, hadtestparancsnokságig vitte.

Lahner György irányította a honvédség felfegyverzésének ügyét.

Lázár Vilmos az északi hadsereg legjobban bevált alparancsnoka volt.

Leiningen-Westerburg Károly, a fiatal német gróf a függetlenségi harc talán legrokonszenvesebb hőse. Ő az, akinek fegyelmezett csapataira minden körülmények között lehetett számítani. Naplója a szabadságharc hadtörténetének egyik legfontosabb és legmegbízhatóbb forrása.

Nagysándor József kiváló huszártiszt, több csatában vágtatott az összevont magyar lovasság élén, ő is hadtestparancsnokságig vitte.

Pöltenberg Ernő ugyancsak huszártiszt, osztrák származású hadtestparancsnok, ki az oroszokkal való tárgyalásokat lefolytatta.

Schweidel József Pöltenberg ezredtársa volt a Sándor huszároknál. Az aradi fogság viszontagságairól az ő leírása alapján értesülünk.

Török Ignác mérnökkari akadémiát végzett, az erődítés tanára volt, s ezt a tudását kamatoztatta a harcok idején.

Vécsey Károly, akit utolsónak hagytak a kivégzendők közül, s neki már nem volt kitől elköszönnie, így az előtte kivégzett Damjanich kezét csókolta meg.

A pesti haditörvényszék áldozatai között találjuk Szacsvay Imrét, Nagyvárad első népképviselőjét. Világos után Talpason rejtőzködött, de rejtekhelyét felfedezték, Pestre hurcolták, s ott október 24-én kivégezték. Bűne az volt, hogy az Országgyűlés jegyzőjeként ő olvasta fel a Függetlenségi Nyilatkozatot. Kötél általi halálra ítélték Bémer László váradi katolikus püspököt is, de Haynau az ő halálos ítéletét húszévi várfogságra változtatta.

1848 vértanúinak megítélése azonban sajnálatos módon nem tud egységes lenni a Kárpát-medence népei között. A magyar szabadságharc fejlődése egy ponttól sajnos külön úton haladt a törvényes magyar kormány és az akkori bécsi hatalom által izzított hazai nemzetiségek egy töredéke számára. Az első igazán komoly történelmi traumája volt ez a magyarságnak saját hazáján belül. Pedig 1848/49 törvényei az egész Szent István-i haza számára kívánták a felemelkedést, valamennyi lakója számára meghozták volna a várva várt társadalmi modernizációt, a nagyobb társadalmi mobilitást, az akkor modernnek számító európai állammodell érvényesülését. És – sikere esetén – a magyar állam függetlenedési folyamata elvezethetett volna az autonómiáig, a népek és nemzetek belső önállóságáig a magyar hazában. Kossuth elképzelései között már ebben az évszázadban felbukkannak annak az eszmének a csírái, amely ma jól kidolgozott modellek szerint működik szerte Európában, az autonómia eszméinek csírái. A nemzetek önrendelkezése elvének megfogalmazása, a Duna-völgy népeinek összefogása (amely később is felbukkan történelmünkben) erre az időszakra keletkeztethető. Bizony, a modern magyar állam születésével egy időben a modern és haladó nemzetfelfogás is megjelent politikai gyakorlatunkban.

Tisztelt ünneplő Közönség! Ma mi magyarok sem kérünk mást, amikor a magyar nép számára elsősorban kulturális és identitásbeli önrendelkezést kérünk a Kárpát-medencében, mint amit kértek és hangoztattak, 1848 után is majd fél évszázadon át a történelmi Magyarország nemzetiségei, s ami – számunkra tragikus módon – az első világháború végzetével teljesedett be. Mi, magyarok, az Európai Unióba tartó nemzetként, nem követeljük államhatárok megváltoztatását, nem követeljük erőszakkal az impériumváltást. Másfajta szellemiségről szól ugyanis a XXI. század, és mi megértettük ennek a másféle gondolkodásmódnak az üzenetét. De

az ún. „minimum programot” – már csak egészséges önértékelésünk és életerőnk bizonyítására is – igenis, követelnünk kell. Követelnünk kell a Felvidéken, a Délvidéken, Erdélyben és itt, a Partiumban is, és Kárpátalján.

S mit tartalmazzon ez a minimum program? Ez az újfajta „kiegyezés”, ezúttal a magyarok és más népek között, a közös történelmi élőhelyünkön? Nos, elsősorban is kulturális önrendelkezést a magyar közösségeknek, felsőfokú magyar nyelvű iskolahálózattal, amely versenyképes, világszínvonalú tudást biztosít a határon túli magyar közösségeknek, anyanyelven. Azután: jogot a szülőföld felvirágoztatásához, jogot az államuknak befizetett adók tisztességes visszaforgatásához szűkebb régiójukba. Jogot a magyar állami segítség befogadásához, mindenütt, ahol a magyar állam segíteni kíván. Jogot a státustörvény alkalmazásához, jogot a kettős állampolgársághoz, a magyar útlevél és szlovák, román, szerb személyazonosító igazolvány egyidejű, bántódás nélküli viseléséhez. Mit is akarunk ma, kedves ünneplők? Összegezve a fentieket: autonómiát akarunk, és támogatjuk a határon túli magyarok kettős állampolgárságát. Kívánjuk és támogatjuk a nemzet határok felett történő békés újraegyesítését, amely megkezdődött az Antall-, majd nagy erővel folytatódott az Orbán-kormány idején, s amely legális törekvéseket a magyarországi posztkommunista párt, az MSZP és az SZDSZ finoman szólva „nem európai megoldásnak” minősített. Ha a ma oly sűrűn váltakozó magyarországi „baloldali” miniszterelnökök közül egyesek – PR-fogásból – a nemzet miniszterelnökének is aposztrofálják magukat, ne feledjük, hogy a státustörvény elfogadásakor, az Orbán-kormány küzdelmei közepette bizony ezek a baloldali és liberális „urak” pápábbak voltak a pápánál, siettek előre elítélni odahaza és külföldön a magyar kormány törekvéseit, megelőzve mind még a szomszédos államok nacionalista pártjainak tiltakozását is.

De hadd mondjam azt, tisztelt egybegyűltek, hogy mi mindezzel: ne is törődjünk igazán. Ne törődjünk a szélkakasok, nemzetietlen elemek, a kozmopoliták, az elvtelen megalkuvók korszakával. Mert ahogy Wass Albert mondta: az idők járása változó, a csillagok tengelyét odafenn már olajozzák. Változások lesznek, hölgyeim és uraim, változások, melyek a Kárpát-medence országainak európai integrációjával máris elindultak, visszafordíthatatlanul. Csak mi – napi gondjaink közepette – nem vagyunk képesek mindig történelmi távlatból látni e változásokat és jelentőségüket. Mert Magyarország ma jó eséllyel léphet fel védhatalmi szerepben a magyar érdekek mellett akár a legmagasabb európai fórumokon, ahogy azt meg is tették a magyar euróképviselők Brüsszelben és Strassburgban. Megteremtődött annak az esélye, hogy kilépjünk az első világháború óta bennünket sújtó „bűnös nemzet" sötét árnyékából, megadatott a gyarapodás lehetősége – tudásban, létszámban, intézményrendszerben. Újra elfoglalhatjuk helyünket - egyelőre még csak Magyarország és a Felvidék, reméljük, nemsokára Erdély és Partium is – az európai történelem főszínpadán, ahol nagymértékben, a mostani nemzedék által nem hitt és nem remélt mértékben és módon szólhatunk bele sorsunk alakulásába. Hölgyeim és uraim, ez a cselekvés időszaka. Az ideiglenesen felettünk regnáló posztkommunista árnyak létezése már csupán kérészéletű. Pontosan olyan mint minden árnyék, amely megszűnik, ha a világosság fénye vetül rájuk.

A munka, az építkezés, a szabadság, a nemzeti öntudat, az európai tudat világosságának és biztonságának fénye. Azé a biztonságé, melyet így jellemzett alkotásában a költő, Áprily Lajos: „hol a sötétség tenger-árja ellen ragyogó gátat épített a szellem". Méltó helyen és a korábbi évtizedeknél mérhetetlenül védettebb és méltóbb körülmények között foghatunk hozzá mindannak a kiépítéséhez, ami megillett bennünket, emberi és nemzeti jogalapon, szülő-

földünkön, bárhol is legyen az Közép-Európában, bármely országban, a Kárpát-medencében.

A feladat tehát, kedves magyar és nem magyar barátaim: az összefogás, az építkezés, a fejlődés, önmagunk és történelmünk büszke vállalása, még akkor is, ha annak múltbéli lapjait mai napig némileg különbözőképpen értelmezzük is. Menjünk tovább a régi-új úton, melyre ráléptünk az 1989/90-es rendszerváltozás pillanatában. Menjünk végig az úton, töltsük be szerepünket és történelmi küldetésünket a Hazában! Fordítsuk a gyászt emlékezésre és tanulásra, építsünk boldog, szabad, büszke jövőt a szomorúságból. Erre biztatom mindannyiunkat, köszönöm, hogy meghallgattak!

(Elhangzott Nagyváradon, 2004. október 5.)

ISTVÁN, MINDEN MAGYAROK KIRÁLYA

A magyar állam alapításának ünnepén, augusztus 20-án első, államalapító királyunkra emlékezünk. Arra a személyiségre, akire minden magyar nagy tisztelettel emlékezik és néz fel. Arra az emberre emlékezünk, akit – az egyetemes egyháztörténetben egyedülálló módon – mind a nyugati római egyház, mind pedig a keleti ortodoxia (görög-keleti) szentként tisztel.

Ám talán az is észrevehető ilyenkor, hogy sok az üres emlékezés. Sok a gyakran unalomig ismételt megemlékezés, ám az alapok elvesznek, elfelejtődnek. Annyi mindent belemagyaráztak már István életművébe (lásd a kommunizmus álságos gyakorlatát az államalapítás ünnepének kiüresítésére vonatkozóan), hogy nagyon nehéz hiteles szavakkal, igaz módon emlékezni! De mindenkori feladatunk évről évre, hogy újra megpróbáljunk az alapokig lehatolni, hogy újra és újra megpróbáljuk a lényeget, a fontosat, az igazat megragadni István király életművében.

Most így próbálom – röviden – ismét megfogalmazni önmagunk számára István király életének, művének fundamentális jelentőségét és megtalálni arra a kérdésre a választ: hogyan, milyen titokzatos erővel tudta István király felismerni és betölteni hivatását a számára adatott időben a magyarság körében?

1. Először is István Isten embere volt. Ő úgy fogta fel politikai küldetését, hogy az misszió. Hivatás a szó legszorosabb értelmében. Nem maga választotta szórakozás. Nem a hatalom megragadása azért, hogy idejét jól töltse, vadászgasson, gazdag legyen, lógathassa a lábát, kényúrként embereket megalázhasson. Isten választott embere volt, amely isteni hívást ő meg is hallott, és amelyre mindig figyelt. Követte és követni akarta mindig az Isten által

mutatott utat. „Nincs más út, csak az Isten útja!" – vallja minden magyarok királya az István, a király mára már klasszikussá lett nagy rockoperában. Nincs más út. Nincs más út a személyes életünk, a családi életünk, a településeink és az egész nemzet számára, csak az élő Isten útja, akarata, vezetése, parancsa. Az Isten útja a megmaradásnak, az életnek, a jövendőnek az útja. Azért beszélhetünk István királyról úgy, hogy ő adott a magyarságnak megmaradást, jövőt, mert ő csak felismerte az Isten akaratát, az Isten útját. Vállalta azt, hogy ő Isten embere.

2. Másodszor István király a hitnek az embere. Nemcsak egy egyszeri döntés volt számára az, hogy ő az Isten embere. Ezt ő meg is élte. Naponta. Élő hitű ember volt. Élő hitű ember volt saját életében: személyes döntéseiben, értelmében-érzelmeiben, testben-lélekben egyaránt. Élő hitű ember volt családi életében: feleségével való kapcsolatában, gyermekéért érzett felelősségében, nevelésében. Élő hitű ember volt a politikai életben is: ha kellett, határozottsággal és vasszigorral, ha kellett, szelídséggel, de mindig következetesen és jó lelkiismerettel. Mindez abból fakadhatott, hogy ő a hitnek az embere volt. Állandó kapcsolatot keresve Istennel. Újra és újra odaállt Istene elé: ha nagy döntések előtt állt, ha bűneit, belső és külső konfliktusait vitte Isten színe elé, ha a múlt és a jövő terheit hordozta, akkor Istenhez tért mindig. A hit embereként.

3. S végül Isten embereként, a hit embereként a magyarság embere maradt. Ő azt a hívást hallotta meg Istentől, hogy ott és akkor kell Isten emberévé lennie. Nem valahol a levegőben lógva, csak „papolva", felelőtlenül, tengve-lengve, senkihez és semmihez nem kötődve, „üres" evangéliumot hirdetve élte meg hitét. Tudta, megértette, hogy küldetése a magyarsághoz szól. Hogy az evangéliumot akkor és ott kell megélnie, hitelesen kell megélnie és úgy, hogy az evangélium a magyarság számára az „életnek kenyere" legyen. Küldetése nem úgy általában szól, ha-

nem konkrétan a magyarság megmaradása és jövendője ügyében. Tudta és egyre jobban értette, hogy a magyarság életének, megmaradásának, jövőjének egyetlen záloga van: az evangélium, az életnek kenyere, Jézus Krisztus.

Nos. István így lett örök érvényű módon minden magyarok királyává. Függetlenül attól, hogy milyen politikai rendszer jött vagy hogyan akarták alakítani egyesek az emberek „agyát", gondolatait, és függetlenül attól is, hogy egyesek mit hazudtak össze István királyról, az egyházakról, a Bibliáról és a hitről.

István király – számunkra református keresztyének számára is – azért a magyarság vezérlő csillaga, mert döntéseit mindig Isten színe előtti felelősséggel, erkölcsi alapon, belső-hitbéli tusakodások közepette hozta meg, amelyet az azóta eltelt ezer esztendő fényesen igazolt. István, minden magyarok királya Istennek az embere, a hitnek az embere és a magyarság embere volt és a ma is példát állít elénk. Csak úgy maradhatunk meg, csak úgy élhetünk normális emberi életet, ha mi is, ma is vállaljuk e hármas egységet: Istennek – a hitnek – a magyarságnak emberei legyünk.

S akkor megmaradhatunk… Európában is…

Sőt… Mi adhatunk életet Európának…

(Megjelent a Csurgói Harangszóban, 2003. augusztus 20.)

BETHLEN GÁBOR, A REFORMÁTUS FEJEDELEM

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Bethlen Gábornak, a református fejedelemnek élete, öröksége, életműve nemzeti és európai érték. A sanyarú sorsú és összeomlott Erdélyországot tizenhat esztendeig tartó uralkodása alatt valóban „tündérkertté" változtatta és Európa egyik legfontosabb politikai személyiségévé nőtt.

Bizton állíthatjuk, hogy Bethlen Gábor egészen új korszakot nyitott Erdély és nemcsak Erdély, hanem az egész magyarság történelmében. A két veszedelmes birodalom – a török és a Habsburg – között biztosította Erdély függetlenségét. Ám eközben soha nem adta fel nagy álmát: a három részre szakadt hazának végleges egyesítését.

Halálakor egy erős, gazdag, közigazgatásában és kultúrájában jól szervezett országot hagyott maga után. Az egykorú ének így siratta a Nagy Fejedelmet:

„Elesék csillaga
Nagy erős kővára
Az magyari nemzetnek
Kiben mint kőfalban
Nagy erős bástyában
Úgy bíztunk vala ennek…
Az szegény községnek
Robotos népeknek
Kegyes vidámítója
Az ekklézsiáknak
Egyházi szolgáknak
Egyetlenegy dajkája.
Rongyos skóláinknak
Tanuló ifjaknak
Kegyelmes patrónusa…

Elménkben viseljük
Nevit emlegessük
Legyen áldásban nálunk
Híriről, nevéről
Gondviseléséről
Mi el ne felejtkezzünk!"

Vajon a magyar nemzet emlékezete ezt a sirató verset igazolta-e? Nem inkább a kollektív felejtés volt-e a jellemző az elmúlt évtizedek során Bethlen Gábor vonatkozásában is? De itt és most ilyen szép számmal egybegyülekeztünk, hogy Bethlen Gáborra emlékezzünk és emlékezetének kopjafát szenteljünk!

1. Bethlen Gábor élő hitű, református keresztyén ember volt.

Az ő életében hit és erkölcs, erkölcs és hit eggyé fonódott. Ami annyit jelent, hogy volt erős erkölcsi tartása. Úgy szoktam fogalmazni Vele kapcsolatban, hogy hiteles szó és hiteles cselekvés az ő életében tökéletes harmóniában állt egymással! Ebből az élő, református, keresztyén hitéből következett egész élete, sorsa, politikája, társadalom- és kultúrpolitikája egyaránt.

Keserűi Dajka János egy levélben így ír róla: „Az mi dicsőséges fejedelmünk igazi keresztyén. A jó és keresztyén fejedelemnek leginkább két dologban kell foglalatoskodnia: Isten dicsőségének előmozdításában s az ország jólétének növelésében, békében és nyugalomban való megőrzésében. Őnagysága pedig midőn átvette az ország gyeplőit, Isten dicsőségének előmozdításában intézkedett." A róla fennmaradt hiteles hagyomány szerint 29-szer olvasta el a Szentírást. Azt vitte magával a csatákba is. Azaz napi olvasmánya, napi lelki eledele, tápláléka volt az Isten Igéje, a Biblia! A lelkészeket, sőt a papokat is, tehát minden felekezet lelkészeit megnemesítette, nemesi kiváltságokkal ruházta fel őket. Ezzel az intézkedésével gyarapította az erdélyi értelmiség számát, ugyanakkor perspektívát és stabil

egzisztenciát adott az addig létbizonytalanságban élő lelkészeknek és családjaiknak.

Református keresztyén hitének leglényegesebb cölöpjei a következők voltak:

– Isten kiválasztó és gondviselő kegyelmében való bizonyosság,
– a hála és alázat mint erkölcsi-politikai etikai kategória,
– bátor és élő reménység,
– az elrendelt életútban való feltétlen és rendíthetetlen hit.

2. Bethlen Gábor tudta, hogy a hatalom nem önmagáért adatik!

Tudta és ebben az ismeretben is élt, hogy a hatalom sáfárságra, szolgálatra és küldetésre adatik! Ez a hit, ez az ismeret és tudás határozta meg bel- és külpolitikáját, társadalom-, kultúr- és gazdaságpolitikáját. Ezen belül meghatározó eszme volt számára Erdély három nemzete (magyarok, székelyek és szászok) közötti unió megteremtése. Az egymásért és egymással való közösség- és sorsvállalás létrehozása. Így ír erről gyönyörűen 1614. január 13-án keltezett levelében: „Mi az Úr Istent és magunk jó lelkiismeretét hívjuk bizonyságul, hogy nem különben igyekezénk őrizni az kegyelmetek javát és megmaradását tehetségünk szerint mint szintén a magunkét és ezen édes hazánkét, melyben lakunk, nem különben őrizzük az szent békességet, mint az saját szemünk fényét."

Határozott alapelve volt, amit erőteljesen képviselt és érvényesített, hogy a közösségi érdekeket mindenki helyezze a személyi érdekek fölé! Ezzel – szintén hitéből fakadóan – a különböző egyéni érdekek, érdekérvényesítési próbálkozások elé gátat vetett és egyértelműen, illetve következetesen a közjó ügyét és a közjó előmozdításának eszméjét állította, mint mércét! Talán nem is olyan elfelejtendő eszme ez a bethleni gondolat. Ma is, a mai magyar

és európai politika számára egyértelmű és világos, követendő és követhető mércét állít!

A gazdasági életet tudatos, koncepciózus politikával és intézkedésekkel javította meg, amelyek szintén kálvini hitéből és elveiből következtek. A közigazgatás és adórendszer átszervezésével erős államot teremtett, az állami jövedelmeket határozottan és pontosan beszedte. Ám támogatta a kézműipart, a bányászatot, a kereskedelmet, az állami monopóliumokat megerősítette. Komoly, ütőképes hadsereget hozott létre.

3. Bethlen Gábor rendkívül sokat tett a nemzeti kultúráért, a magyar művelődésért. Hogy csak néhányat megemlítsek:

– szellemi központokat hozott létre,
– főiskolát létesített, nagyon sok iskola megindítását támogatta,
– felkarolta a tudományt, tudósokat hozatott Erdélybe,
– ösztöndíjrendszert létesített a tehetséges és szegény diákok számára
– támogatta e diákok külföldi tanulmányait,
– segítette a könyvkiadást, a bibliafordítást és -kiadást,
– türelmes valláspolitikát folytatott ökumenikus szellemiségben,
– segítette és támogatta a más nyelvekre történő bibliafordításokat,
– elősegített az Erdélyben élő nemzetiségeknek saját nyelvű könyvkiadását.

Bethlen Gábor, a református fejedelem 1629. november 15-én halt meg. A végső percekben is mellette álló Kemény János leírása sokatmondó életének utolsó perceiről és mozzanatairól:

„a vég küszöbén pedig már alig szólhatván, kére tentát, papirosát, pennát, amelyeket eliben adván, íra két rendet szépen, és elfordulván abban hagyá… az írás pedig ezen szókkal vala, kinél többet sem írt, sem szólott annakutána

szegény… Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk? Senki nincsen bizonyára, bizonyára nincsen."

Ma azért vagyunk együtt, hogy Bethlen Gábort, a tündérkert fejedelmét „elménkben viseljük, nevit emlegessük, legyen áldásban nálunk, híriről, nevéről, gondviseléséről mi el ne felejtkezzünk!" A Bethlen Gábor által teremtett „Tündérkertben" újra jó volt magyarnak lenni! Ma ez újra lehetőségként, feladatként és hivatásként áll előttünk az Európai Unióhoz való csatlakozásunk idején: legyen újra jó dolog magyarnak lenni! Vállaljuk magyarságunkat, és ha kell, hozzunk áldozatot érette! Ebben a hivatásunkban Bethlen Gábor személyes élete, fejedelmi és politikusi magatartása tükör és követendő példa mindannyiónk számára.

Bethlen Gábor örök érvényű, mozgósító gondolataival fejezem be előadásom és megemlékezésem: „Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk: erdélyi magyarokul, ősi nyelvünkben és vallásunkban, gyermekeink fényes tekintetében és a szülőföldhöz való ragaszkodásunkban!"

Ez a bethleni felszólítás és útmutatás minden magyar nemzedék számára örök felszólítás, útmutatás és bátorítás marad! Legyen mindez számunkra is felszólítás, útmutatás és bátorítás! Köszönöm türelmes figyelmüket!

(Elhangzott a Bethlen Gábor-emlékünnepségen Nagyatádon, 2003. május 10.)

„AZ EMLÉKEZET MEGNYERI CSATÁJÁT A SEMMI ELLEN"

Tisztelt megemlékezésre Egybegyűltek! Kedves Barátaim! Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nem pusztán szabadságharc volt, mint az előző századok szabadságharcai. Ez a harc és küzdelem egy totális rendszer elleni harc és küzdelem is volt! Ezért kell különös súllyal emlékeznünk és emlékeztetnünk!

Tzvetan Todorov: Az emlékezet visszásságai című írásában írja: „Az élet vereséget szenved a haláltól, DE az emlékezet megnyeri csatáját a semmi ellen." Az emlékezet mindig győz, mindig megnyeri csatáját az elhallgatás kényszere ellen is!!

Ebben az évben jelent meg francia, lengyel és cseh történészek tollából A kommunizmus fekete könyve című megrendítő és grandiózus monográfia. Jellemző a könyv alcíme: bűntény, terror, megtorlás.

E totális rendszert a bűntény, terror és megtorlás hármas megfogalmazással lehet leírnunk! A könyv végén idézik Lenint, a kommunizmus totális rendszerének szimbolikus alakját: „Történelmi jelentőségű, elképesztő feladatot hajtott végre a mi nemzedékünk. Majd megértik és megbocsátják a mi életünk körülmények diktálta kegyetlenségét! Mindent megértenek, mindent!"

Igen, mindent érteni kezdünk, ha nem is abban az értelemben, ahogyan Vlagyimir Iljics Uljanov gondolta. Mi maradt mára ebből a „történelmi jelentőségű, elképesztő feladatból? Nem valami délibábos szocializmus építés, hanem egy roppant tragédia, amely továbbra is ránehezedik százmilliók életére, és rá fogja nyomni a bélyegét a harmadik évezred elejére!" Nyilvánvalóvá lett az embertelenség teljes diadala idején, hogy minden ostoba, hasztalan,jelentéktelen és jövőtlen, amit az erőszak hozott létre. Minden ostoba és hasztalan, ami embertelen!

Francois Furet: Egy illúzió múltja (Esszé a 20. század kommunista ideológiájáról) című kordokumentumában így ír: „A félelem hangzása a terror!" „A széthullás órájában a Szovjet birodalom kivételes képet nyújt: úgy volt világhatalom, hogy közben nem testesített meg semmiféle civilizációt." „A kommunizmus a semmiben végzi" – MERT ILLÚZIÓ!!!

Mindezek miatt és mindezek után nekünk úgy kell emlékeznünk október 23-án, hogy lássuk és láttassuk utódainkkal azt, hogy az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemcsak a magyar szabadság ügyét képviselte. Hanem egyetemes értékeket, egyetemes civilizációs üzenetet is képviselt. Egyszerre volt a jelen e forradalmi robbanásban a spontán, direkt magyar jajdulás, kiáltás és az egyetemes igényű, a kommunista totális rendszer embertelenségeivel szembeni végső tiltakozás. A tiszta, természetes szívdobbanás a magyarságért és az emberiségért. Az aggodalom és a felelősség nemzetért és világért!

Lássunk és láttassunk végre tisztán!

Ma, 2000-ben már nem lehet kozmetikázni, letagadni az 1956-os eseményeket és az azt követő szörnyű megtorlásokat. Ma már nem lehet szépíteni és finoman kikerülni a kommunizmus 20. századi szörnyű pusztítását, rengeteg tisztességes, becsületes magyar embernek ás családnak tönkretételét, szadista megkínzását és gyalázatos elpusztítását, csak a történések által dokumentált tények alapján ebben a három szörnyű kifejezésben lehet összefoglalni: bűntény, terror és megtorlás!

Ezért a magyar Dávid nemcsak saját szabadságáért küzdött hősiesen és példaadóan 1956 októberében a pogány-szovjet Góliáttal szemben, hanem az egyetemes emberi civilizációért, az emberségért és a világért!

A dávidi parittya legyőzte a góliáti teljes harci fegyverzetet, ám mégis ideiglenesen elbukott. DE újra emberré és magyarrá tett bennünket. Újra felemelt tekintetűvé és büszkévé tett bennünket.

Olyan sebet ejtett az orosz medvén, amelyet az nem tudott kivédeni. Mára elvérzett! „Lehet-e az ember ember és magyar?" – kérdezte egykor Ady Endre. 1956 októbere óta örömmel és büszkén mondhatjuk: „emberek vagyunk, újra magyarok!" (Dutka Ákos) 1956 októberének pesti srácai, az egyetemisták, a munkások, vidékiek, értelmiségiek és az eggyé váló nemzet, az áldozatok, a börtönt és meghurcoltatást, mellőzöttséget elszenvedők újra emberré és újra magyarrá tettek bennünket.

„Magyarnak lenni vállalás!" – mondta egykor Illyés Gyula. Ez ma is igaz, de tegyük hozzá: magyarnak lenni 1956 óta az 56-os forradalom és szabadságharc vállalását is jelenti. Van, amiben lehet és kell egy nép életében a jövő érdekében kompromisszumokat kötni, de 1956 októberének magyar és egyetemes értékei, nemzeti és emberi üzenete tekintetében nincs erre lehetőség. Magyarnak lenni vállalás kérdése, magyarnak lenni 1956 vállalását jelenti. A magyar jövő egyik előképe és múlhatatlan fundamentuma 1956 magyar és egyetemes öröksége!

A már idézett Francois Furet ezt mondja: „Lenin után nem marad örökség" – legfeljebb még néhány utcanévtábla. A kommunizmus eltűnt és örökség helyett lepusztított világot, lepusztított lelkeket hagyott! 1956-nak mostanra van öröksége, vannak az utódnemzedék számára felelősséget adó értékei és nemzeti, emberi üzenetei, melyet ébren kell tartanunk! Ébren kell tartanunk, ébresztenünk kell a lángot a hétköznapok sodró munkálkodása és nehéz gondjai, problémái között és ébresztenünk kell az ünnepek felemelő, emlékeztető pillanataiban.

Ébren kell tartanunk a magyar szabadság, a magyar szabadság rendjének 56-os örökségét és értékét! S ébren kell tartanunk 1956 egyetemes örökséget, azt, hogy soha többé nem engedhetjük ordas eszmék, embertelen-állati indulatok és felelőtlen-lélektelen gyűlöleterők hatalmát s intézményesülését, mert annak bűntény, terror és megtorlás, az

emberi civilizáció megsemmisülése lesz a következménye. 1956 októberének ez az üzenete a következő, a 3. évezredre készülő magyarság és a világ számára.

Őrizzük ezt az örök üzenetet és örökséget!

(Elhangzott a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Közösségi Házban, 2000. október 23.)

A gondolat szárnyán

AZ ETIKA FONTOSSÁGA A HELYI KÖZÖSSÉGEK POLITIKAI ÉLETÉBEN

Albert Schweitzer mondta: „Gondolkodj globálisan és cselekedj lokálisan!" A helyi közéletet felvirágoztathatja a morális felelősség és elrothaszthatja az immorális hozzáállás! Ennek szellemében kívánom megvizsgálni a következő kérdéseket: Mit jelent éthosszal vezetni egy települést? Milyen prioritásokat jelent vagy jelenthet ez a döntések meghozatalakor? Például a szellemi, spirituális értékek, kulturális értékek, oktatás-nevelés, intézmények működtetése tekintetében, közösségteremtés és -építés tekintetében?

A ma elterjedt modellek nagyon sematikusak: vagy ideologikus ábrándkergetés vagy szigorú, rigorózus pragmatizmus! A keresztyén közéleti szerepvállalás viszont új modellt teremthet: morális felelősséget ötvözve az építkező, gyakorlatias lokálpatrióta szellemiséggel!

A helyi közélet demokratizmusa és teljessége a jogállami államberendezkedés alapja valamennyi társadalomban, ahol érvényesül az alulról építkező társadalom modellje. A helyi közéletet alapvetően definiáljuk a települési szintű helyi szervek és szervezetek működési szintjén. A helyi közélet a „demokrácia iskolája" – gyakorlatilag modellként kell működnie a felnövekvő nemzedékek számára, gyakorlási terepet és azonosulási lehetőséget nyújtva számukra, későbbi közéleti társadalmi szerepeik elsajátításához. Fontos éppen ezért a helyi közélet sokoldalúsága (pontosabban: teljessége), hogy képes legyen modellálni a társadalmi valóság, az országos vagy kontinens méretű közélet valamennyi szegmensét. Nem szabadna ezért hiányoznia egyetlen településről sem az államigazgatás, a közszolgáltatás, a vallási és lelkiismereti élet, a rendvédelmi szervek, a kereskedelem és a gazdaság egyéb alapvető intézményeinek. A felnövekvő nemzedékek számára a közéleti etika

elsődleges és alapvető gyakorlóterepei lehetnek ezek az intézmények – a posta, a polgármesteri hivatal, az iskola, az egyházi intézmények, az orvosi rendelő, a kereskedelmi egységek, a bankok, a közlekedési vállalatok stb. Nem csupán az élet gyakorlati szabályait tanulja meg ezek között a helyi viszonyok között az ifjú ember, hanem a társadalmi és közösségi etika alapvető szabályait is. Ezért mondhatjuk, hogy a család és az iskola mellett harmadikként a helyi közéletben dől el nagyrészt a felnövekvő generációk erkölcsi érzéke, erkölcsi érzékenysége, az, hogy milyen mértékben ismerik és tudják alkalmazni a rendkívül sokrétű társadalmi együttélés szabályrendszerét. Másképpen szólva az dől el ezeken a szinteken, hogy kialakul-e a felnövekvő egyén etikai érzéke, és tud-e etikusan viselkedni kisebb és nagyobb közösségeinkben. Ez a szempont tehát részben meghatározza, milyen is legyen a helyi közélet, szükséges e helyet kapnia benne hangsúlyos szempontként az etikának, etikusságnak.

A helyi közélet másik jelentős funkciója a helyi társadalmi nyilvánosság szervezése és fenntartása, amely funkció szintén újabb oldalról szabja meg a helyi közélet etikájának szükségességét és mibenlétét. A helyi közélet további feladata a helyi közösség életének, mindennapjainak megszervezése, a közösség fejlődésének biztosítása – újabb szempont az etika lehetséges „szerepvállalását" illetően. Végül negyedikként érdemes azt is megvizsgálni, hogy a helyi közélet miként alakul és formálódik az etikai normák és etikai szabályok követése nyomán, miként jelenik meg a normakövető magatartás, s miként segít mindez fenntartani az etikai normákat a helyi közéletben.

Az etika alapértelmezésű magyar fordítása: erkölcsi szabályok együttese, valamint ezek követése. S vajon milyen erkölcsi szabályokat lehet és szükséges felállítani a helyi közéletben? Másképpen fogalmazva meg a kérdést: milyen célokat szolgálhat az erkölcsös közélet?

Az erkölcsösség, másképpen az etika elsőrangú feladata – a fentebbi rangsorolás szerint – a közjó biztosítása a helyi közösségek életében. Közjón értjük a helyi közösség anyagi jólétének, szellemi jólétének, belső nyilvánosságának és demokratizmusának, egészséges fejlődésének biztosítását. Minden működési és elméleti szempontot, e célok szolgálatába kell állítani legelőbb. Másodjára, mintegy másodlagosan, következményként a tiszteletben tartott és helyesen alkalmazott erkölcsi szabályok biztosítják a helyi közélet mintaadó szerepét is, amint fentebb utaltunk rá. Természetesen létezhetnek olyan etikai-erkölcsi szabályok is, amelyeket kifejezetten nevelési célzattal iktatunk be a helyi közösségek működési rendjébe. Harmadsorban meg kell említeni, hogy az etikai szabályok durva áthágása vagy tartós figyelmen kívül hagyása a helyi közösségben sokkal hamarabb és sokkal drasztikusabban vezet bomláshoz, mint a nagyobb közösségekben – egész egyszerűen a léptékek különbözősége okán. Mivel a helyi közélet szereplői többnyire igen közelről és jól ismerik egymást, a negatív hírek és jelenségek gyorsan terjednek e kis méretű és közvetlen kapcsolatokra épülő közösségekben, azonkívül a lehetőségek szűkössége is csökkenti a választás lehetőségét, a személycserék, intézményváltások lehetőségét.

A közjó meglehetősen komplex fogalom, legalább enynyire összetett a hozzáköthető etikai kérdések sorozata is. Ha az anyagi jólét felől közelítjük meg a kérdést, mindenképpen szükséges az etikus gazdasági környezet megteremtése: tisztességes, átlátható versenyfeltételekkel, a munka fejében a közösség által elfogadottnak tekintett munkabérrel, a lehetőség szerint minél teljesebb foglalkoztatást biztosító országos és helyi gazdaságpolitikával. Teljesíthető, és a teljesítménnyel arányos adózási rendszer, illetve az arányos közteherviselés megvalósítása szintén fontos erkölcsi pillére az egészséges helyi társadalmaknak.

Rendkívül fontos a helyi társadalmi hierarchia felállításakor is teret engedni, sőt törvényekkel és erkölcsi szabályok lefektetésével teret biztosítani az alábbi értékelvűségnek - ki mennyit nyújt a helyi közösség számára, ki milyen teljesítményt mutat fel magánéletében (gazdasági, erkölcsi szempontból, a családi élet és szakmai előmenetel területén), annak megfelelő helyet foglaljon el a helyi társadalmi hierarchiában. Csak így biztosítható a társadalmi igazságosság, a szociális igazságosság, azaz a jognak és a törvényeknek összhangban kell lenniük az emberek, a helyi társadalom természetes jog- és igazságértékével. Az 1948 utáni kommunista rendszer, amint az 1918-as Tanácsköztársaság is, a helyi önszerveződéseknek ezeket az etikai pilléreit ütötte ki a helyben megbecsült, sokat és jól teljesítő, vezető személyiségek megbélyegzésével, félreállításával, kiiktatásával. Valós példaképeket nem állítottak a helyükbe, roppant erkölcsi kárt és hosszú távú veszteséget okoztak ezzel az egész magyar társadalomnak, a károkozás mértéke jócskán túllépte a helyi társadalmak kereteit.

Fontos etikai kérdésként kellene számon tartani a társadalom idős tagjainak megbecsülését. Ez – a szűkebben vett családi körön túl – mindenképpen a helyi társadalmakra, helyi közösségekre váró feladat lenne. A gyakorlati értékén túl, tehát hogy emberek nagy tömegeit (egyre több az idős ember a társadalomban) megóvjuk az elmagányosodástól, a gyakran nem méltó körülmények közötti életviteltől, ezen a tényen túli üzenetértéke az igazi jelentőségű. Az idősek megbecsülése jelenti egyfelől a munka megbecsülését, illetve általánosabb értelemben a társadalom érdekében, annak fenntartásáért és újratermeléséért kifejtett erőfeszítések elismerését is. Ne várjunk az utánunk járó nemzedékektől áldozatkészséget, megértést, empátiát és szimpátiát az idősödő nemzedékek felé, ha nem értetjük meg velük ennek az erkölcsi parancsnak a mélyebb értel-

mét, és nem utolsósorban öröklődő jellegét (azaz hasznát a most még fiatal nemzedékek számára is).

Az országos politikai diskurzusban is meghatározó, de a helyi közéletben is sarkalatos kérdésnek, méghozzá nagy erkölcsi súlyú kérdésnek kell(ene) tekinteni, vajon milyen megbecsülésnek örvendenek a közösség részéről a családok, a hagyományos családmodell, s ehhez mennyi és milyen típusú támogatást biztosít a helyi közösség hivatalos megtestesítője, az önkormányzat.

Nagymértékben segíti a helyi közélet formálódását és demokratizmusát, ha értékként jelennek meg egy-egy közösségben a civil szerveződések, illetve a kölcsönös önkéntes segítő társulások. Fontos, nevelő célzatú etikai szempont is lehet a helyi közéletformálásban az egymás segítésére, a kölcsönös, közvetlen anyagi hasznot nem hozó együttműködések támogatása és bátorítása. Ezekben a formációkban – egyletekben, ifjúsági szervezetekben, klubokban, szervezett baráti körökben – tanulhatják meg leginkább fiataljaink az együttműködés fontosságát, amely későbbi életükben nélkülözhetetlen lesz a sikeres szocializáció szempontjából, itt alkothatnak elsőként fogalmat a szolidaritásról, a társadalmi kohézió mibenlétéről, illetve az ún. örök emberi értékekről, az anyagi lét felett álló szellemi értékek létezéséről és mibenlétükről.

Megkerülhetetlen kérdés, ha helyi közélet és etika összefüggéseiről szólunk, a politikai etika és a politikai erkölcs szerepe a helyi közösségekben. Napjainkban egyre inkább megkérdőjelezik a szkeptikussá váló, az ún. nagypolitikából kiábránduló emberek, hogy szükség van-e helyi szinten a politikára, szerencsés volt-e az országos pártpolitikai rendszert lemásoló önkormányzati rendszert kiépíteni. Nos, a nagypolitika helyi szinten történő sablonos lemásolása – éppen a helyi közélet sajátos viszonyaiból – nem ildomos, nem is lehetséges. Mégis azt mondom, a politika nem állhat meg a megyei közgyűlésekben, szüksé-

ges, hogy megjelenjék a helyi közösségekben is. Az már vitatható kérdés, hogy a helyi közéletben hol foglaljon helyet (rangsor tekintetében) a pártpolitika. Nem helyes és nem támogatható, ha a pártpolitika olyan mélységig lenyúl a helyi közösségekbe, melynek következtében a helyi emberek életminőségét, életlehetőségeit nagymértékben befolyásoló döntéseket határozza meg olyan politikai csoportosulás, vagy politikai érdekcsoport, amelyik nem kerül közvetlen kapcsolatba a helyben élők mindennapi életével. Nem jó, és nem támogatható tehát az országos politika áttétek és fékek nélküli „meghosszabbítása" az önkormányzati pártrendszerbe. A helyi pártrendszernek gyakran egészen más megfontolások alapján, sokkal inkább helyi érdekek és szempontok mentén kell kifejtenie tevékenységét, ennek mentén szükséges megkötni a kompromisszumokat is, amennyiben ez lehetséges. Fontos értékként kellene jelen lenni a helyi politikában a lokálpatriotizmusnak, a szubszidiaritás gyakorlására való felkészültségnek, a regionalizmus elméleti és gyakorlati képviseletének, és általában véve a helyi politikát a mainál sokkal inkább jellemeznie kellene a gyakorlatiasságnak és szakszerűségnek, ha tetszik a szakmaiságnak, mintsem az elvszerű politikai alkuknak és játszmáknak. Fontos és lényeges mégis a politikai pártok jelenléte a településeken, nem a megosztás, avagy a hatalomgyakorlás céljából, hanem azért, hogy a szocializációs folyamatnak már nagyon korai szakaszában megismerkedhessenek a polgárok a többpártiságon alapuló demokrácia mibenlétével és főbb játékszabályaival.

A közélet tisztasága, a magánélet és közélet elválasztása, a magánélet tisztelete a nyilvánosság részéről szintén fontos etikai-erkölcsi értékekként kívánatosak a helyi közéletben. Köztudomású, hogy a hatalmi központoktól, az országos nyilvánosság szervezeteitől távol sokszor legnehezebb megőrizni a közélet tisztaságát, a gyakori családirokoni összefonódások révén, a függőségi rendszerek erő-

teljesebb érvényesülése okán könnyebben üti fel fejét a korrupció, a visszaélések, mint a regionális központokban, vagy a fővárosban. Ez nem egzakt méréseken, hanem ún. általános tapasztalatokon alapuló vélemény volt a részemről, természetesen senkit sem állt szándékomban megsérteni. De le kell szögezni, hogy egészséges és erkölcsös helyi közélet nélkül nincs egészséges ország és társadalom, nincs demokrácia, nincs természetes kiválasztódás, csak burjánzó korrupció, belterjes társadalom, kontraszelekció és klánosodás. Nincs az az államhatalom, nincs az az ellenőrzési rendszer, amely helyettesítheti a lokális közösségek egészséges öntudatást egészséges és természetes etikai és erkölcsi érzékét és gyakorlatát. A szocializációs és össztársadalmi etikai megfontolásokat tekintve aligha kell ecsetelni annak fontosságát, milyen fontos és jelentős a magán- és közélet szétválasztásának gyakorlata a legalsóbb szinteken, milyen mély hatással van minden az államgépezet hathatós és zavartalan működésére, az országos politikai kultúrára, a tiszta közéletre, a jogállamiságra és tiszta verseny kritériumainak megteremtésére.

A helyi közéletnek tizenöt éve ismét fontos szereplői lettek az egyházak, ezért ki kell térnünk a vallásetikai tanítások, a történelmi egyházak társadalmi tanításának a helyi közéletben való hasznosíthatóságára, ezek helyi közéletet formáló hatására. Mindenképpen le kell szögeznünk, hogy az egyház társadalmi tanítása, etikai normái kívánatosak, sőt nélkülözhetetlenek a helyi közösségekben. Ez a tanítás, a szeretet, a megbecsülés, a tisztesség, és az evangélium etikája ezeken a helyi fórumokon keresztül éri el leghatékonyabban a családokat, a fiatal nemzedékeket. A kis közösségek révén – ha beengedik ezekbe az egyház képviselőit – olyan mélyen épülhet be egész generációik mélylélektani struktúrájába, hogy sikeresen ellensúlyozhatja a külvilágból érkező romboló, erkölcstelen és pusztító hatásokat, gondolok e helyen a médiumok, a filmipar,

a túlhajtott szexualitás erkölcsöket és közösségi etikát súlyosan sértő hatásaira. A történelmi egyházak, illetve az egyházak környezetéből kinövő, azok szellemiségét valló és gyakorló kisközösségek lassan megszüntethetik azt az erkölcsi deficitet, melyben a mai magyar társadalom, a legszegényebb rétegektől egészen a leggazdagabb felső tízezerig oly sokat és oly gyógyíthatatlanul szenved.

A fenti fejtegetések és szempontok alapján érdemes röviden megvizsgálni azt is, kedves Hölgyeim és Uraim, hogy mi felé halad ma a helyi közélet, pontosabban milyen irányban haladnak azok a szabályzók, amelyek – kívülről, az állami, ún. magas politika szférájából – befolyásolják a helyi közélet viszonyait, megszabják korlátait és lehetőségeit.

A helyi közéletet szervező helyi önkormányzatok gazdálkodási helyzete egyre csak romlik a rendszerváltozás óta. Egyre több a forráshiányos önkormányzat, egyre több település nem képes ellátni alapvető helyi feladatait, nem képes gondoskodni gyermekeiről (iskolák bezárása), öregjeiről, és nem képes megfelelő körülményeket biztosítani a középnemzedékek számára, a fiatal párok megtelepedésére. Amikor a helyi önkormányzat a legtriviálisabb, tehát anyagi okok miatt nem képes ellátni alapvető feladatait sem – márpedig sok száz ilyen település létezik a civilizáció végpontjainak számító perifériákon hazánkban –, nos, ilyen helyzetben aligha várható el, hogy a magasabb rendű funkciókra legyenek képesek összpontosítani, úgymint az etikai-erkölcsi szabályok maradéktalan betartására, a közösségi erkölcs és kohézió fejlesztésére. Ugyanis ezek a tevékenységek ma már roppant pénzigényes folyamatok is, ezt legjobban talán a jelenlévő helyi vezetők tudhatják.

A magas politika egészségtelen és megengedhetetlen mértékű és módú „behatolásáról" a helyi közéletbe már szóltam. Mégis megemlíteném itt az általános politikai erkölcs hanyatlását az országos politikában, az etikai szem-

pontok lassú kiiktatását és felcserélését a politikai harc szempontjaira és eszközrendszerére. Ez a tendencia a politika általános hitelvesztésével és a politikától való választói elfordulással jár együtt – ennek hatása a helyi közéletre rendkívüli, elsősorban az országos nyilvánosságon keresztüli visszacsatolás révén. Már azelőtt leértékelődik a politika, a „közös ügyeink közös megvitatásának és megoldásának művészete" a polgárok szemében, még mielőtt annak gyakorlását vagy megismerését helyi szinten megkezdhetné.

És bár úgy gondolom, hogy a média hazánkban korántsem olyan korrekt és objektív, mint az elvárható lenne, mert még mindig magán hordja pártállami örökségét és reflexióit, összességében mégis azt kell mondanom: ne a tükröt hibáztassuk, ha nem tetszik a kép, amelyet benne látunk. Az országos politikának sokkal több felelősséggel, sokkal több anyagi ráfordítással kellene nevelnie a helyi közélet demokratizmusának növénykéit, sokkal tudatosabban kellene figyelmet fordítania a helyi erkölcsi színvonal emelésére, a helyi kohézió, a helyi nyilvánosság erősítésére.

Végül – református lelkész vagyok – nem hagyhatom szó nélkül az egyházakat érintő jövő évi költségvetési megszorításokat. A humánus társadalmi tanításnak sok helyütt utolsó bástyái és szószólói ma a történelmi egyházaink szerte a hazában. Anyagi ellehetetlenítésük esetén ettől is elesnek a helyi közösségek, a közélet utolsó kapaszkodóit is elveszíthetik ily módon.

(A Politika és etika című konferencián 2004. október 29-én elhangzott előadás szerkesztett változata.)

KERESZTYÉN ÉRTÉKEK A POLITIKÁBAN

Amikor most a keresztyén értékekről beszélünk, akkor nyilvánvalóan politikai értelemben vett következményekről kell beszélnünk. Kereszténydemokrata alapelvekről. Olyan értékekről azonban, amelyek a teljes emberi életre igényt tartanak. Mielőtt ezen értékek taglalásába kezdenék, fontosnak tartom, hogy néhány elhatárolást, distinkciót tegyek bevezetésképpen.

Egy holland teológus fogalmazta meg a következőt: „Minden politika, de nem minden a politika." Jézus Krisztus nem politikai programot hozott a világba, hanem Vele, Őbenne „meglátogatott minket a Naptámadat!" Ez sokkal több, mint az életünk egy szegmense. A Naptámadat a teljes világnak, a teljes emberi életnek ad egészen új értelmet, lehetőséget, értéket és reménységet.

– Jó lenne végre egyszer és mindenkorra a keresztyén emberképről lehántani a rárakódott görög filozófiai hatásokat. A krisztusi, tehát a keresztyén evangélium az emberi lét teljességének fontosságáról beszél. Az ember úgy ember, hogy test-lélek-szellem harmóniáját éli meg! Ez a hiteles krisztusi emberkép: nagyon fontos, egyenértékűen fontos mindhárom: test-lélek-szellem, ellentétben a görög gondolkodással vagy egyéb más vallásokkal. Ennek a fundamentális felismerésnek messzemenő következménye kell legyen napjainkban is!

– Végül szeretném azt az empirikus valóságot magunk elé tárni: milyen az a világ, amelyben keresztyén emberként élnünk és szolgálnunk kell. Milyen az a korszellem, amely körülvesz bennünket, s amely meghatározza, befolyásolja a mai ember jövőképét. Arra az ellentmondásos folyamatra gondolok, amely egyrészt egy dinamikus, globalizációs mágneses erő mellett individualizálja a tár-

sadalmakat, az emberi közösségeket. Ez a párhuzamosan zajló folyamat védtelenné és kiszolgáltatottá tesz bennünket egy globalizációs, ökológiai-morális válsággal szemben. Rész és egész végzetes diszharmóniáját érezte meg előre, a maga zsenialitásával Ady Endre: „Minden egész eltörött, minden láng csak részekben lobban, minden Egész eltörött. – Fut velem egy rossz szekér, utána mintha jajszó szállna, Félig mély csönd és félig lárma, Fut velem egy rossz szekér." Egyik oldalon egy mindannyiónkat érintő, előttünk tornyosuló, globális kihívás. A másik oldalon a kollektív módon individualizálódó felelőtlenség: a haladás, a modernség, a növekedés jól hangzó, de igazából már régen túlhaladott, értelmét veszített jelszavai mögé bújva.

Keresztyén hitünk, életünk és közéleti, politikai szolgálatunk alapja a keresztyén evangélium, örömüzenet. Hit és hitvallás egyszerre: Jézus Krisztus Úr! Minden ebből származik, ez a hit – ez a hitvallás a legfőbb érték. A megtapasztalt örömhír: „Meglátogatott minket a Naptámadat!" Minden ebből vezethető és vezetendő le.

Ez a világ az Isten világa. S mert az embervilág Istennek világa, s mert Jézus Krisztusban e világ és az ember Megváltóját adta, ezért ennek a világnak van esélye, jövője és reménye! Ha nem „Isten nélküli városként" (Harvey Cox: Stadt ohne Gott!), Isten nélküli világként éljük éltünket és rendezzük be világunkat, társadalmainkat, akkor van jövő és akkor nem hiábavaló a mi munkálkodásunk sem. „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz" (Zsid. 13,8). Mindezek alapján a következő keresztyén értékeket tartom megkerülhetetlenül fontosnak és aktuálisnak a mai közéleti szolgálatunkban:

A szavak devalvációja idején önmegtartóztatást a szavakkal! A szavak értékvesztése csak erősíti mai világunk értékzavarát és kaotikus értékfogalmát. Nyelvi aszkézisre van szükség! Hiteles szóra, s egyáltalán hitelességre. Au-

tentikusan vagyunk-e keresztyének? „A zuhatagszájú emberektől ments meg Uram engem!" – írta Áprily Lajos.

A világ iránti felelősség. Nem l'art pour l'art vagyok felelős a világért, hanem azért, mert Isten teremtése ez a világ és Ő bízta reám, reánk. Ez a világ Istené, tehát így a miénk, a mi felelősségünk! Felelősek vagyunk a világgal, Európával, a magyarsággal és önmagunkkal szemben!

A haladás, a modernség, a növekedés emberi hübriszének, emberi mítoszainak meghaladása mint feladat! Az álhitek, új bálványistenek, fanatikus és fundamentalista vallásos és politikai irányzatainak túlhaladása!

A tiltakozás és hitvallás képességének fontossága! Mindig az építő kritika és kiállás a jó ügye mellett! Vállalni, felvállalni még esetleg a bélyeget is.

Szolidaritás: sorsvállalás, közösségvállalás az emberrel! Az emberi élet, az emberi méltóság végtelen tisztelete a fogamzástól a koporsóig! Az egyes ember képviselete, nem pusztán a marginalizálódott rétegről van szó. Az egyes embernek, aki nem absztraktum, hanem a legvalóságosabb konkrétum, nincsen képviselete – mutatott rá Vályi Nagy Ervin. – Az állampolgárnak, a választópolgárnak, a munkavállalónak, a fogyasztónak van, de az egyénnek nincs! A szeretetre, barátságra, reményre vágyó embernek nincs „érdekképviselete". Az újszerű felelősség arra irányulhatna, aki a maga korlátai között több, mint zoón politikon, közösségi lény! Persze hogy az, de nemcsak az, hanem annál sokkal több!

Elkötelezettség a hűségre! A hit és a hűség egy szóból származik. Hűség: helytállás; ne fuss el, ne menekülj el. Maradás, hűség, állhatatosság a saját helyünkön, a saját helyzetünkben. Talán ez a legnagyobb érték! A nemzeti elkötelezettség. Az ezeréves Magyarországot a hit hűsége tartotta meg. Camus Pestisében a páter mondja: „Testvéreim, maradni kell, ez a kötelesség!"

Metanoia, magyarán megtérés: az értelmünk, a gondolkodásunk, a szellemiségünk és lelkiségünk megváltoztatá-

sára van szükség, hogy ennek a világnak, életünknek legyen jövője. Hogy életünk legyen és bővölködjünk! „A Nagy Szétbomlás" idején (ahogy Fukuyama nevezi korunkat) nincs más út és nincs más esély!

Fritz Baade német közgazdász Versenyfutás a 2000. évig című könyvében így fogalmaz: „Ha van remény, hogy fennmarad a Föld olyannak, amelyen érdemes élni, akkor egy dolog világos: Csak a szelídek bírják majd ezt a Földet!" Csak a szelídek szelídséggel, de határozottsággal tarthatják meg és örökölhetik a Földet. Ez a keresztyén mentalitás a jövő és a reménység ereje!

Befejezésül nekünk, református magyaroknak buzdító és bátorító szó lehet Bethlen Gábor erdélyi református fejedelmünk csodálatos gondolata: „Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk magyarokul, ősi nyelvünkben és vallásunkban, gyermekeink fényes tekintetében és a szülőföldhöz való ragaszkodásunkban!" Csak így, csak ezekkel az értékekkel élve és cselekedve lehet megmaradnunk és felemelkednünk! Mi ezt szeretnénk!

(Előadás Pécsett, 2005. október 5.)

A KERESZTÉNY EURÓPA KERESZTÉNY JÖVŐJE?!

Az elmúlt esztendő végén, novemberben tartotta az Európai Parlament az ún. bővítési vitanapját Strassburgban, amelyen több képviselőtársammal együtt magam is jelen lehettem. E felemelő, ugyanakkor nyilvánvalóan mindannyiónkat mélyen érintő napok után hazafelé tartva a frankfurti repülőtéren már nagyon messziről lehetett látni az éjszakai sötétben egy messzire sugárzó neonfényű reklámot. Az euró reklámja volt! Akkor és azóta is az a rendkívül fontos kérdés fogalmazódott meg bennem: Európa, az Európai Unió pusztán erről szól: az euróról, a pénzről, a mammonról, a gazdaságról, a pénzügyi folyamatokról vagy valami egészen másról? Európa egységesülése pusztán egy gazdasági-monetáris projekt vagy valami sokkal többről szól? Bizonyos gazdasági erők és pénzügyi lobbicsoportok pusztán piaci részesedésüket és profitjukat akarják optimalizálni és hosszú távra monopolizálni, avagy ez a folyamat Európa egészéről, magáról az emberről, az emberi élet méltóságáról és minőségéről szól. Nos azt hiszem, ilyen tények, illetve kérdések összefüggésében kell nekünk Európa jövőjéről, kihívásairól, veszélyeiről, de esélyeiről is elgondolkodnunk. Keresztény és magyar emberekként.

A keresztény ember mindenkori hivatása, küldetése az, hogy figyelmeztessen a veszélyekre. Ez a „prófétai" küldetés ma ugyanolyan vagy talán még felelősségteljesebb hivatásunk, mint más korokban volt. Milyen veszélyekkel is kell szembenéznünk?

Az euró, a gazdaságnak, a növekedésnek, a jólétnek és a fogyasztásnak a szimbólumaként, mint bálvány jelenik meg. A bálványok közös vonása: emberi kéz alkotta teremtmény, tehát egyáltalán nem maga a tökéletesség és az élet „megoldása".

Morális kiüresedés: Európában, az Európai Unióban – ahogyan mondani szoktuk – nemcsak demokratikus deficit tapasztalható, hanem egy átfogó erkölcsi deficit terheli az európai társadalmaknak és magának az uniónak az életét. A morális válság jeleit látjuk, amellyel előbb vagy utóbb, de mindenképpen szembe kell néznie Európának.

Azt is érzékelhetjük, hogy az általános morális válság mellett az európai kereszténydemokrácia is kiüresedett. Ugyan mi különbözteti meg ma az európai kereszténydemokráciát az európai szociáldemokráciától? Az általános elveket, alapokat, programokat, „alapértékeket" és terminológiát tekintve azt állapíthatjuk meg, hogy szinte semmi, de semmi különbség nincsen. Sőt! A politikai stratégiát és pragmatizmust tekintve (beleértve sajnos gyakran a korrupciót is!) sem találunk hatalmas különbségeket. Ha van is valami különbség, az nem a lényeget érinti. Fel kell tennünk a kérdést: a mai európai kereszténydemokráciában mi az, ami még keresztény? Létezik-e egy megújuló, Európát is megújítani képes, őszinte és becsületes kereszténység, illetve ha igen, akkor van-e ennek politikai-közéleti képviselete az Európai Parlamentben illetve az uniós intézményekben?

Természetesen szlogenek szintjén olykor-olykor megjelennek ezek a hangok, de hol vannak a kereszténység konkrét építőkövei az európai dokumentumokban, a konkrét vitákban és döntésekben, Európa egyesítésének igazságos és méltányos levezénylésében? Verbálisan talán néha előbukkannak, de amikor a nagy és kemény témák jönnek elő – mint például az abortusz, eutanázia, család, bevándorlás, többség-kisebbség, homoszexualitás, hetedik nap megszentelése, a környezet és az élet védelme mindenféle gazdasági érdektől és manipulációtól stb. –, akkor a kereszténydemokraták is átváltanak üres liberális szlogenekre, amelynek egyenes következménye a kiüresedés és hitelesség megrendülése. Hol a valóságos, eredeti keresztény fundamentum?

Hányszor és hányszor hallottuk már: az Európai Unió az értékek közössége! Milyen szépen hangzik, de belegondoltunk már abba, hogy jelent ez egyáltalán valamit? Mit jelent ez ma Európa számára? Milyen értékekről van is szó? Ki mit ért ezalatt? Valószínűleg sokan csak a nagy általánosságokat. Aztán sokszor halljuk azt a megfogalmazást, hogy tulajdonképpen az európai kereszténydemokrácia nem kell hogy vallásosság legyen, annak semmi köze e keresztény hithez. Értjük mindezt, de nem értünk, mert nem érthetünk vele egyet!

Szükséges-e és képesek vagyunk-e arra, hogy meghaladjuk ezeket az üres sztereotípiákat? Magunk mögött tudjuk-e hagyni ezeket a kiábrándító – ma már látjuk, hogy sehová nem vezető – kereszténydemokrata önmeghatározásokat?

Megítélésem szerint meg kell haladnunk mindezeket, mert egyébként nincs Európának jövője! Meddig lehet még pufogtatni minden következmény nélkül jól hangzó ún. kereszténydemokrata elveket és értékeket, miközben éppen a lényeg, a fundamentum: az Alfa és Omega tűnik el belőle. Az orientációs pont, a tájékozódási pont, Akihez mindig viszonyítanunk lehet mindent az életünkben: a személyes, a családi és a társadalmi életet gazdaságostól és mindenestől együtt!

A jövő esély és feladat mindannyiónk számára. A feladat: Európa és az élet maga! Az elmúlt 50 évben Európa dekrisztianizálása valósult meg. Európa mintha valamit elfelejtett volna. Úgy viselkedik, mint akinek kihagy az emlékezete! Elfelejtette ószövetségi és újszövetségi bibliai alapjait.

Úgy is fogalmazhatnék, hogy „csak" annyi hiányzik, hogy a Tízparancsolat két táblájából a modern, európai ember az első tábla nélkül akarja megvalósítani a másodikat. Pedig pontosan fordítva kell működnie az életnek. Így lesz a hiteles, „ütős", életet jelentő kereszténységből kiüre-

sedő, elsivatagosodó humanizmus, keresztényhumanizmus, végül álságos liberalizmus. Vagy a jézusi nagyparancsolat első parancsa nélkül vért izzadva próbáljuk megvalósítani a második parancsot („Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!"), s mégis döbbenten látjuk a bennünket körülvevő környezeti, civilizációs és emberi válságot, mint mindennek szörnyű következményét.

A nagy kérdésünk tehát itt és most, itt és ma: lehetséges-e Európáról, Európa múltjáról és jövendőjéről hiteles kereszténydemokrácia, a keresztény-szociális gondolat nélkül beszélni? Lehetséges-e az európai kereszténydemokrácia megmaradásáról, jövőjéről hiteles kereszténység és hiteles keresztények nélkül beszélni, vagy a mai kereszténydemokrácia a 21. századi szinkretizmus integrálójaként az ateizmus ürességébe hull alá?

Végül, de nem utolsó sorban lehetséges-e a 21. században hiteles kereszténységről, Európát megújítani képes kereszténységről beszélni Isten és Jézus Krisztus nélkül, a Szentírás, mint norma és zsinórmérték nélkül?

Vannak járhatatlan utak! Keresztény egyházak, az egyházak megújulása, megerősödése nélkül a keresztény Európa elképzelhetetlen!

Az Európai Unió alapító atyái nem szégyellték krisztusi, keresztény hitüket.

Robert Schuman így fogalmazott egy helyen: „Egy keresztényellenes demokrácia olyan karikatúra lesz, amely vagy zsarnokságba vagy anarchiába süllyed!" Azaz Isten helyébe nem kerülhet sem az ember, sem a gazdaság, sem a növekedés, sem az adminisztráció, sem az euró, mert mindannak összeomlás lesz a vége. Alap nélkül nem lehet házat építeni! Fundamentum nélkül nem lehet új Európát sem építeni!

Európa újraegyesítése nem tény, nem politikai aktus, hanem lelki, erkölcsi, szellemi és hitbeli feladat és kihívás. Európa jövője rajtunk és bennünk történik és valósulhat meg. Európa jövője az emberi lelkekben dől el!

Nekünk, magyar keresztényeknek is van hivatásunk és küldetésünk az új, a formálódó Európában. De csak az évezredes és megújításra késztető, buzdító hitünk, örökségünk elementáris erejével, különben elvész, belesimul a langyos, színtelen európai tendenciákba s elhal!

Robert Schumannal szólva: „Európa vagy keresztény lesz vagy nem lesz többé Európa!"

Egy kereszténynellenes Európa olyan karikatúra lesz, amely vagy zsarnokságba (lásd: eurózsarnokság!), vagy anarchiába süllyed!

Korszakhatárhoz érkeztünk: egyrészt a magyar nemzet uniós csatlakozása, másrészt Európa új jövendőjének kialakítása, s harmadrészt pedig egy új, hiteles keresztény politika kialakítása tekintetében. Egy új, hiteles keresztény politika – közéleti felelősségvállalás belső tartást, erkölcsi erőt és valóságos perspektívát jelentene a magyar nemzetközösség európai újraegyesítése, illetve Európa új jövendőjének kialakulása folyamatában.

A Keresztény Demokrata Fórum /KDF/ ebben a tekintetben elkötelezett. Szeretne ahhoz hozzájárulni, hogy egy ilyen, szociálisan hagyományosan elkötelezett keresztény politikai erő létrejöhessen. Ennek érdekében szükségesnek látjuk, hogy az MDF és a KDNP közösen egy egyértelműen keresztény-szociális pártformációt alakítana ki az elkövetkező időben, s ezzel alapvetően befolyásolják a fent kifejtett folyamatokat, illetve közelebb kerülnének magához az emberhez!

A Keresztény Demokrata Fórum /KDF/ megalakulása óta ezt a célt tűzte maga elé: ezt szolgálták konferenciáink, amelyekből e kiadványunkban adunk közre néhány előadást, de ebben a szellemiségben fogalmaztuk meg különböző állásfoglalásainkat és veszünk részt többek között az Ifjúsági Demokrata Fórum /IDF/ különböző testületeivel és tagjaival közös együttgondolkodásban és jövőalakításban.

Kívánom, hogy ez a kiadvány töltse be küldetését, szolgálja egy megújuló és hiteles keresztény politika megerősödését, és legyen az első egy sorozat nyitányaként, amely a keresztény közéleti gondolkodásnak és felelősségvállalásnak egy új Fórumot teremt!

Üdvözlet az olvasónak!

(Elnöki előszó a Keresztény Demokrata Füzetek I. számában, 2003. augusztus 28.)

A MAGYAR KERESZTÉNYDEMOKRÁCIA JÖVŐJE

Protestáns emberként engedtessék meg nekem, hogy akkor, amikor a kereszténydemokrácia fogalmát használom e kis tanulmányban, a római katolikus testvérek szóhasználatával éljek tiszteletben tartva a „többséget" és a politikatörténeti előzményeket. A téma, melyről hónapok óta részben a nyilvánosság előtt, részben a politikai közéletben és a még aktívan politizáló keresztény közösségekben, baráti társaságokban beszélünk, vitázunk, a következő: Van-e jövője a magyar kereszténydemokráciának? Van-e legitimitása? Szükség van-e rá? Van-e létjogosultsága felvetni mindezt a mai magyar politikai közéletben abban a bizonyosságtól duzzadó közegben, amely – úgy tűnik – véglegesen és végletesen két pólusú politikai erőtérben gondolkodik és tervezi berendezni a magyar jövőt. Nem itt van a helye annak, hogy teoretikusan elemezzük: mi is a kereszténydemokrácia?

Ám ahhoz, hogy választ tudjunk adni ezen súlyos és a magyar politikai jövőt alapvetően meghatározó kérdésekre, mégis szükség van arra, hogy néhány gondolatban összefoglaljuk a kereszténydemokrácia alapelveit.

A modern kereszténydemokrácia a második világháborút követően született. Létrejöttében rendkívül nagy motivációs erő volt a mindenféle totalitárius rendszerek határozott tagadása! Vállalt feladata, politikai missziója az a hármas értékrend, amely alapértékeket tekintve ma is megállja a helyét:

1. A szolidaritás (testvériség) elve;
2. a szubszidiaritás (kölcsönös kisegítés) elve;
3. a közjó előmozdításának és képviseletének elve.

Természetesen hosszú tanulmányokban lehetne értekezni a kereszténydemokrácia politikai filozófiájáról, értékrendjéről.

E mostani gyakorlati-politikai szempontból megközelítve mindenesetre az tény – és ezt még a kereszténydemokrácia szempontjából katasztrofális legutóbbi választási eredmények sem cáfolják, sőt! – hogy a modern kereszténydemokráciára a mai magyar társadalomnak szüksége van. De nem világnézeti-ideológiai pártként, hanem keresztény (keresztyén) értékek alapján álló konkrét, pragmatikus, a szó nemes értelmében vett politikai cselekvésre van szüksége. Olyan hiteles kereszténydemokrata politizálásra, amely nem köldöknézegetésben, nem l'art pour l'art önmaga körül való forgolódásban él, hanem a valóságos magyar társadalom valóságos problémáira keresi és adja meg a hatékony és határozott választ. Így tudja a nemes alapelvet valósággá tenni, hogy a hatalom csak eszköz és nem pedig cél: a hatalom csak eszköz a szolgálatra, az értékelvű, de másokért végzett politizálásra.

Ebben az összefüggésben már meg is találtuk a választ a feltett kérdésre: Van jövője a magyar kereszténydemokráciának! Van legitimitása! Szükség van rá! Nem válhat véglegessé a magyar politikai térkép jelenlegi kétpólusú, kétosztatú valósága! Van jövője a modern magyar kereszténydemokráciának, de nem világnézeti-ideológiai igénynyel - talán ez lehet a nóvum, az új felismerésünk! -, hanem értékelvű, de mégis pragmatikus és a magyar társadalom valós problémáira, kihívásaira az új évezred perspektívájában válaszoló politikai erőként.

Ennek a mostani magyar kereszténydemokráciának a feladatait nagyon röviden a következő gondolatokban lehet – csak felsorolásszerűen – összefoglalni:

1. A keresztény (keresztyén) közéleti felelősségvállalás hiteles képviselete.

2. Az értékelvű politizálás átültetése a magyar politikai gyakorlatba.

3. Annak a gondolatnak a tudatosítása mai magyar társadalomban, hogy „minden politika, de nem minden a po-

litika." Ez érvényes transzcendens és immanens összefüggésben egyaránt. Immanens összefüggésben a politika mindenhatóságát kérdőjelezi meg, azaz a politikának egyenrangú társakra van szüksége a civil szervezetekben, az egyházakban és gyülekezetekben, az önkormányzatokban, szűkebb és tágabb közösségekben, intézményekben.

4. A személyiség, az emberi élet egyedisége és méltósága teljes harmóniában áll a közösség értékeivel.

5. A politika és az erkölcs nem két egymástól elválasztott terület, hanem egymást átható valóság kell legyen!

Amikor a kereszténydemokrácia jövőjéről gondolkodunk, és miután pozitív választ adtunk, beszélnünk kell arról a megkerülhetetlen kérdésről is, ami a végrehajtás eszköze kell legyen. Tudniillik arról van szó, hogy ha pozitív választ adunk arra, hogy van-e jövője a kereszténydemokráciának?, akkor rögtön következik a másik kérdés, hogy hogyan tovább? Milyen módon lehet megteremteni a modern magyar kereszténydemokráciát és annak politikai képviseletét?

Saját válaszom erre az, hogy ma Magyarországon egyetlen, önálló, parlamenti politikai erő, párt létezik, amely parlamenti gyakorlat szintjére képes emelni a társadalmi problémákra adott és adandó kereszténydemokrata válaszokat: ez a párt a Magyar Demokrata Fórum. Ez a politikai erő – amelyből legalább négy politikai párt jött létre – megtisztult. Politikai értelemben homogénné érett egy gyűjtőpártból, hiszen az eredeti hármas értékrendből a népi-nemzeti irányt a MIÉP, a nemzeti szabadelvű irányt a FIDESZ-MPP viszi tovább. Az eredeti hármas értékrendből megmaradt a kereszténydemokrata értékelvűség, amelynek alapján mind a mai napig az MDF tagja az európai és a világ kereszténydemokrata pártjait tömörítő szervezeteknek.

Van tehát legitimitása a magyar kereszténydemokráciának! De ezt a kereszténydemokráciát egyesíteni kell, tömöríteni, új erőcsoporttá kell sürgősen szervezni és integrálni,

amely képes lesz arra, hogy néhány hónapon belül megszervezze magát. Amely képes lesz arra, hogy úgy készüljön a következő választásokra, hogy komoly parlamenti legitimitást megszerezve méltó, erős, egyenrangú és kiszámítható partnere legyen a FIDESZ–MPP-nek. Csak ebben a perspektívában bízhatunk, abban, hogy 1990 után először e mostani polgári kormányzat két cikluson keresztül szolgálhat és abszolválhatja vállalt feladatait és programját. Amennyiben ez az integráció nem jön létre, amennyiben nem sikerül az eltünedező bozótharcosok csoportjait, gyengülő politikai alakulatait, pártmaradványait előhívni és egyesíteni a Kereszténydemokrata Unióban, akkor annak negatív következménye kettős természetű lehet. Egyrészt a magyar társadalom számára szükséges kereszténydemokrácia véglegesen, de legalábbis belátható időre eltűnik a magyar politikai, a parlamenti politikai közegből. Másrészt rendkívüli mértékben veszélyeztetik annak a ma még reális lehetőségnek a megvalósítását, hogy e mostani kormánykoalíció legalább két cikluson keresztül végrehajtsa programját, és nemzeti érdekeinket képviselve vezesse vissza az országot, s a nemzetet az európai intézményrendszerbe.

A kormányzás koptat. A legnagyobb kormányerő, a FIDESZ–MPP – bár rendkívül jól tartja magát – nyilvánvalóan folyamatosan ki van téve a hétköznapi politikai kopásnak a következő választásokig. Ezért van szüksége erős partnerekre, koalíciós társakra. A Fidesznek hosszú távon nem olyan partnerekre van szüksége, amelyeket le kell nyelnie, hanem olyanokra, amelyekkel a szavazóbázist szélesebbre tudja nyitni, sőt meg tudja erősíteni, stabilizálni tudja azt. Ebben az összefüggésben tehát minden komoly jobbközép politikai erőnek érdeke a kereszténydemokrácia egyesítése, erősítése, integrációja.

Ez az integráció nyilvánvalóan csak egy integrációs erő, egy integrációs pont mentén mehet végbe. Ez az integrá-

ciós pont a Magyar Demokrata Fórum lehet a fent felsorolt indokok és érvek alapján. Ez az integráció úgy mehet végbe, hogy közben nem sérül senki önállósága, ugyanakkor a közös ügyet unióba tömörülve – a német példa útját választva – képviseljük.

Ki integrálja a kereszténydemokratákat? Erre a már feltett kérdésre tehát a válaszom nem újdonság, csupán aktualizálás. Lezsák Sándor és Semjén Zsolt országgyűlési képviselők az előző ciklusban javasolták, hogy jöjjön létre az MDF-KDU országgyűlési képviselőcsoport az Országgyűlésben. Ha ez a terv sikerült volna, akkor ma egészen másról és másképpen kellene beszélgetnünk. Mégis úgy gondolom, hogy mai országgyűlési képviselőként ezért vethetem fel legitim módon immár sajnos nem a parlamenti frakciókat illetően, hanem a még létező kereszténydemokrata pártok és szervezetek összefüggésében (KDNP, MDNP, MKDSZ), hogy ma Magyarországon a Magyar Demokrata Fórum integrálhatja gyors és hatékony módon a magyar kereszténydemokráciát MDF-KDU néven! Ez a megújult szervezet azonnali parlamenti megjelenést adhat az egységes magyar kereszténydemokráciának és hosszú távú perspektívát jelentene mind a következő választásokra, mind pedig a polgári kormányzat további működésére nézve. Ellenkező esetben – s nem kell ehhez nagy jósnak lenni – egyik ügyben sem történhet előrelépés, sőt kellemetlen meglepetések részesei leszünk.

Az idő rendkívül sürget! S mert sürget az idő, ezért kockázatot is kell vállalni. Bár – megkockáztatom – a jelenlegi helyzetben veszíteni valónk szinte már nincs is! Ha néhány hónapon belül ez a kereszténydemokrata integráció nem valósul meg, annak rendkívül fájdalmas és negatív következményei lesznek.

Mely feladatok állnak előttünk itt és most, remélve a kereszténydemokrata integrációt és az egységes megjelenést:

1. Hitelesen képviselni a keresztény (keresztyén) közéleti értékeket.

2. Megismertetni a választópolgárokkal a modern kereszténydemokrácia értékeit és válaszait a társadalom problémáira, kérdéseire. Kiadványok megjelentetése.

3. Visszahódítani a keresztény és kereszténydemokrata holdudvart, amire csak az Unió képes, az egységes erő.

4. A helyi közösségek, a társadalom mozgósítása a jövő perspektívájában.

5. Pragmatikus politizálás, konkrét cselekvés.

6. Szerepvállalás az európai politikai kultúra és stílus meghonosításában.

7. A történelmi egyházak megújulásának elősegítése hatékony módon.

8. Az esélyegyenlőség képviselete és megteremtése minden vonatkozásban.

9. A társadalmi szolidaritás képviselete a gazdasági szférában következetesen. A szociális piacgazdaság hangsúlyozása.

10. Nem csak polgárságban kell gondolkodnunk, hanem le kell porolni az eredeti elképzelésünket: erős középosztályt kell megteremteni ebben az országban, amely képes hordozni a gyengéket, az időseket és a gyermekeket, amely képes a jövőben gondolkodni.

11. A magyar értelmiség és értelmesség megszólítása, sorainkba hívása újra.

12. Végül, de nem utolsó sorban a fiatalok mozgósítása és orientálása. Politikai utódnemzedék tudatos felnevelése. Képzések rendszeres biztosítása.

A kereszténydemokrácia eredendő módon magában foglalja azokat az értékeket, amelyeket a francia felvilágosodás és forradalom jóval később zászlajára tűzött. A keresztény (keresztyén) evangélium alapvetően a szabadság, a szabadítás evangéliuma annak evilági perspektívájával együtt. A keresztény (keresztyén) evangélium a testvériség evangéliuma, a szolidaritás híre és feladata ma is.

A keresztény (keresztyén) evangélium alapvetően az értékek, kincseink őrzésére szólít. Tehát az evangélium érté-

keire épülő, modern kereszténydemokrácia magában foglalja az emberi méltóság, a szabadság gondolatát, a szolidaritás elvét ás a konzervativizmus erejét. Mindez nem ideológiai-világnézeti alap kell legyen a kereszténydemokrácia számára, hanem olyan értékrendi, értékelvű erkölcsi-politikai fundámentum, amelynek talaján gyakorlati, konkrét politikai válaszokat ad a magyar társadalom sorskérdéseire és hétköznapi problémáira.

Végül szeretném ráirányítani figyelmünket még egy rendkívül fontos témára, a családokra, a családok helyzetére és annak javítására. Ez az az ügy, amelyben nekünk, kereszténydemokratáknak különösen elkötelezetten kell részt vennünk. Ezért hangsúlyoztam a családok támogatásáról szóló törvényjavaslat parlamenti tárgyalásakor, frakcióm vezérszónokaként a következőt: „örülünk annak, hogy a FIDESZ–MPP átvette az MDF családpolitikáját." A családok ügye nem pusztán szociálpolitikai kérdés, hanem a leendő magyar társadalom harmóniájának, a magyar demokrácia és jogállam megszilárdulásának, a középosztály megteremtésének a kihívása. Végső soron kőkemény gazdasági kérdés is! Perszonális és közösségi kérdés, test és lélek, társadalmi közérzet és gazdasági vitalitás harmóniája és a jövő perspektívája a családok helyzete, erősödése.

Ezért mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy kereszténydemokrata pártként politizálásunk origója és viszonyítási pontja ez legyen. A családok ügye érinti a gyermekeinket, fiataljainkat, és az öregeket, a szociálpolitikát és az egészségügyet, az oktatást, képzést és a sportot-kultúrát, a gazdaságot, a vállalkozásokat és az adórendszert, a biztosítási rendszert egyaránt. Tehát mindennel összefüggésben áll, szinte minden komolyabb törvényjavaslatnak van hatása a családok helyzetére. Ezért különös figyelemmel – akár egy szakmai grémium létrehozásával is – kell kísérnünk a családok ügyét!

Összefoglalva:

1. A mai magyar társadalomban a modern kereszténydemokráciának létjogosultsága van.

2. Ha a magyar társadalomnak szüksége van a kereszténydemokráciára, akkor annak újra kell szerveznie önmagát, egységessé kell válnia. El kell indulnia az integrálódás útján. Ezen az úton pedig integrációs erőre, integrációs pontra van szükség minél előbb, mert az idő sürget bennünket. Ez az integrációs pont az MDF–KDU politikai formáció lehet. Ezzel párhuzamosan lehetőséget kell adnunk a fiatal politikai generációknak a kereszténydemokrácia magyarországi megjelenítésére és kibontakoztatására!

3. A megújuló modern magyar kereszténydemokráciának, az MDF–KDU politikai formációnak nem világnézeti-ideológiai pártként, hanem értékelvű alapokra építkezve gyakorlati politizálással kell választ adni. Ezt a gyakorlati politizálást kell megjeleníteni a közvélemény számára. Ehhez pedig képeznünk kell magunkat, politikusainkat és fiataljainkat egyaránt!

4. Mindez a fent megfogalmazott gondolkodás és jövőkép nem mások rovására kell történjen. De látnunk és tudnunk kell, hogy amennyiben ez az integráció vagy életképes alternatívája rövid időn belül nem jön létre, akkor mind a magyar kereszténydemokrácia, mind pedig a polgári kormányzás jövője megkérdőjeleződik.

Nem csak nekünk érdekünk mindez! A FIDESZ–MPP érdeke az, hogy a természetes kormányzati kopási folyamatban hosszú távon megbízható, egységes, erős és pragmatikusan politizáló kereszténydemokrata koalíciós társa legyen, amely kormányzati felelősséget nem csak szavakban képes hordozni, de a valóságban is.

Így teremthető meg az a FIDESZ–MPP–MDF–KDU koalíció, amely bizakodhat a következő választásokra készülve és bízhat a polgári kormányzás folyamatosságában!

(Belső vitairat az MDF-ben, 1999. április 19.)

KENYÉR – ÉLET – JÖVŐ

„A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!”
(Mt. 6,10)

„Ő így válaszolt: Meg van írva: Nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Isten szájából származik.”
(Mt. 4,4)

Ezekben a napokban gyülekezeti és nemzeti közösségben egyaránt hálát adunk Istennek az új kenyérért. Hálát adunk a mindennapi betevőért, hálát adunk, hogy van, hogy lehet az asztalunkon kenyér. S hálát adunk a munkás kezekért, amelyek érettünk is dolgoztak. De hálát adunk az erőért, a megmaradásért, a próbákban, a nehézségek között való megtartatásunkért.

Istennek megtartó kegyelméért.

A kenyér a szó legszorosabb és legnemesebb értelemben mindig – s ezért most is! – az életet jelentette. Az életet, a megélhetést, a testi-materiális életben maradást. A családok megélhetését, a nemzet életét és jövendőjét. Ezért volt eleink számára a kenyér „szent” valami. Emlékszem, hogy gyulai nagymamám élő hitű reformátusként hogyan rajzolt egy keresztet a késsel a kenyér hátára, mielőtt megszegte azt.

Mintha az elmúlt évtizedekben mi reformátusok kevesebbet figyeltünk volna a kenyér materiális mivoltára és annak mindennapi következményeire. Többet beszéltünk a szimbolikus, mint a valóságos kenyérről. Keveset szóltunk és még kevesebbet tettünk az egyházi és társadalmi szolidaritásért, a szociális és családügyi kérdésekért, a szegényekért, a munkanélküliekért, nem emeltük fel a szavunkat kellő eréllyel érettük. Mintha kimondatlanul is ott lett volna a magyar református „hivatalosság” véleménye és magatartása mögött, hogy nekünk a lelki kenyér a fon-

tos, a valóságossal pedig törődjön a politika. Abba mi ne ártsuk bele magunkat. Talán még ma is észlelhetjük egyházunkon-házunkon belül ezt a szellemiséget.

Amikor a mindennapi kenyerünkért imádkozunk, akkor azt is mondjuk, hogy nem csak a lelki életünket, hanem a materiális, anyagi életünket is odavisszük, odavihetjük Krisztus Urunk elé. S amikor a mindennapi kenyerünkért kiáltunk, akkor azt is kimondjuk, hogy számunkra a társadalmi igazságosság és szolidaritás fontos, bibliai-krisztusi érték, amelyhez állhatatosan ragaszkodunk. A mindennapi kenyérért való fohász megjeleníti azt, hogy elkötelezettek vagyunk a gazdaság kérdéseiben is: számunkra létfontosságú az emberek, a családok megélhetése, életlehetősége és életminősége, mert ez is az Isten országának ügye. Mindez szorosan összefügg a gazdaság-, a szociál-, a lakás-, a család-, adó-, oktatás-, egészségügyi és egyéb politikával, amelyekben nekünk igenis hallatnunk kell sajátos hangunkat. Ezekben is érvényesülnie kell – ha nem is speciális református keresztyén szakpolitikáknak! – azoknak a bibliai, keresztyén elveknek és értékeknek, elkötelezettségeknek, amelyek valóban és konkrétan az emberi életet szolgálják. A jövőt és a megmaradást.

Isten Igéje azonban még ennél is többről beszél nekünk. Mint mindig, most is a teljességről, a teljes igazságról, a teljes életről szól! Fontos, rendkívül fontos a kenyér, mert abból és azáltal van a valós élet, az hordja magában a testi életet, a holnapot.

DE „nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Isten szájából származik." Ezzel lesz teljes az emberi életünk, a kenyérért való hálaadásunk. Ha komolyan vesszük Isten szavát, figyelmeztetését: „Nem csak kenyérrel él az ember."

Ma a csábítás, a csábító gonosz így szól: „Csak kenyérrel él az ember!" Csak! Elég az neked. Az anyag a minden. Nem kell más, nem kell több az életben, az élethez. A mai

ún. jóléti világ, jóléti társadalom nagyon is az igazi materializmus világa! S bűnbánó szívvel kell nekünk, keresztyéneknek is Urunk előtt megállnunk, elcsendesednünk, hogy annyiszor és annyiféleképpen engedtünk és engedünk a csábításnak: mi is hasonultunk! Mi is azonosultunk a külső környezet szellemiségével. Mentünk és megyünk a tömeg, a massza után. Sokszor mondjuk vagy gondoljuk velük: csak kenyérrel él az ember!

Ma különösen aktuális az Ige üzenete, mert ennek a szellemiségnek a következménye immár felmérhetetlen károkat és beláthatatlan következményeket sejtet. A globalizáció, a klímaváltozás, az ökológiai-demográfiai-morális válság, a média kontroll nélküli hatalma, óriási gazdasági-életminőségbeli különbség észak és dél, nyugat és kelet között, a föld nyersanyag készleteinek radikális apadása és még hosszasan sorolhatnánk a szörnyű tényeket. A rövidlátó, a mohó, a fogyasztói-jóléti társadalmat teremtő ember megrontja a világot. Az Isten jó és szép világát. A csak kenyérrel élő, magát nagykorúnak, értelmesnek és intelligensnek tartó ember elveszíti önmagát, feléli gyermekei, unokái, utódai jövőjét, kivetkőzik igaz emberi formájából. Levetkezi magáról istenképűségét. Egy olyan világot akar teremteni ez az ember itt Magyarországon, a Kárpát-medencében is, amelyben a hazugság irányítja az életet, amikor igazság és erkölcs már múzeumi fogalommá válnak, amikor a feketét fehérnek, a fehéret feketének mondják és ha sokszor mondják, azzá is lesz az emberek tudatában. Csak a kenyér – kenyér és cirkusz!

Isten Igéje a teljességre figyelmeztet bennünket: nagyon fontos a kenyér, de nem csak kenyérrel él az ember, hanem Isten szavával, útmutatásával, vezetésével. Isten előtt minden emberi élet érték annak lelki és materiális vonatkozásával egyetemben. Ezért nekünk is fontos kell legyen az emberi élet lelki és anyagi dimenziója, azért együttesen kell felelősséget vállalnunk és küzdenünk a kárpát-medencei magyarság életében.

„Nincs más út, csak az Isten útja” – énekli első királyunk az István a király című rockoperában. Szent Istvánra is emlékezünk ezekben a napokban, aki rádöbbent arra, hogy nem elég az intézményes, állami keretek megteremtése, hanem azoknak tartalma a leglényegesebb. A megmaradást, az életben maradást, a jövőt nem csak az institúció jelenti, sőt! Még inkább a lelkekben dől el a jövő és az élet. Ő felfedezte az evangéliumot és elkötelezte magát mellette. Nincs más, ami életet és jövőt adhatna egyéni életünknek és magyar nemzeti közösségünknek, mint az Isten útjának választása. Az Isten útja pedig a teljes emberi élet választása!

Ravasz László így ír első királyunkkal kapcsolatosan: „Hiába lett keresztyénné a magyar, hiába volt István király apostol és próféta, szent és hitvalló, ha rajtad és rajtam, a mindenkori magyarokon nem megy végbe Isten átalakító csodája!” Ez a bibliai megközelítés, az evangéliumi látás, amellyel méltón lehet István királyra nem csak emlékezni, hanem Őt példaként látni magunk előtt.

Imádkozzunk, hogy menjen végbe rajtad és rajtam, a mindenkori magyarokon Isten átalakító csodája és tudjuk választani az élő Isten útját: a teljes emberi élet útját! Ámen!

(Megjelent a Teológiai Szemlében, 2005/3.)

A KISEBBSÉGEK MEGBECSÜLÉSE AZ EMBERI MÉLTÓSÁG ZÁLOGA

Számunkra, keresztyén emberek számára „evangéliumi evidencia" a jézusi parancs: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!" Mégis nekünk is és minden jóakaratú embernek az evidenciákat, a világ legtermészetesebb dolgait is újra át kell gondolni. Vajon úgy élek-e mindennapjaimban, ahogy ez a jézusi parancs engem vezetni kíván? Vajon meg tudok-e, meg tudunk-e felelni ennek; vajon felelősséggel élő keresztyénként tudom és tudjuk-e betölteni e világi küldetésünket?

Azt is tudjuk továbbá, hogy ez az evangéliumi evidencia még radikálisabban vonatkozik azon felebarátainkkal való kapcsolatunkra, akik valamiben hátrányt szenvednek. Az elesettekre, a fogyatékkal élőkre, a hiányokkal küszködőkre, s azokra, akik valamely ok miatt sokkal kisebb esélyel tudnak a társadalom életében részt venni. Nekünk, keresztyéneknek, illetve a közéletben részt vevő hívő embereknek így kell tekintenünk a nemzeti és etnikai kisebbségek közösségeire, s azok tagjaira.

A kisebbségi jogok védelme folyamatosan fejlődött az elmúlt évtizedekben. Az emberi jogok és alapvető szabadságok általános védelmétől hosszú út vezetett azon dokumentumokig, amelyek kifejezetten a kisebbségi jogok védelmét szolgálják. Ez a fejlődési folyamat az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatától napjainkig tart, az európa tanácsi Keretegyezményektől, az EBESZ-dokumentumokon keresztül az Európai Unión belüli kisebbségek védelmében folytatott tevékenységéig. Ezt a hosszú, vitákkal és küzdelmekkel teljes utat – persze a korábbi évszázadok harcait is beleértve! – nevezi egy neves keresztyén jogász „az emberi méltóság forradalmának".

Magyarországon 1989 után nyílnak új utak ezen a téren, hiszen a kisebbségi jogok szempontjából nyilvánvalóan a

legfontosabb állomás az Alkotmány módosítása, majd ezt követően 1993-ban a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény megalkotása volt. Ez a törvény – megítélésem szerint – jól betöltötte hivatását, annak idején minden kisebbség részéről osztatlan örömmel üdvözölték ezt az egész Közép-Kelet-Európában nyilvánvalóan legliberálisabb kisebbségi törvényt.

Ugyanakkor tíz évvel a törvény elfogadása után (az eltelt időszak tapasztalatai alapján a megfogalmazódó nyomán) az is nyilvánvalóvá vált, hogy mielőbb módosítanunk kell ezen törvényi kereteket. Éppen a kisebbségi közösségek tagjai emberi méltóságának, védelmének és életük teljesebb kibontakoztatásának érdekében kell megszüntetni a visszaélések lehetőségeit, s előmozdítani, hogy a kisebbségi közösségek képviseletét életszerűbbé tegyük. Szükség lesz arra is ezen folyamat közepette, hogy megerősítsük a kisebbségek kulturális autonómiájának intézményi kereteit, biztosítsuk a kisebbségek parlamenti képviseletét. A kisebbségi önkormányzást is új alapokra kell helyezni, aminek a lényege, hogy csak a kisebbségekhez tartozókat illesse az a jog, hogy megválasszák képviselőiket, s ezáltal megszűnjék a rendkívül káros „etnobiznisz" lehetősége.

Külön feladatot és kihívást jelent a magyarországi romák társadalmi integrációjának segítése, hiszen ez mindannyiunk közös érdeke és felelőssége. Ezért komoly, közös erőfeszítéseket kell tennünk a tanulás, a munka és a lakhatás lehetőségeinek megteremtésében, ugyanakkor az egyéni felelősség gondolatának a megerősítésében. Az Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottsága mindezen feladatok meggyorsítása érdekében országgyűlési határozati javaslatot nyújtott be, amelyet várhatóan néhány héten belül tárgyalni fog a Tisztelt Ház.

A magyarországi kisebbségek megbecsülése és felkarolása mellett számunkra ugyanolyan fontos kötelezettség és

felelősség a határainkon túl élő magyar nemzeti kisebbségi közösségek támogatása és megerősítése, valamint annak elősegítése, hogy ők is szülőföldjükön maradva találják meg boldogulásukat. Ennek érdekében a kedvezménytörvény alapvető tartalmának és stratégiai értékrendjének megváltoztatását nem tudom támogatni.

A nagyon tömören felsorolt európai és magyarországi folyamatok, események nagyon fontosak és nélkülözhetetlenek, de azt is tudjuk, hogy mindezen célok megvalósításához önmagában sem a jogszabályok, a törvényi keretek, sem a politikusi erőfeszítések nem elegendőek. Az emberi méltóság nagyobb tiszteletéhez, s ezen belül a kisebbségek megbecsüléséhez elsősorban emberre van szükség (lásd az evangéliumi történetet: „Uram, nincs emberem!"), jóakaratú, a másikban felebarátot felfedező emberi szívre. S mindenekfölött az arra való rácsodálkozásra van újra szüksége mindannyiónknak, hogy az „emberi méltóság forradalma" ma is a jézusi parancsban gyökerezik, ám annak nemcsak az egyik, a második – következményes! – mondatában, hanem a teljes szeretetparancs megélésében: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és a nagy parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat!"

(Megjelent az Új Emberben, 2003. március 2.)

TÖRVÉNY ELŐTTI EGYENLŐSÉG POLGÁRI ÉS VALLÁSI TEKINTETBEN!

Bár a Tizenkét pont egy szent naphoz kötődik, 1848. március 15-éhez, mégis tudjuk, hogy tulajdonképpen évtizedes előzményei voltak. A reformországgyűlések vitái középponti kérdései között azon témák szerepeltek, amelyek a későbbi Tizenkét pontban mintegy összegző deklarációként, a magyar nemzet és az átalakuló magyar társadalom egy levegővétellel kikiáltott szent óhajaként fogalmazódott meg. A magyar forradalom és szabadságharcot megelőző évtizedek és a forradalom napja igazából két részre osztja a társadalmat és a polgárokat: azokra, akik nem tudnak azonosulni a változásokkal, akik ragaszkodnak a régi rendhez esetleg toldozgatással és foltozgatással és azokra, akik új társadalmi berendezkedést, teljes és valóságos „rendszerváltozást" kívántak. A választóvonal tehát itt húzódott meg és nem abban, ki hogyan kívánja a későbbiekben ezeket az elveket megvalósítani.

A Tizenkét pontnak, mint szent és a nemzet lelkéből felszakadó közös vágynak az aprópénzre váltására és erőpróbájára az ún. áprilisi törvények elfogadásakor kerül sor. Az e törvények által létrehozott rendszer persze nem volt tökéletes, nem lehetett egy végleges politikai berendezkedés sem, azt azonban mégis el lehet és el kell mondani, hogy lehetővé vált e törvények által a polgári Magyarország megteremtése. Megkezdődhetett egy polgári átalakulási folyamat, amely a nemzet jövendőjét évszázadokra alapvetően meghatározza. S bár látjuk történelmünk ezt követő zivataros évtizedeiből, hogy az 1848/49-es forradalom és szabadságharc szent eszméi, a 48-as törvényes átalakulás alapelvei, a kialakuló polgári rend és a nemzeti-

szabadelvű értékrend különböző színű és rendű-rangú totalitárius terror szellemének és embert irtó gyalázatának ideig-óráig áldozatául eshet, ám elpusztítani és a magyar lélekből kiirtani lehetetlen. Sőt búvópatakként újra és újra feltűnik, időről-időre mint forráshoz és tápláló gyökérzethez hozzá visszatérhetünk.

A Tizenkét pontnak és így az áprilisi törvényeknek érzésem szerint éppen a középpontjáról beszélünk, amikor a törvény előtti egyenlőségről szólunk polgári és vallási tekintetben. Hiszen a polgári társadalomnak conditio sine qua non-ja a törvény előtti egyenlőség alapelve. A jobbágyfelszabadítás, a választójog kiterjesztése, ami egyébként Európa élére helyezte a magyar választójogot, az úriszék eltörlése, mind-mind a törvény előtti egyenlőség elvét fogalmazták meg és már a gyakorlatba átültetve voltak hivatottak a polgári Magyarország létrehozására. Az 1848. évi XX. törvénycikk kimondta a bevett vallásfelekezetek teljes egyenlőségét és kölcsönösségét. Az áprilisi törvényeknek ez és a többi intézkedése megteremtette a Tizenkét pontban még csak ünnepi deklarációként megfogalmazott törvény előtti egyenlőség alapelve megvalósításának jogi feltételeit. Olyan alapelv gyakorlatba ültetéséről van szó, amely azóta is megkerülhetetlen minden rendszer, minden kormány és minden kor számára.

A törvény előtti egyenlőség alapelve ma: a mai rend, a mai kormány és mindannyiónk számára megkerülhetetlen és viszonyítási alapot jelent. Szólnunk kell erről ma is – még ha egyesek számára ünneprontásnak tűnhet is. Szólnunk kell, mert ha nem tesszük, akkor éppen azok emlékét gyalázzuk meg, akik a reformkorban, 1848/49-ben, majd az azt követő évtizedekben éppen ezért harcoltak, s ha kellett szenvedtek és haltak meg. A szabadságért: a nemzet és az ember, a polgár belső és külső szabadságáért. S ez a belső és külső szabadság nagymértékben a törvény előtti egyenlőség alapelvére épülhet fel, hogy mint-

egy megteremtse a felelős polgár a társadalom, a nemzet és a közélet közösségében való részvételének feltételét. Ezért kell felemelnünk a hangunkat, amikor tüntetőket vernek és pisztollyal fenyegetnek, amikor a sajtó munkatársait megverik és lecsukják, amikor a szólás- és gyülekezési jog csorbításáról és szigorításáról hallunk, amikor egy rendezvényre szóló meghívó fénymásolása közben rendőri intézkedés történik összezavart emberek bejelentése nyomán. Ezért nem szabad hallgatnunk akkor, amikor a kormány az egyházi intézményfenntartókat negatív módon különbözteti meg a szociális szférában több törvényt és alkotmányos elveket, a törvény előtti egyenlőség alapelvét megsértve, ezzel kiszolgáltatott helyzetbe hozva azon polgárokat, akik egyházi szolgáltatásokat kívánnak igénybe venni és precedenst teremtve más egyházi közszolgáltatások (közoktatás, egészségügy stb). tekintetében is. S protestálnunk kell olyan döntések megszületésekor is, amikor az egyházfinanszírozás egyszázalékos kiegészítése arányainak megállapításakor azt az igazságtalan elvet alkalmazzák újfent, hogy a kiegészítés az adófelajánlók arányában és nem a népszavazásnak minősíthető népszámlálási arányoknak megfelelően történjék.

Polgári Magyarországot szeretnénk építeni újra, s az ehhez vezető út forrásai nem a vérszegény és jogtipró, polgári, vallási és nemzeti szabadságot eltörlő Kádár-rendszerben keresendők, hanem sokkal inkább 1848 eszméiben és döntéseiben. A polgári Magyarország, amely képes lesz felemelt fővel az Európai Unió intézményrendszeréhez csatlakozni, csak a nemzeti szuverenitás elvének és a nemzeti érdekek érvényesítésével illetve a polgári jogok, az emberi méltóság mélységes tiszteletével teremthető meg, amelynek alfája és ómegája a törvény előtti egyenlőség polgári és vallási tekintetben!

(Megjelent a Szabad Földben, 2003. március 14.)

A KDNP ÉS A KDF EGYMÁSRA TALÁLÁSÁRÓL

Dr. Semjén Zsolt, a Kereszténydemokrata Néppárt és Szászfalvi László, a Keresztény Demokrata Fórum elnöke 2003. szeptember 1-jén találkoztak egymással. Megbeszélésükön a hívő emberek politikai és közéleti részvételének fontosságáról, a keresztény értékrend európai és magyarországi következetes képviseletéről esett szó. Az elnökök találkozójukról az alábbi közleményt adták ki:

A Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) és a Keresztény Demokrata Fórum (KDF) rendkívül jelentősnek ítéli a hívő emberek politikai és közéleti részvételét. Különösen is fontosnak tartjuk azt a mai Magyarországon, ahol naponta kerülnek napvilágra súlyos korrupciós és gazdasági bűncselekmények. Mára már világosan látható, hogy ezek a baloldali, önmagát szocialistának nevező kormányzati köröket is érintik.

Meg kell állítani ezt a hazug és mohó politizálást. Az erkölcsöt nem lehet kétfelé osztani: politikai és üzleti erkölcsre. Az erkölcs csak egy és oszthatatlan lehet!!!

Hazánk Európai Unióhoz való csatlakozásának küszöbén csak etikus, tisztességes politizálással tudunk népünknek jobb életminőséget és nemzetünknek nagyobb megbecsülést teremteni Európában.

Politikai tevékenységünket csak a keresztény értékrenden alapuló társadalmi igazságosság szolgálatában tartjuk lehetségesnek, és erre hívunk minden keresztény embert, civil szervezetet, egyházat és pártot. Valljuk, hogy az egyházak szociális illetve társadalometikai tanításai biztos alapot és időtálló értékrendet kínálnak az emberi méltóság tiszteletére és jogainak elismerésére épülő igazságos társadalmi és gazdasági viszonyok kialakításához.

Elfogadhatatlan színjáték számunkra az álbaloldali kormány adópolitikája, amely tönkre tette az önkormányzatokat, elértékteleníti a jövedelmeket és a nyugdíjakat, bezárja az iskolákat és óvodákat, a munkából származó jövedelmeket súlyos adókkal és járulékokkal terheli, a közszolgáltatási díjakat botrányosan magas mértékekkel emeli (áramdíj, gázdíj, közlekedési díjak stb.), ugyanakkor a tőkejövedelmek a baloldali kormány alatt adómentességet élveznek.

Kinek a kormánya az MSZP-SZDSZ kormány? Ezzel a gazdaság- és adópolitikával igazából kinek is akar kedvezni, kit is támogat ez a kormány?

Kérjük és követeljük, hogy az igazságos közteherviselés jegyében a kormány ne a kisembereket, a bérből és fizetésből élőket sanyargassa meg egy újabb 550 milliárd forintos Medgyessy-csomag terheivel, hanem adóztassa meg a tőkejövedelmeket és az illegális jövedelmekből származó kirívóan nagy értékű vagyonokat!!!

Mind a KDNP, mind KDF meggyőződése szerint csak igazságos közteherviselés és tisztességes politizálás megvalósításával lehet a magyar társadalom számára jobb életminőséget teremtenünk, európai partnereink részéről pedig nagyobb megbecsülést kivívnunk.

A KDNP és a KDF ennek érdekében kíván a jövőben szorosan együttműködni, és kérjük a keresztény hívők, civil szervezetek, egyházak és pártok támogatását is egy egységesebb és határozottabb keresztény közéleti felelősségvállalás kialakításához!

MDF: ÚJRA FELÉLEDT A KERESZTÉNYDEMOKRATA UNIÓ GONDOLATA

Szászfalvi László a párt reformját sürgeti

Olyan pártuniót is el tudok képzelni az MDF és a mai KDNP között, amely hosszú távú, kiszámítható, stratégiai és taktikai szövetségre lépne a Fidesszel. Ez utóbbit én egy polgári néppártnak tartom. Széles tömegeket megmozgató politikai erő, amely mellé egy kisebb, az imént említett pártunió révén létrejövő megbízható, keresztény politikai formáció állhat – mondta Szászfalvi László (MDF), a Keresztény Demokrata Fórum elnöke. Lapunknak adott interjújában az MDF jövőjéről fejtette ki a véleményét.

– Nemzetközi keresztény konferenciát tartott Lakiteleken a Keresztény Demokrata Fórum. A tanácskozás zárónyilatkozata szerint „csak a keresztény értékek segítségével építhető fel az egészséges európai társadalom". A „csak" szócskára sokan felkapták a fejüket, hiszen az ettől eltérő értékek kizárását jelenti.

– Azért fogalmaztuk meg így a zárónyilatkozatot, mert szerintünk az Európai Alkotmány tervezete jelen pillanatban csonka.

– Erre próbáltak reagálni?

– Nem lehet az idő és a tér fogságából kiszakítani az embert. Nemsokára összeül a tervezettel foglalkozó kormányközi konferencia, és elfogadja azt a szöveget, amely Európa jövőjét alapvetően meghatározza. Ezért fontos, hogy mi is megfogalmazzuk több százmillió keresztény ember véleményét.

– Indirekt módon azért mindez benne van az alkotmány-tervezetben, hiszen az emberi jogokkal, emberi méltósággal összefüggésben lévő értékek, a szolidaritás, a szubszidiaritás, a szabadság gondolata mind keresztény érték.

– Igen, de miért kell indirekt módon beszélni több százmillió ember életéről? Ezért tartom fontosnak, hogy az Európai Unió Alkotmánya konkrét utalást is tegyen a keresztény értékekre. Ami a „csak" szócskát illeti: hangsúlyozni szerettük volna a véleményünket. Szerintem ebben nincs kizárásról szó.

– Ez azért mégiscsak szűkítés...

– Pont fordítva látom a szűkítést. Nem lehet a Tízparancsolat második tábláját az első nélkül megvalósítani. Most ez történik: az európai normatívák, direktívák, dokumentumok, a második kőtábla különböző leképezései és ágazati megfogalmazásai. Az első tábla pedig eltűnt. Ugyanígy a jézusi kettős szeretet-parancsolat is együtt jelent abszolút európai normatívát. Ez a szociáldemokraták, liberálisok és kereszténydemokraták által közösen vallott elv.

– Mi lehet az oka, hogy mégis kimaradt?

– Ez a francia felvilágosodás egyik kései melléktermék.

– Antiklerikáris törekvés?

– Nem, inkább antikrisztiánus törekvés. Ha elfogadjuk a humanizmust, a liberalizmust, a felvilágosodást, – és sorolhatnám az elmúlt kétezer esztendő különböző, valamiféle értéket hordozó filozófiai, vallási vagy közgondolkodásbeli értékeit – akkor nem értem, miért csak a keresztény értékek maradnak ki. Országgyűlési határozati javaslatot terjesztettünk elő, hogy a parlament kérje fel a magyar kormányt, a kormányközi konferencián képviselje ezt az álláspontot.

– Mindezzel színvallásra késztették az MSZP-t és az SZDSZ-t.

– Így van. Arra is nyitottak lennénk, hogy négypárti indítvány váljon a javaslatunkból, azonban a kormánypártok ezt a bizottságban már elvetették. Pedig az SZDSZ esetén

ben ez arra is alkalmat teremtett volna, hogy bebizonyítsa: hogyan gyakorolja a toleranciát.

– Az ön által vezetett KDF az utóbbi időben a Dávid Ibolya és Herényi Károly által vezérelt MDF belső ellenzékévé alakult, és a sorok átrendezését szorgalmazza.

– Kettős célt tűztünk ki magunk elé: az MDF környezetében azokat próbáljuk megszólítani, akik a közjóért tenni kívánnak, de nem lépnek be a pártba. Ezenkívül annak a hiteles keresztény politizálásnak az alapjait is meg kívánjuk erősíteni, amely ragaszkodik a keresztény hithez és az egyházi kötődésekhez. Együttműködni szeretnénk a különböző keresztény szervezetekkel, és keresztény jellegű pártokkal. Az MDF-et abba az irányba próbáljuk befolyásolni, hogy modern értelemben vett kereszténydemokrata párttá váljon, mert meg kell újulnunk.

– Van olyan párt, amely nevében kereszténydemokrata: a KDNP.

– Az MDF és az új KDNP együttmunkálkodása megkerülhetetlen.

– Akár pártuniót is el tud képzelni?

– Olyan pártuniót is el tudok képzelni az MDF és a mai KDNP között, amely hosszú távú, kiszámítható, stratégiai és taktikai szövetségre lépne a Fidesszel. Ez utóbbit én egy polgári néppártnak tartom. Széles tömegeket megmozgató politikai erő, amely mellé egy kisebb, az imént említett pártunió révén létrejövő megbízható, keresztény politikai formáció állhat.

– A Kereszténydemokrata Unió csak az MDF és a KDNP fúziójából állna, vagy még más politikai erőket is tömöríthetne?

– Olyan keresztény politizálásról beszéltem, amely a kis pártok közül csak az MDF és a KDNP jellemzője.

– A reform Dávid Ibolyával, vagy nélküle valósulhat meg?

– Nevekről nem szeretnék beszélni. Nem erről szól a történet, hanem politikai irányultságról, követhető, világos célokról, és távlatos gondolkodásról.

– Boncolgassuk még egy kicsit Dávid Ibolya szerepét. Alkalmas elnöknek tartja?

– Az MDF országos gyűlésének feladata a tisztségválasztás, és az értékítélet alkotása. Nem az én tisztem, hogy az elnök személyét bíráljam.

– Akkor úgy kérdezem: Dávid Ibolyán kívül kit tart még alkalmasnak arra, hogy az MDF elnöke legyen?

– Az MDF-ben nagyon sok értékes, vezetői képességekkel megáldott ember van.

– Ezt lehet úgy tekinteni, hogy Dávid Ibolyán kívül az MDF-ben több embert is alkalmasnak tart arra, hogy a párt elnöke legyen?

– Minden pártban több ember is alkalmas lehet a vezetésre. Szomorú lenne, ha 13 évvel a rendszerváltozás után ez másképpen történne. Az egy újabb kérdés, hogy az adott körülmények között ki a legalkalmasabb. Szerintem most egyértelmű politikai és filozófiai irányvonalat kell választani.

– Mennyiben térne ez el a jelenlegitől?

– Az MDF értékkonzervatív párt. Most olyan egységes irányvonalat kell követnünk, amely az elkötelezett kereszténydemokrata politikán alapul, s ebbe a radikális keresztényszociális gondolat is beletartozik. Az MDF szakmapolitikai téren kiváló. Nem itt látom a kérdés lényegét, hanem hogy hogyan lehet ezt összefogni egy olyan egységes politikai irányvonallá, amely kifejezetten vállalja a keresztény politizálást. Az MDF egyértelműen jobboldali, és keresztény párt kell legyen.

– Ezzel a Fidesz konkurensei lesznek, hiszen az MKDSZ a legnagyobb ellenzéki párt szövetségese.

– Az MKDSZ civil szervezet, és hasznos tevékenységet végez. A Fidesz nagy polgári néppártként képes a cent-

rumból is szavazatokat gyűjteni, de az 1-2 százalékon álló kis pártok nem. Az MDF-nek egy kiútja van: egyértelmű keresztény politizálás, amelyet a saját tagjaink is támogatnak. Ez a Fidesznek is, az MDF-nek is, és a KDNP-nek is jó. Nem a rivalizálás, hanem a szoros együttműködés mellett vagyok. Olyan világos stratégiát kell megvalósítanunk, amelyben egymást ki tudjuk egészíteni.

– *Semjén Zsolt pontosan ugyanezt a programot hirdette meg a KDNP számára.*

– Ezért mondtam, hogy pártuniót, esetleg pártfúziót kell megvalósítanunk.

– *Erről Semjén Zsoltnak mi a véleménye?*

– Megítélésem szerint a Fidesz, az MDF, illetve a KDNP a saját érdekét és értékét is megtalálná ebben a konstrukcióban. Egy szoros értelemben vett MDF–KDNP együttműködés komoly támogatottságot élvezne. Amennyiben meg tudjuk fogalmazni a közös ellenzéki stratégiánkat, létre jöhet az unió. Nagyon szorít bennünket az idő, néhány hónapon belül egyértelmű döntéseket kell hozni.

– *Ellenkező esetben mi lesz az MDF-fel?*

– Partnerekre van szükség. Ha ezt a nyitottságot egy kis párt meg tudja valósítani, és nem „gettósodik el", nem zárkózik be, akkor ez az együttműködés megteremthető. Ha viszont elzárkózunk, és gettósodik a párt, akkor nagyon szomorú jövőkép vetődhet fel.

– *Például? Kibukik a parlamentből?*

– Ebben az esetben ez sem zárható ki. Ha az MDF 15 esztendeje következetesen képviselt nemzeti, keresztény értékrendje mellett döntünk, akkor egy újabb polgári kormányzás lehetősége nyílik meg előttünk. Ez a mi felelősségünk.

(Magyar Nemzet, 2003. október 11.;
az interjút készítette: Jezsó Ákos)

A Tisztelt Házban

A CSALÁDTÁMOGATÁSRÓL

1998. november 24.
Vezérszónoklat

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ, az MDF képviselőcsoportja részéről: Köszönöm, elnök asszony. Kedves Képviselőtársaim! Tisztelt Államtitkár Úr! Amikor a családról szólunk, a legfontosabbról, a legalapvetőbb kötődéseinkről és a jövőről beszélünk, egy nemzetnek és egy társadalomnak, tágabb értelemben az emberi világunknak a fundamentális sejtjéről és szövetéről.

Amikor a család intézményének léte felől aggodalmaskodunk, akkor a nemzet, a társadalom és tágabb értelemben az embervilág léte, fennmaradása és jövője felől aggodalmaskodunk, és amikor tenni és cselekedni szeretnénk mindezekért immár nemcsak szavakban aggodalmaskodva, akkor a nemzet, a társadalom létéért, fennmaradásáért és jövőjéért kívánunk tenni.

A társadalom életének talán az egyik legexponáltabb területe, a családpolitika ügye az, amely a különböző politikai pártok értékrendjének megfelelő helyen szerepel vagy nem szerepel, és amely 1998-ban minden politikai pártot, azt gondolom, őszinte megnyilatkozásra kötelez.

A Magyar Demokrata Fórum fennállása óta, a kormányzati felelősségvállalás idején és ellenzéki szerepben is – nemcsak szavakban – a családok biztonságát és a családok sokoldalú segítését, illetve a gyermekvállalás feltételeinek javítását állította programja középpontjába. Ezért módfelett örülünk annak a ténynek, hogy a legnagyobb kormánypárt, a Fidesz – Magyar Polgári Párt átvette a Magyar Demokrata Fórum családpolitikai programját (*Bauer Tamás: Átvette!*), s hadd tegyem hozzá, a kormányzati gyakorlatát is, és a koalíciós kormányprogram szellemében terjesztette be az előttünk fekvő T/331. számú törvényjavaslatot a családok támogatásáról.

Az első demokratikus kormányciklus idején a Magyar Demokrata Fórum vezette kormány nemcsak fenntartotta, hanem bővítette a családi támogatások rendszerét, még az 1990 utáni közép-kelet-európai nagy átalakulás, a lázas állapot mindennapos és szorongató kínja és kihívásai közepette is. A gyed-gyes rendszer fenntartása mellett bevezettette a várandóssági pótlékot és a gyermekek után járó adókedvezményt. Az 1995-ben bevezetett s azóta politikailag, gazdaságilag és erkölcsileg nyilvánvalóan megbukott Bokros-csomag megszüntette a várandóssági pótlékot, korlátozta a gyetet, eltörölte a gyermekek utáni adókedvezményt, eltörölte a gyermekgondozási díjat, jövedelemfüggővé tette a gyes rendszerét és megvonta az alanyi jogon járó családi pótlékot.

Nyugodt lelkiismerettel kimondhatjuk azt, hogy az előző kormányzat működése időszakának a legnagyobb vesztesei a családok. A gyermeket nevelő szülők és családok, áttételesen a társadalom reménye és perspektívája, megújuló képessége veszett oda gazdasági, kulturális és lelki, szellemi értelemben egyaránt. A Bokros-csomag hatására a születésszám csökkent, az abortuszok száma döbbenetesen nőtt, az ország lakosságának fogyása fokozódott, s mindez előrevetítette azt a demográfiai csapdahelyzetet, amely egy elöregedő országra vár. Az aktív korú, munkaképes emberek száma oly mértékben csökken, hogy ennek következtében 2020–2025 között már nem lesz elegendő munkaképes polgár ahhoz, hogy egyszerre tudja eltartani a majdani nyugdíjasokat és gondoskodni tudjon megszületendő utódairól.

Megjegyzem, a megdöbbentő Bokros-csomag parlamenten való gyors és kíméletlen áthajtása idején a „neves" pénzügyi szakembereknek legalább a józan, racionális, hosszú távú közgazdasági belátásukra kellett volna hagyatkozniuk, ha már a szívükre és nemzet iránti felelősségükre nem tudtak hagyatkozni.

A Magyar Demokrata Fórum programja, családpolitikája egy pozitív jövőstratégia, amelynek középpontjában a gyermek áll. A jövő, a társadalmi-nemzeti perspektíva letéteményese a gyermek, aki egyedül a családban nőhet, növekedhet fel testi, lelki és szellemi harmóniában. Semmilyen új és még újabb társadalmi rendszer, amely a világmegváltás ideológiájának igényével lépett és lép fel, nem tudta ezt az örök teremtési rendet véglegesen negligálni, hiszen látjuk és tapasztaljuk, hogy a család intézménye és a gyermekek családban, családi harmóniában való felnövekedése ma is a jövő és a társadalom megújulásának egyedüli záloga.

Tisztelt Ház! Magyarországnak, a magyar nemzetnek és a magyar társadalomnak egészséges jövőre van szüksége ahhoz, hogy erős és harmonikus társadalomként és ne kiszolgáltatottan csatlakozzék az Európai Unió intézményrendszeréhez. Mindennek pedig megkerülhetetlen feltétele, alfája és ómegája az egészséges család, illetve az egészséges családban felnövő, testben, lélekben és szellemben egészséges gyermek, aki egyben az egész társadalom értéke és kincse is.

Sokszor halljuk azt az igazságot, hogy az Európai Unió intézményeihez nem kormányok fognak csatlakozni, hanem a társadalmak. Hadd kockáztassam meg ennek a gondolatnak az analógiájaként azt a megfogalmazást, hogy végső soron az Európai Unió intézményrendszeréhez a magyar családok fognak csatlakozni. De hogyan? A Bokros-csomag által kirabolt, lepusztított, kilátástalan, kiszolgáltatott, reménytelenségben élő családokként? Vagy pedig megpróbálunk valamit tenni képességeink szerint s még áldozatok árán is, hogy tudatosan és koncentráltan talpra állításuk a magyar családokat, és ezzel a segítséggel is felkészítsük őket az EU-csatlakozás várható kihívásaira? Ám mindezt azzal az igénnyel, hogy az elkezdett munka, egy új, stabil családtámogatási rendszer kialakítása és működ-

tetése a jövőt, a reményteli perspektívát fogja szolgálni, nemcsak az EU-csatlakozás ügyében, hanem a magyar családok hétköznapi életében és létküzdelmeiben.

Tisztelt Ház! Mindezek összefüggésében a Magyar Demokrata Fórum nagy megelégedéssel és saját programja megvalósulásaként üdvözli, hogy a kormány visszatér egy kiszámítható, az MDF által 1990 és 1994 között megkezdett és működtetett organikus családpolitikához. Ez a koncepció egyértelműen megegyezik a Magyar Demokrata Fórum értékrendjével és programjával.

Külön örülünk annak, hogy a kormány késlekedés nélkül valósítja meg a közös értékrenden alakuló koalíciós programot, hogy minden benyújtott törvényjavaslatban – adótörvények, jövő évi költségvetési törvényjavaslat és a T/331. számú családtámogatási törvényjavaslat – konzekvensen és összehangolt módon történik az új családpolitika kialakítása, és szimbolikus jelentőségű üzenete van annak is, hogy ezt a törvényjavaslatot az új kormány családügyi minisztere nyújtotta be az Országgyűlés elé.

A T/331. számú törvényjavaslat hármas, nagyon fontos célrendszert fogalmaz meg: egy nemzeti, nemzetstratégiai célt, hogy az ezredforduló küszöbét egy megújulásra képes magyar társadalom lépje át, hogy képesek legyünk a családok és az egész társadalom szintjén az új évezred nagy kihívásainak megfelelni, és hogy megszűnjék végre az a szörnyű nemzetvízió, amely ötven év múlva egy összeomlott, jövő nélküli, magatehetetlen, testben, lélekben, szellemben végletesen elcsigázott magyar társadalmat láttat.

A törvényjavaslat megvalósulása hozzájárulhat ahhoz, hogy az erős és életképes magyarság egyenrangú partnerként találja meg a maga helyét az európai nemzetek közösségében.

A törvényjavaslat második fontos célja demográfiai célkitűzés. Nyilvánvaló, hogy ez a javaslat csak háttérfeltétel és hozzájárulás lehet annak érdekében, hogy megállítsuk

a katasztrofális fogyás folyamatát. Az előző négy esztendőben 14 százalékkal csökkent a születések száma. Ha ezt a folyamatot nem tudjuk megállítani, akkor Magyarország lélekszáma belátható időn belül 7,5 millióra csökken, a népesség fele pedig ötven évesnél idősebb lesz. Ezért mi nem osztályokban és egyénekben, hanem családokban gondolkodunk, mert egészséges és jól működő társadalom csak egészséges családokból épülhet fel.

Végül a törvényjavaslat gazdasági célt is kitűz maga elé: megteremteni és fenntartani a társadalomhordozó középosztályt és középkorosztályt; megteremteni az aktív korú lakosság utánpótlását, hogy a társadalom belső egyensúlya ne borulhasson fel, hogy a magyar társadalom hosszú távon gazdaságilag kiszámíthatóan legyen képes a családok, a gyermekek és az idősek és nyugdíjasok eltartására, gyermekeinknek megelőlegezve a jövő lehetőségét és esélyét, szüleinknek és nagyszüleinknek pedig megköszönve a múltban végzett áldozatos munkát és gyermeknevelést.

Tisztelt Országgyűlés! A család, az egészséges család ezt a hidat jelenti és kell jelentse a generációk között. Ezeket a nemzetstratégiai, demográfiai és gazdasági célokat csak és kizárólag az erős, egészséges és biztonságban lévő családok tudják megvalósítani természetes módon. Az előterjesztett törvényjavaslat erősíti a gyermekes családok esélyegyenlőségét, elismeri a gyermekvállalással járó többletterheket, javítja a gyermekvállalás feltételeit, és olyan új alanyi ellátási rendszer alapjait rakja le, amely kifejezi, hogy a társadalom számára minden gyermek azonos értéket képvisel. A törvényjavaslat célja tehát, hogy helyrehozza azt a felbecsülhetetlen kárt, amelyet a politikailag, gazdaságilag és erkölcsileg megbukott Bokros-csomag okozott a családoknak és a mai, illetve jövendő magyar társadalomnak.

A családtámogatások alanyi jogúvá tétele az előterjesztésnek jelentős értéke, ugyanakkor az ellenzék által vitatott eleme. Az alanyi jogú családtámogatások lehetőségét

az indokolja, hogy jelen pillanatban Magyarországon a rászorultság elve még nem alkalmazható, tekintettel arra, hogy a bevallott jövedelmek nem tükrözik híven azt, hogy valójában ki mennyit keres. Ennek igazolására hadd idézzem a jövedelemfüggő Bokros-csomaggal kapcsolatosan az Állami Számvevőszék ez év októberi jelentését: „A családi pótlék jövedelemfüggő rendszerének bevezetésétől remélt megtakarítás nem mutatható ki, hiszen viszonyítási alap nincs. Ezzel szemben a folyósítás rendszere túlbonyolított, ráfordításigényes, és közismert, hogy főleg vállalkozási körben a bevallott jövedelmek nem a valós helyzetet tükrözik."

Tisztelt Ház! A Magyar Demokrata Fórum képviselőcsoportja sajátjaként támogatja a törvényjavaslatot, ugyanakkor szeretnénk nyilvánvalóvá tenni azt is, hogy e mostani előterjesztés még csak a kezdetet jelenti. Szükségesnek és fontosnak érezzük a gyed bevezetésének megvizsgálását. Ezt a támogatási formát annak idején az MDF-kormányzat működtette, nagyon pozitív hozadékkal.

Javasoljuk, hogy a miniszter úr, a kormányzat vizsgálja meg (*Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi az idő leteltét.*), hogy a gyedet esetleg már az 1999-es esztendőben be lehessen vezetni; ugyanakkor a komplex családtámogatási rendszer kialakításához feltétlenül szükségesnek tartjuk a családi adózás mielőbbi bevezetését.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket. *(Taps a kormánypártok soraiban.)*

A TERÜLETFEJLESZTÉSRŐL

1999. június 22.
Felszólalás az általános vitában

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (MDF): Köszönöm szépen, elnök asszony. Kedves Képviselőtársaim! Tisztelt Miniszter úr! Engedjék meg, hogy néhány gondolattal magam is hozzájáruljak az 1996. évi XXI. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat vitájához, illetve hogy néhány hangsúlyt helyezzek frakciónk vezérszónokának, dr. Horváth Balázs képviselőtársamnak az általa megfogalmazott gondolatokban található részletkérdésekre.

Minden ellenkező híreszteléssel szemben az a megítélésünk, hogy az 1996. évi XXI. törvény nem alulról építkezve hozta létre a területfejlesztés intézményrendszerét Magyarországon. Hiszen, azt gondolom, akik benne éltek ebben a folyamatban, és egy picikét alulról szemlélték ennek a folyamatnak az elindulását, azok nagyon jól tudják, hogy a kistérségi társulások eszköztelenül, olykor tehetetlenül, olykor vergődve, de mégis csodákat tettek, és csodákra voltak képesek.

Azt gondolom, mégis el kell mondanunk az igazság érdekében azt, hogy nagyon fontos és komoly esemény volt önmagában a törvény elfogadása; legnagyobb pozitívuma az volt, hogy létrejött ez a törvény, hogy elindult ez a folyamat, és most itt van az a lehetőség, hogy ezt a törvényt a tapasztalatok összegzéseképpen módosítsuk, a kihívásoknak is megfelelően.

A területfejlesztés logikája, azt gondolom, mégiscsak alulról építhető fel, de minimum két irányból kell vagy lehetséges megközelíteni a területfejlesztést. Hiszen nyilvánvalóan szükséges és fontos, hogy legyen egy központi, koncentrált akarat és cél megfogalmazása, ugyanakkor elengedhetetlen az, hogy az alsó szinteken ne legyen kon-

cepciózus jövőkép, tehát a kistérségi társulások szintjén ne fogalmazódhasson meg – eszközökkel, lehetőségekkel és esélyekkel felruházva – olyan koncepciók és jövőképek kialakítása, amely nyilvánvalóan indukálhatja és továbberősítheti a területfejlesztés folyamatát.

Nagyon örülünk annak, hogy a Magyar Demokrata Fórum országgyűlési képviselőcsoportja által exponált területről, a kistérségi társulásokról sokat hallottam ma délelőtt is, és hogy sokat, egyre többet beszélünk róla. A Magyar Demokrata Fórum számára elsőrendűen fontos – ennek a törvénymódosításnak az összefüggésében is természetesen - a kistérségi társulások megerősítése, és szeretném jelezni, hogy nemcsak beszélünk róla, hanem konkrét módosító javaslatokkal már megpróbáltuk és szeretnénk ezeknek a kistérségi társulásoknak a lehetőségeit és eszközrendszerét megerősíteni.

A kistérségi társulásokra mi úgy tekintünk, mint amelyek nemcsak pénzszerző szervezetek, s amelyek nemcsak agráriumot érintő intézmények, hanem sokkal többről van szó: szellemi értéket, szellemi erőt képviselnek, amely egy-egy kistérség összetartó, összefogó, megtartó erejévé válhat és válik reménységünk szerint. A területfejlesztés centrumának – de minimum egyik centrumának – tekintjük a kistérségi területfejlesztési társulásokat, hiszen ott élnek, azon a területen élnek azok az állampolgárok és azok a közösségek, amelyeknek az érdekében történik – vagy legalábbis kellene, hogy történjen – minden a területfejlesztés tekintetében.

Mi az a három nagyon fontos terület, amely elengedhetetlen és szükséges ahhoz, hogy a kistérségi társulások mint a területfejlesztés centrumai, stratégiai központjai, kielégítő módon működhessenek? Azt gondoljuk, hogy az első és legfontosabb feladat, hogy azokat a jogi kereteket kell megteremteni – amiről már többen szóltak a mai délelőtt folyamán –, ami lehetővé teszi azt, hogy cégbíróságon bejegyezhető önálló jogi személyek legyenek a kistérségi társulások, tehát egyenrangú partnereivé válhassanak

nemcsak a területfejlesztés más intézményeinek, hanem egyáltalán az élet minden területén egyenrangú partnerként viselkedhessenek.

A másik nagyon fontos terület, amely a kistérségi társulásokat megerősítheti, a finanszírozás kérdése. Erre vonatkozóan említettem a bevezetőmben, hogy a kistérségi társulások tulajdonképpen eszköztelenül jöttek létre, és ma már eljutottunk odáig, hogy ezek a kistérségi területfejlesztési társulások – amennyiben nem történik semmi, amennyiben nem tudunk segítségükre sietni a saját forrás, illetve az önerő szervezéséhez, ahhoz a hozzájárulási képességhez, amelyről Balsay István beszélt ma délelőtt - nem tudnak eszközöket mozgósítani. Ez számunkra nagyon fontos, s azt gondolom, az egész parlament számára nagyon fontos kihívás, és ezért tettük meg azt a konkrét módosító javaslatunkat, amellyel szeretnénk a kistérségi társulások finanszírozását megoldani.

Azonban van még egy nagyon fontos terület, amely a kistérségi társulások mobilizálódását segíthetné, és amelyről talán kevesebbet beszélünk, ez pedig a munkaszervezet kérdése. Ha a kistérségi társulásoknak van munkaszervezete, akkor az eseti módon jöhetett létre, illetve olyan esetben, amelyben esetleg olyan önkormányzatok vettek részt, vagy vesznek részt ezeknek a társulásoknak a munkájában, amelyek anyagi értelemben képesek voltak arra, hogy munkaszervezetet állítsanak fel.

Azt gondolom, hogy a kistérségi társulások természetszerűleg csak akkor tudnak egyenrangú partnereivé válni a megyei területfejlesztési tanácsoknak, illetve a regionális fejlesztési tanácsoknak, és természetesen az országos hatáskörű intézményeknek, amennyiben ezek a kistérségi területfejlesztési társulások képesek lesznek programokat alkotni, képesek lesznek programokat végrehajtani, és természetszerű, hogy mindehhez szükség van a munkaszervezet létrehozására.

Egy szóval összefoglalva a kistérségi társulásokról elmondottakat, frakciónk azt gondolja, és jómagam is így gondolom, hogy a kistérségi területfejlesztési társulásokat eszközökkel kell felruháznunk annak érdekében, hogy egyrészt az egész területfejlesztés intézményrendszere egyenrangú partnerekkel tudjon munkálkodni, másrészt pedig a kistérségi területfejlesztési társulások ne veszítsenek időt, és ezzel együtt ne veszítsenek forrásokat és lehetőségeket, és egyúttal a jövőt ne áldozzák fel.

A törvényjavaslat egyik nagyon fontos, és talán az egyik legfontosabb területének a térségi tanácsok létrehozását tekintjük. Azt gondoljuk, hogy nagyon fontos lehetőség és esély a térségi tanácsok létrehozásában, hogy egy-egy szükséges konkrét programot megfogalmazzon, illetve lebonyolítson egy-egy természetes térség, egy-egy természetes régió, illetve úgy gondoljuk, hogy a térségi tanácsok létrehozása, annak az esélye egyes természetes régiók talán évszázados múltjából következő és származó közös jövőképének az alakítására is egy nagyon nagy esély és lehetőség.

Természetesen szükségesnek érezzük, hogy a térségi tanácsokat úgy hozzuk létre, hogy azok működőképesek legyenek, és minél szélesebb eszközrendszerrel bírjanak annak érdekében, hogy ezeket a programokat meg tudják alkotni és le tudják bonyolítani. A térségi tanácsok nagyon fontos szerepet tölthetnek be az interregionális együttműködésekben, illetve az eurorégiók létrehozásában és azok működtetésében, és úgy ítéljük meg, hogy ezeken keresztül – akár az interregionális, akár az euroregionális együttműködéseken keresztül – egy óriási esélyt teremthetünk a határon túli magyar közösségekkel való szoros stratégiai és multifunkcionális együttműködés létrehozására.

Néhány gondolatot szeretnék elmondani a régiókkal kapcsolatosan: megítélésünk szerint erős régiókra van szükség, és ezek az erős régiók feltételezik azt, hogy eset-

leg nem hét, hanem ennél kevesebb régiót kell létrehozni az országon belül.

Ennek érdekében nyújtottunk be konkrét módosító indítványt, amely azt célozza, hogy a regionális tanácsok természetszerűleg minél inkább építkezzenek a helyi erőkre, a gazdasági erőkre – a kamarákat értve ez alatt –, a civil szervezetekre, és természetesen azt szeretnénk, hogy az önkormányzatok domináns jelenléte megvalósulhasson a regionális tanácsok, illetve a régiók létrejöttében.

Az a felfogásunk és az az elképzelésünk a jövőt tekintve, hogy erős és jól funkcionáló régiók csak erős és jól működő eszközökkel felruházott kistérségi társulásokra és ezekkel párhuzamosan, harmonikusan, egymást kiegészítő módon működő térségi tanácsokra épülve jöhetnek létre és tölthetik be a feladatukat.

Végül, de nem utolsósorban üdvözöljük azt a tényt, hogy ez a törvényjavaslat a magyar területfejlesztés fogalmi szótárát megpróbálja tisztába tenni, mert egyértelmű és világos terminológiára van szükség a területfejlesztés terén.

Azt gondolom, hogy a benyújtott törvényjavaslat erre kísérletet tesz, ezt megpróbálja megvalósítani, a fogalmakat, a terminus technicusokat megpróbálja elkülöníteni, és pontos tartalommal próbálja megtölteni. Ezt is nagyon fontosnak tartjuk, hogy egy ilyen kiemelkedően és eminens módon fontos területen, a területfejlesztés területén törekedjünk arra, hogy egy nyelven beszéljünk.

A Magyar Demokrata Fórum frakciójának a célja az, hogy a területfejlesztés intézményrendszere kiegyensúlyozottan és harmonikusan jöjjön létre, illetve működjön, és azt ilyen módon tudjuk finomítani, tovább erősíteni. Ehhez szeretnénk a magunk módosító indítványaival hozzájárulni. Kérem kedves képviselőtársaim támogatását is ehhez.

Köszönöm a figyelmüket. *(Taps.)*

A MAGZATI ÉLET VÉDELMÉBEN

2000. március 21.
Vezérszónoklat

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ, az MDF képviselőcsoportja részéről: Tisztelt Elnök Úr! Államtitkár Asszony! Tisztelt Ház! Kedves Képviselőtársaim! Azzal a reménnyel és meggyőződéssel állok itt és osztom meg gondolataimat önökkel, hogy e törvényjavaslat nem pusztán annyit jelent, hogy egy alkotmánybírósági kötelezettséget ki kell pipálnunk. Vajon csak ennyiről van szó? Vajon csak egy jogi procedúrát kell végigkísérnünk, vagy valami sokkal többről van szó?

Hadd idézzem közénk a század költőjét, Ady Endrét: „Csak a tüzet ne hagyjátok kihalni, az élet szent okokból élni akar." Sokkal több az élet szentsége, az élet tisztelete, az élet rendíthetetlen védelmezése, az élet tüzének az őrzése. Ezért minden kisstílű polémia helyett állítsuk középpontba valóban a magzati élet, az emberi élet védelmét. Valóban erről szóljon a törvény és ne pusztán jogtechnikáról! Hiszem azt, hogy ez nem koalíciós kérdés, még csak nem is kormánypárti és ellenzéki napi pengeváltás ügye kell hogy legyen, hanem sokkal több: lelkiismereti kérdés.

Az előttünk fekvő törvényt vagy alkalmassá tudjuk tenni arra, hogy valóban betűjében és szellemében az első pontjától az utolsóig a magzati élet védelméről szól, vagy pedig kiskapukat nyitva, a különböző elvárások tűzlohasztó közömbösségéhez igazodva egy folyamatos, lélektelen és monoton életpusztító halálgyárat legitimálunk, ahol már a világ legtermészetesebb módján, indoklás és argumentálás, gondolkodás és magunkba nézés nélkül felfelé vagy egymás felé sem merünk tekinteni.

Dr. Lábady Tamás alkotmánybíró különvéleményében egyértelműen fogalmaz: „Meggyőződésem szerint a mag-

zati életnek az emberi élettől eltérő jogi minősítésére a törvényhozónak nincs alkotmányos lehetősége, mert a magzatot fogantatásának pillanatától kezdve embernek, vagyis jogalanynak, jogképes személynek kell tekinteni. A méhmagzat élethez való joga egyedül csak az anya élethez való jogával konkurálhat."

Tisztelt Képviselőtársaim! E parlamenti ciklusban feltehetőleg csak most foglalkozhatunk e rendkívüli felelősséget reánk testáló törvényjavaslattal, ezért különleges súlyú döntés vár reánk. Olyan döntés-előkészítő folyamat, amelyben véleményem szerint nem egymás véleményét kell megítélnünk vagy elítélnünk, azt, hogy mennyire liberális vagy konzervatív, kormánypárti vagy ellenzéki az elhangzó vélemény, hanem sokkal inkább a közös felelősség a jövőért, az egészségesebben gondolkodó és egészséges életösztönnel bíró társadalom kialakításáért.

Van-e, lesz-e nekünk erkölcsi alapunk, ha nem mondjuk ki e törvényjavaslat összefüggésében ezeket a szavakat és ezeket a gondolatokat? Albert Schweitzer, az utolsó polihisztor így gondolkodott erről: „Nem tudok mást tenni, mint meghajolni minden előtt, amit életnek neveznek, nem tudok másként cselekedni, mint együttérezni mindazzal, ami él: ez a kezdete és alapja minden erkölcsnek... Vállalj sorsközösséget az élettel és óvd az életet! - ez a legnagyobb parancsolat a maga legelemibb formájában. Másként, negatív formában kifejezve: ne ölj!"

Tisztelt Országgyűlés! Kedves Képviselőtársaim! Amiről ma elkezdjük a vitát, nem pusztán demográfiai kérdés – az is –, nem pusztán hosszú távú, súlyos gazdasági kérdés – az is –, hanem legelsősorban erkölcsi, fundamentális kérdés, s tágabb értelemben már nemcsak – idézőjelben – a magzati életről, a megfogant élet tiszteletéről és védelméről szól, hanem szól minden kiszolgáltatottról, tehetetlenről, védtelenről – idézőjelben –, ügyvéd nélküliről, az elesettekről, a fogyatékosokról, szüleinkről és nagyszüleinkről is.

E törvényjavaslattal a jövőről, az életről és a felelősségvállalásunk erkölcsi alapjáról állítunk ki bizonyítványt. Arról teszünk bizonyságot, hogy az elfogadandó törvény csak egy közömbös legyintés üzenetét tükrözi-e az állam, a nemzet polgárai és családjai felé, vagy azt a közös tusakodást és erőfeszítést, a közös felelősségvállalást, hogy minden egyes megfogant magzat minden előítélet és diszkrimináció nélkül megszülethessen, élhessen és boldogulhasson.

Itt és most közös felelősségünkre és lelkiismeretünkre apellálok. Nem a szigorítás szándéka és a liberális akarat feszül egymásnak, hanem megfogant emberi életek, jogképes emberi lények néma sikolya hallik, amelyet nekünk meg kell hallanunk. Az önrendelkezés következményeként megfogant emberi életeket nekünk kell alkotmánnyal és törvénnyel ahhoz hozzásegítenünk, hogy egykor majd ők is élhessenek a saját önrendelkezési jogukkal. Ellenkező esetben nem tettünk semmit, csak méla közömbösséggel, közönyösséggel engedünk továbbra is zöld utat annak a folyamatnak, amellyel az elmúlt évtizedekben több mint 5 millió megfogant életet tudatosan kioltottunk.

Befejezésül a Bibliából, Mózes V. könyvének 30. fejezetéből egy rövid verset szeretnék ideidézni, nem kegyeskedésként, hanem olyan igeként, amely hívőnek és ateistáinak is, mindannyiunknak egyaránt szól: „Eléd adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd azért az életet, hogy élhess Te és a Te utódaid is!”

Ha kaptuk az életet, és választhatjuk az életet, akkor miért nem élünk vele? Köszönöm figyelmüket. *(Nagy taps a kormánypártok és a MIÉP padsoraiban.)*

EGY ANARCHISTA „ELLEN-KÖZPONTRÓL"

2001. szeptember 4.
Napirend előtti felszólalás

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (MDF): Köszönöm, elnök asszony. Tisztelt Országgyűlés! Kedves Képviselőtársaim! Az elmúlt hetekben a Soros Alapítvány kuratóriuma új elnökének nyilatkozataiból a sajtón keresztül értesülhettünk arról a meghökkentő hírről, hogy a Soros Alapítvány új stratégiával folytatja áldásos magyarországi tevékenységét. Mára egyértelművé vált és immár leplezhetetlenül manifesztálódott, hogy az eddig önmagát függetlennek tartó magánalapítvány politikai, sőt direkt elkötelezett, ellenzéki politikai szerepet vállal. (*Közbeszólások az ellenzék soraiból: Azért támogatta a Fideszt... – Titeket...*) Az alapítvány elnöke szó szerint a következőképpen fogalmazott egy sajtóorgánumban: „Az alapítvány koncepciója az, hogy akár a politika porondjára is ki kell állni, ha szükséges, fokozott közéleti szerepvállalásunk nem lesz hagyományos politikai tevékenység." (*Keller László: Mennyi támogatást kaptatok a Sorostól?*)

Valóban nem hagyományos politikai tevékenység az, ha egy magánalapítvány kvázi pártként jelenik meg, avagy a baloldali, liberális és ultraliberális ellenzék működésének pénzügyi feltételrendszerét teremti meg a választási kampány időszakában. Az alapítvány elnöke e nem hagyományos politikai tevékenység stratégiáját két csapásirányban már meg is hirdette: „egyrészt egy ellenzéki 'Ellen'-Országimázs Központ megteremtésével, másrészt pedig kereskedelemi médiumok támogatásával úgynevezett tényfeltáró riportok készítésében".

Nem lehet kétségünk afelől, hogy ez az új anarchisztikus központ és célzott támogatás melyik oldalt kívánja se-

gíteni és erősíteni. A mély szakmai argumentációt a főkurátor a következőképpen fogalmazta meg: „A célunk az, hogy a magyarok reális képet kapjanak önmagukról." Per magyarok – róluk beszél a szöveg, de hidegen, ridegen és kívülről. Egyébként köszönjük, de mi, magyarok egyre jobban érezzük magunkat itthon. Persze a nagy ívű stratégia alátámasztására minden nyilatkozatban lerágott csontként újra és újra visszatérő módon csupán két konkrét példát lehet fellelni gyenge és hazug támasztékként: a zámolyi romák politikai menedékjogkérését, illetve az óbudai melegsátor ügyét.

Tisztelt Képviselőtársaim! Az alapítvány elnökének nyilatkozata szerint egy szűk, negatív véleményt megfogalmazó rétegen kívül senki és semmi nem bántotta és nem bántja e civil szervezetet Magyarországon. Egyetlen kormányzati hivatal vagy hatóság nem zaklatta, nem akadályozta tevékenységének végzésében. Hát akkor mi itt a probléma? Akkor miért jött el egy új stratégia meghirdetésének ideje? Megítélésem szerint azért, mert közeledik a választás, megindul a kampány, s ennek érdekében hivatkozási alapokat kell találni a direkt politikai szerepvállaláshoz, 5 millió dollár célba juttatásához, egy széles kampánymező megnyitásához, amely a hideg-, rideg-, melegügytől terjed Bauer Tamásnak a köztársaság köztiszteletben álló elnökével szembeni szűkkeblű, antiliberális és türelmetlen kirohanásáig.

Tisztelt Ház! Hiszem és tudom, hogy ma Magyarországon a kormányzati erőkön belül is minden józan gondolkodású és jóakaratú ember örül annak, ha egy civil szervezet, egy magánalapítvány legfontosabb támogatási elve „az esélyegyenlőtlenség csökkentése és a leszakadó rétegek segítése". Elismerjük és örülünk annak, hogy a Soros Alapítvány jó és nemes ügyeket is segített és felkarolt. Éppen ezért nem értjük és nem örülünk, hogy miért ez az irányváltás. Miért szervez egy ilyen alapítvány anarchista

ellenközpontot, hiszen mindez méltatlan az eddigi, támogatott célokhoz, és elfogadhatatlan sokak számára.

Keresztyéni és magyar türelemmel és szeretettel kívánjuk és tanácsoljuk, hogy a Soros Alapítvány tegyen le az anti jellegű, valami és valakik ellen szerveződő új stratégiájáról, és maradjon meg eddigi céljainál: karitatív, oktatási és egészségügyi programok támogatásánál. Ehhez és csak ehhez a munkához kívánok, kívánunk nekik sok sikert.

Köszönöm a türelmes figyelmüket. *(Taps a kormánypártok soraiban.)*

SZABADSÁG VAGY SZABADOSSÁG? – A SZEKTÁKRÓL

2001. december 11.
Napirend előtti felszólalás

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (MDF): Köszönöm a szót. Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Országgyűlés! Kedves Képviselőtársaim! A rendszerváltozás óta a magyar társadalmat újszerű, több esetben destruktív szellemiségű, az alapvető emberi jogokat súlyosan veszélyeztető, negatív szellemi befolyásolás árasztotta el, amellyel szemben kiszolgáltatott helyzetbe került. *(Bauer Tamás: A Magyar Demokrata Fórum!)*

Az 1998-ban a szocialista vezetésű Franciaországban létrehozott kormányszerv, a szekták elleni küzdelem érdekében létrejött tárcaközi misszió 2000. évi jelentésében így definiálja e szellemi befolyásolással csalárd módon visszaélő csoportokat: „A szekta olyan totalitárius struktúrájú, vallási célokat megfogalmazó vagy nem megfogalmazó szervezet *(Bauer Tamás: A Fidesz!),* amelynek magatartása veszélyt jelent az emberi jogokra és a társadalmi egyensúlyra." Amennyiben ez így van, ha ezek konkrét tények, ha vallásinak álcázott, de leginkább világosan átlátható vallási célokat nem megfogalmazó szervezetek tevékenysége Magyarországon is veszélyt jelent az alapvető emberi jogokra és a társadalmi egyensúlyra, akkor logikus, hogy tenni kell ellene valamit, akkor a társadalom egészséges önvédelmi reflexének működésbe kell lépnie.

A kormány és a Magyar Demokrata Fórum sok formában törekedett ebben az ügyben lépéseket tenni, legutóbb úgy, hogy egy országgyűlési határozati javaslatot készítettünk elő Balogh László képviselőtársammal együtt, amely – éppen a francia példára alapozva – az állampolgári sza-

badságjogokat veszélyeztető szellemi befolyásolással szembeni társadalmi önvédelem összehangolására tárcaközi képviseletet hozna létre.

Vajon miért kap ez a kezdeményezés is a már korábbi javaslatokkal szembeni támadások után újabb dühös ellenzéki elutasítást? Miért nem lehet évek óta ilyen pregnánsan nem aktuálpolitikai ügyben konszenzusra jutni? *(Bauer Tamás közbeszól.)* Miért élvezik e totalitárius struktúrájú, vallási célokat megfogalmazó vagy meg nem fogalmazó, magyarul: az igazi céljaikat álcázó szervezetek, amelyek magatartása veszélyeket jelent az emberi jogokra és a társadalmi egyensúlyra, nos miért élvezik a baloldali, az emberi jogokra egyébként olyannyira érzékeny ellenzéki pártok támogatását?

Miért nem követik francia elvbarátaik példáját? Talán azért, mert akkor felül kellene vizsgálni az eddig elfoglalt téves álláspontjaikat, vagy talán azért, mert akkor kiderülne, hogy nemcsak egy szűk extravagáns csoportnak vannak emberi jogai, állampolgári jogai, hanem sokaknak, a kiszolgáltatottaknak is, a lelkileg, szellemileg és testileg kiszolgáltatottaknak, sok ezer honfitársunknak és családjaiknak, az ilyen módon megalázottaknak és megszomorítottaknak.

Újabb jó szándékú javaslatunkra – sajnos szomorúan kell megállapítanom – az ellenzéki reakciók végtelenül kicsinyesek, átszőve a napi politika irracionális és szakszerűtlen megnyilvánulásaival, emellett rendkívül méltánytalan és rosszindulatú kirohanásokkal, amikor például ilyeneket hallunk, hogy kampányfogás, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság korlátozása, a kétharmados törvény megkerülése, hogy a javaslattevők összekeverik a fogalmakat, és másodlagos európai információkra hivatkoznak, és egyébként is fanatikus szektaüldözők.

Kedves Képviselőtársaim! Rossz lelkiismeret alapján csak rosszindulatú következtetéseket lehet levonni. Furcsa és megdöbbentő, hogy azok a pártok akarnak ma bennün-

ket demokráciából, a lelkiismereti és vallásszabadság védelméből, az emberi és állampolgári jogok be- és megtartásából kioktatni, akik annak idején ezeket az alapvető értékeket fütyülve lépték át, illetve lassan híresekké válnak a történelmi egyházakkal szembeni gyűlöletükről. És még egy csúsztatásról: hangulatot keltünk a kisegyházak ellen. Soha egyetlen kormányzati vagy képviselői javaslatunk nem irányult a kisegyházakkal szemben, sokkal inkább azon destruktív szekták ellen, amelyek csalárd szellemi befolyásolással az állampolgári szabadságjogokat veszélyeztetik. Szakszerűtlenek és álságosak azok az ellenzéki kijelentések, amelyek mellőzik az európai és magyarországi tényeket, konkrét ismereteket és információkat.

Befejezésül hadd idézzek egy nemrég megjelent kiváló tanulmányból! A szektakérdés messze túlmutat tulajdonképpeni tárgyán, a vallásszabadság vagy a felekezeti működés problémáján. A szektavita lényege, mit kezdjen a közhatalom az olyan kollektív társadalmi szereplőkkel, amelyek deklarált vagy palástolt céljaikban és egész működésükkel a mai felfogásunk szerinti demokrácia leváltásának a programját fogalmazzák meg. (*Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi az idő leteltét.*) Így hát a vita nem szektavita, nem a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló vita, hanem a demokráciáról és a jövőnkről szóló vita. Ha döntünk, ha megszólalunk, akkor ezzel a felelősséggel tegyük!

Köszönöm türelmes figyelmüket. *(Taps a kormánypárti oldalon.)*

EGY FURCSA ESET: CSAK MOST VAN SZÜKSÉG AZ EGYHÁZAKRA?

2002. szeptember 24.
Kérdés Magyar Bálint oktatási miniszterhez

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (MDF): Köszönöm a szót, elnök asszony. Tisztelt Államtitkár Úr! Furcsa és megdöbbentő, nyugodtan mondhatom, hogy példátlan eset történt a napokban. A miniszter úr négy egyházi vezetőnek írott levelében arra kéri fel őket, hogy nyilvánítsanak véleményt az egyházak a jászladányi eset kapcsán.

Az első benyomásunk rögtön emlékeztet bennünket az ötvenes évek egyházpolitikájára: húzd meg és ereszd meg; az egyik oldalon alkotmányos jogok és egyházakkal kötött megállapodások, a másik oldalon az egyházak teljes ellehetetlenítése. Ma az egyik oldalon az egyházak segítségét kéri a miniszter úr, másrészt pedig éppen az SZDSZ, a miniszter úr pártja hirdeti folyamatosan azt az egyház-politikai programját, hogy az egyházak maradjanak távol az aktuális, napi eseményektől, az egyházak maradjanak a templom falain belül. *(Közbeszólás: Úgy van!)*

Példátlan az a miniszteri felszólítás, hogy az egyházakat egy aktuális, sajnos azt kell mondani, hogy mára egy aktuálpolitikai üggyel kapcsolatosan állásfoglalásra kéri. A jászladányi esemény olyan súlyos válsághelyzetre mutat, amelyet nem lehet, nem szabad jelszavakkal kezelni, díszlevelekkel megoldani. Ilyen súlyos problémát nem lehet, nem szabad az aktuálpolitika oltárán feláldozni. A miniszter úr most, e levelével ezt tette. Nem kétszínű, farizeus kampánykérésekkel lehet a békességet munkálni, amikor az egyik oldalon a hitoktatók óradíjemeléséről hallunk, a másik kormányzati vélemény szerint pedig elfogyott a pénz.

Nos tehát, megítélésem szerint nem kampányfogásokkal érhető el az összefogás az egyházakkal e rendkívül súlyos, nehéz problémák megoldásában, hanem kizárólag kiszámítható, egyenrangú partneri együttműködéssel, amelynek az alapja a bizalom.

Kérdezem tehát nagy tisztelettel: miért csak most, miért csak az élet ilyen súlyos határszituációjában jutnak a miniszter úr eszébe az egyházak, és miért nem a napi, folyamatos és kiszámítható együttműködésben? Nem kellene-e ezek után a miniszter úrnak megkövetnie az érintett egyházakat?

Köszönöm szépen. *(Taps az ellenzéki pártok soraiban.)*

A BRÓKERBOTRÁNY TÁRGYÁBAN

2003. szeptember 8.
Napirend előtti felszólalás

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (MDF): Köszönöm a szót. Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Országgyűlés! Kedves Képviselőtársaim! Elveszni látszik a remény – elveszni látszik a remény, amely talán még sokakban élt a kormányprogram vitája és elfogadása után. A kormányprogram első mondataiban a következők olvashatók: A kormány újra akarja éleszteni hazánkban a reményt. A szocialista kormány elmúlt másfél éves kormányzása következtében a mustármagnyi remény is elveszett, és ha maradtak is bizakodó, talán baloldali érzelmű állampolgárok, az elmúlt három hónap alatt ők is kijózanodhattak.

Az egyik oldalon az elmúlt hónapokban a legsúlyosabb korrupciós és gazdasági bűncselekmények elérték a szocialista kormányzati köröket is, ugyanakkor vidéken az önkormányzatokban tovább folytatódtak a mindent elsöprő szocialista tisztogatási akciók. Például hadd említsem Sárospatak esetét, ahol a helyi szocialista többségű testület, sok helyi párt és civil szervezet, többek között az SZDSZ tiltakozása ellenére botrányos módon ellenjelölt nélkül távolított el szakmailag felkészült, mindenki által támogatott iskolaigazgatókat.

Tisztelt Képviselőtársaim! Hosszan lehetne idézni a már teljesen elavult kormányprogramból, ám csak egy gondolatára hadd emlékeztessem önöket: „A kormány fordulatot hajt végre a demokratikus intézmények működésében, elszámol és elszámoltat a közpénzek minden fillérjével."

Tisztelt Miniszterelnök Úr! Nem sikerült. Ami viszont sikerült, az balkáni fordulat, az a régi nómenklatúra és a hálózat tevékenységét idézi fel a magyar társadalom előtt. A K&H-brókerbotrány, az Állami Autópálya-Kezelő Rt. milliárdos nagyságrendű közpénzekkel való tudatos visszaélé-

se, valamint az Inter-Európa Bankban történt pénzmosás ténye immár elérte a kormányzati köröket és magát a kormány fejét is. Reméljük, senki nem gondolja komolyan azt, hogy ma Magyarországon egy bankból több milliárd forintot ki lehet vinni készpénzben a bank legfelső vezetésének tudta nélkül. Minden tisztességes magyar állampolgár azt kéri, azt követeli, hogy a kormányzati brókerbankár érdekérvényesítő egylet ámokfutásának legyen már vége, és egy nemzeti érdekeket érvényesítő kormány vezesse az országot. Nem lehet egy társadalmat morális tartás nélkül, egyéni gazdasági érdekek mentén vezetni. Az erkölcsöt, tisztelt miniszterelnök úr, nem lehet kétfelé osztani, politikai és üzleti erkölcsre, az erkölcs csak egy és oszthatatlan lehet.

Kedves Képviselőtársaim! Ravasz László református püspök azt mondta: „A rosszak a jókból élnek." Majd hozzátette: „A legnagyobb vereség a világon megszokni a rosszat."

Tisztelt Ház! Most itt tartunk. Olyan kormánya van az országnak, amely az élet természetes részeként akarja elfogadtatni velünk a rosszat, a mocskot, a szennytömeget, amely a szocialista brókerkormány bizonyos egységeit, fő bankároligarcháit elérte, amely hazugságokkal, tagadással és nagyotmondással akarja eltakarni az immár eltakarhatatlant. Mára az is a napnál világosabbá lett, hogy ez a bankár-bróker érdekérvényesítő egylet nem hajlandó önként és gyorsan, magát szemérmesen elszégyellve és bocsánatot kérve eloldalogni, hanem képes a Szocialista Pártot, a kormányt, sőt magát a magyar társadalmat, a közbizalmat és Magyarország jó hírét is önmaga alá temetni, csak hogy mindent és mindenkit bemocskoljon, ha már ők lebuktak.

Tisztelt Országgyűlés! Európai polgári demokráciát akarunk ebben az országban vagy keresztapákat? Demokratikus jogállamot és európai erkölcsi normákat az élet minden területén vagy szocialista erkölcsöt vadkapitalista bankártálalásban? A Magyar Demokrata Fórumnak és minden

tisztességes pártnak, minden állampolgárnak, az egész magyar társadalomnak létérdeke, hogy a magyar politikai közélet megtisztuljon, az az erkölcsi posvány és mocsok, amely lassan elönti a politikát és bizonyos kormányzati köröket, végérvényesen eltűnjön.

Tisztelt Miniszterelnök Úr! Önök a nagy adatrablás során már elrabolták (Az *elnök jelzi az idő leteltét.)* több millió magyar állampolgár személyes adatait…

ELNÖK: Frakcióvezető-helyettes úr!

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (MDF): …és ezzel alkotmányos jogait, most a közbizalmat rendítették meg...

ELNÖK: Frakcióvezető-helyettes úr, 5 perc 17 másodperc van, meg kell hogy szakítsam a felszólalását. Öt perc áll az ön rendelkezésére.

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (MDF): Ma kormányválság van Magyarországon… *(Az elnök kikapcsolja a szónok mikrofonját. – Taps a Fidesz és az MDF soraiban.)*

MIÉRT SZABOTÁLJA A KORMÁNY AZ EGYHÁZI INGATLANRENDEZÉST?

2005. március 7.
Kérdés Bozóki Andrashoz,
a nemzeti kulturális örökség miniszteréhez

Tisztelt Miniszter Úr! Mint azt Ön is nyílván nagyon jól tudja, 1991-ben az Országgyűlés megalkotta azt a törvényt, amely arra volt hivatva, hogy rendezze a kommunista-szocialista diktatúrában az állam által jogtalanul elkobzott egyházi javak részleges és funkcióhoz kötött – az egyházak részére történő – kártalanítását.

Tehát szeretném hangsúlyozni, hogy ez a törvény az egyházaknak egykori – a tagjaik és támogatóik adományaiból létrejött – vagyonának nagyon nagy részéről nem is rendelkezett, magyarul azt az egyházak nem is kapták vissza, a maradék kisebb mértékű vagyon tekintetében pedig csak részleges és funkcióhoz kötött, azaz nem az önfenntartást segítő, hanem a helyi és a társadalmi közösség építését szolgáló javairól rendelkezik. Hol vannak, kiknek a tulajdonában vannak ma azok a volt egyházi javak, föld- és erdőterületek, bérházak, amelyeket egykor az egyházak tagjaiktól és támogatóiktól éppen azért kaptak adományképpen, hogy az egyházaknak a társadalom érdekében, a magyar nemzet megmaradása érdekében létfontosságú intézményeit: iskolákat, óvodákat, kórházakat és szociális intézményeket magas színvonalon működtessék. Ezekről az ingatlanokról az 1991. évi XXXII. törvény nem is rendelkezik.

Megjegyzem, hogy abban az esetben, ha ezeket az ingatlanokat, illetve ezen ingatlanok mai értékét is bevonnánk az egyház-finanszírozás mostani vitáiba, – különösen az

SZDSZ legújabb, egyébként rendkívül gyenge és kidolgozatlan egyház-finanszírozási koncepciójának megvitatásába, akkor egy egészen új helyzet állna elő. Talán ma még nem tartunk ott, de egészen bizonyos, hogy egyszer vissza kell még térnünk erre – a törvény hatálya alá nem tartozó – volt egyházi vagyonra, illetve annak kártalanítási ügyére is!

Visszatérve a hatályban lévő törvényre, ez a törvény viszont arról beszél eredetileg, hogy ezt a kártalanítást 10 esztendő alatt kell végrehajtani. A Horn-kormány ezt az időintervallumot 20 évre tolta ki, amely önmagában mutatja – persze számunkra ez nem meglepetés –, vajon a szocialisták mit is értenek a jogbiztonság alatt. Abban a ciklusban az egyházi ingatlanrendezésre évről évre kevesebb költségvetési keretet terveztek, amelyet az Orbán-kormány megváltoztatott, hiszen évről évre folyamatosan emelkedő összeget különített el az éves állami költségvetésben erre a célra.

Tisztelt Miniszter Úr! Az elmúlt év őszén még elődje, illetve a jogbiztonságot választási kampányában a zászlójára tűző szocialista kormány azzal a „zseniális" ötlettel állt elő, hogy az egyházak – ha szeretnének az ingatlanrendezésben előrehaladni –, vegyenek fel hitelt az Önök egyik kedvenc bankjától és oldják meg ők az állam helyett az ügyet. Erre szokták mondani, hogy ügyes! A tolvaj – miután kiderül a súlyos turpisság és elítélésre kerül a lopás miatt –, cinikusan az áldozattal akarja elvitetni a balhét. Ugyan tudjuk, hogy mi történt a '40-es évek végén és az '50-es évek elején, tudjuk, hogy az államnak vannak kötelezettségei, de az állam ezt a kötelezettséget szerette volna visszadobni a 45 éven át meghurcolt és anyagilag kivéreztetett egyházak felé. Természetesen az érintett egyházak egyhangúan és határozottan visszautasították ezt a kormányzati próbálkozást.

Az elmúlt év őszén az Ön elődje ígéretet tett arra, hogy ha így – azaz hitelfelvétellel –, nem megy a dolog, akkor

a költségvetés tartalékalapjából különítenek el megfelelő összeget, hogy az egyházi ingatlanrendezés az ez évi ütemezésben folytatódhassék. Az ez évi költségvetésben a kormánytöbbség 2 milliárd forinttal csökkentette az egyházi ingatlanrendezésre fordítható összeget, miközben tudjuk, hogy ennek az összegnek nagy része az önkormányzatokat illeti, tehát tőlük tartja vissza a pénzt, illetve azt is tudjuk, hogy míg ezek az ügyek megnyugtatóan nincsenek rendezve, addig ezen ingatlanok állaga folyamatosan romlik, hiszen nincs igazi gazdájuk.

Tisztelt Miniszter Úr! Ön szerint a Kormánynak ez az eljárása azt a jogbiztonságot szolgálja-e, amelyet Önök hangzatosan meghirdettek a választási kampányban? Kérdezem Öntől, hogy továbbra is szabotálni kívánja-e Ön, illetve a Kormány az egyházi ingatlanrendezés törvényi kötelezettségét? Mikor kívánják a szükséges 2 milliárd forintot rendelkezésre bocsátani, hogy a bizottságok is elkezdhessék a munkájukat és az ez évi ütemezések megvalósítása megkezdődhessék?

Várom pozitív válaszát és a jogbiztonságot szolgáló intézkedését.

A GYÁSZOS NÉPSZAVAZÁS ÉVFORDULÓJÁN

2006. december 4.
Napirend előtti felszólalás

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (KDNP): Köszönöm a szót. Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Országgyűlés! Kedves Képviselőtársaim! Holnap lesz második évfordulója a 2004. évi december 5-ei, a külhoni állampolgárság megadásával kapcsolatos népszavazásnak. Nem mehetünk el szó nélkül e szégyenletes és fájdalmas esemény mellett. Hogy valójában mi is történt, arról higgadt elemzést ad és az egész kérdéskört európai összefüggésekbe helyezi Fasang Árpád korábbi UNESCO-nagykövet Egy népszavazás hordaléka című könyvében. A művet csak ajánlani tudom mindannyiunk figyelmébe.

Tisztelt Ház! Ez az évforduló megadja a lehetőségét annak, hogy feltegyük a kérdést itt, az ország Házában: van-e ma Magyarországon, az anyaországban nemzetpolitika, nemzetstratégia? Működik-e bizalmi és konszenzuális alapon nyugvó, kiszámítható és stabil nemzetpolitika, nemzetstratégia?

A Kereszténydemokrata Néppárt határozott álláspontja az, hogy a Gyurcsány-kormánynak köszönhetően nincs. A 2004. december 5-ei népszavazás óta a baloldali kormánynak – udvariasan szólva – orientációs problémája van a nemzetpolitika területén. Valószínűleg lelkiismeret-furdalásuk van, és ennek köszönhető, hogy a kormány egyrészt felszámolta az eddig fennállt konszenzus legminimálisabb elemeit is, másrészt pedig álintézkedésekkel próbálja lelkiismeretét nyugtatni, a határon túliak kedélyét csillapítani.

Emlékezhetünk, hogy a népszavazási kampány időszakában Gyurcsány Ferenc manipulatív módon, több eset-

ben nemtelen eszközöket is bevetve, az anyaországi társadalom nyers ösztöneire épített, amelynek következménye a totális bizalmatlanság lett. Bizalmatlanság az anyaországon belül, bizalmatlanság az anyaország és a határon túli magyar közösségek között, de leginkább bizalmatlanság a miniszterelnök és a határon túliak között. Nem véletlen, hogy az elmúlt két év alatt nem hallottunk olyan híreket, amelyek Gyurcsány Ferenc határon túliak között tett látogatásáról szóltak.

Tisztelt Ház! Bizalmatlanságra nem lehet nemzetpolitikát, nemzetstratégiát építeni. 2004 óta, a népszavazási kampány óta elszakadt a bizalom és a konszenzus szála. Annak ellenére, hogy a kettős állampolgárság kérdésére a népszavazáson részt vevők többsége igennel szavazott, a baloldali kormány felszámolta azt a relatíve jól és nemzeti konszenzus alapján működő intézményrendszert, amely kiszámíthatóan működtette az anyaország és a határon túli magyar közösségek közötti kapcsolatrendszert és annak finanszírozását. Már deklaráltan is megszüntetésre kerül a MÁÉRT, a HTMH, a közalapítványi színes világ. Az elmúlt években és az elkövetkezőkben radikális költségvetési megszorítás érvényesül ezen a területen is.

Időközben Gyurcsány Ferenc maga vallotta be, hogy 2002-ben a 23 millió románnal való riogatás ötlete is eredetileg az ő fejéből pattant ki. Milyen lelkületű lehet az az ember, aki becstelenségével még kérkedik is, és e fajta magatartását követendő példának állítja az általa vezetettek számára?

Tisztelt Miniszterelnök Úr! Vajon ilyen lelkülettel néz ma is ön a határon túliak közösségeire? Az az álláspontunk, hogy a Magyar Köztársaság alkotmánya szerint ez lehetetlen, és ez vállalhatatlan. A kormány nemzetpolitikája a konszenzus helyett a diktátum, a szubszidiaritás, a decentralizálás helyett a centralizálás, a sokszínűség és a sokcsatornás támogatás helyett az egyneműsítés politikája. Kizárja az ellenzéket, kizárja a másként gondolkodókat. Ez nem

a konszenzus útja, ez nem a közös nemzetstratégia és nemzetpolitika koncepciója.

Tisztelt Országgyűlés! A határon túlra szakadt magyar nemzetrészek megmaradásának három legfontosabb feltétele a régebb óta európai uniós tagországokban már létező kulturális és területi autonómiák megvalósítása, a külhoni állampolgárság megteremtése, valamint az együvé tartozás kötelékeinek erősítése az anyaországgal az élet minden területén. Mindezen stratégiai célok megvalósításához legelsősorban bizalomra, konszenzusra és gyors, hatékony kormányzati cselekvésre van szükség. (*Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi az időkeret leteltét.*) Tisztelettel kérjük a kormányt, hogy térjen vissza...

ELNÖK: Frakcióvezető-helyettes úr!

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (KDNP): ...a bizalom megteremtésének és a konszenzus útjára, a KDNP akkor...

ELNÖK: Kérem, hogy fejezze be a napirend előttijét!

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (KDNP): ...de csak akkor kiszámítható partner lesz egy megerősödő nemzetstratégia megteremtésében. (*Taps az ellenzéki pártok soraiban.*)

Somogyország

A MEGYECÍMER 501. ÉVFORDULÓJÁN

Köztársasági Elnök Úr! Megyei Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Ünneplő Vendégeink!

Ünnepelni mindig meghittséget és megállást jelent mindazok számára, akik közös akaratból vagy valamely közös érték alapján ünnepelnek. Somogyország évszázados közössége számára ezt az ünnepet a mai nap, a Megyenap jelenti! E nap megállás akar lenni a hétköznapok forgatagában, hogy az ünnepi órákban – emberlétünkhöz méltóan – múlt, jelen és jövendő perspektívájában lássuk és láttassuk szűkebb pátriánkat, Somogy megyét.

Ma, amikor megyecímerünk adományozásának 501. évfordulóját ünnepeljük, akkor illendő és méltó kötelességünk, hogy II. Ulászló királyunk címeradományozási oklevelét alapul véve, megemlékezzünk az előttünk jártakról. Az akkori Somogy megye, az akkori Somogyország korabeli közjogi közössége mely cselekedetei alapján érdemelte ki a címer- és pecséthasználat jogát?

Minden messze vezető és időigényes történészkedés helyett, ám a felületesség kísértését is kerülve, néhány jellemző kifejezést szeretnék kiemelni a korabeli oklevélből, amely „igaz magyarázata" a somogyi megyecímer adományozásának: állhatatosság (hűség), áldozatvállalás és küzdelem minden körülmények között, és a győzelem! Ezen cselekedetekkel, erényekkel és értékrenddel érdemelte ki – minden vármegye közül elsőként – Somogy vármegye közössége a királyi elismerést. A hűség a koronához, a nemzethez és a szűkebb hazához, Somogyhoz, az áldozatvállalás, a küzdelmek és a győzelmek a közös sors vállalását jelentették!

Az összetartozás sorsszerű vállalását, melynek „külső megpecsételése", elismerése volt a címer adományozása.

Akkor és ott, 501 esztendővel ezelőtt a közös sorsát és értékeit egyaránt vállaló somogyi közösség minőségileg új kihívást kapott. Az önazonosságnak és a közös értékteremtésnek jogi, szimbolikus és emberi elkötelezettségét. A szózatos kötelezés sodró erejével: „Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell", és Tamási Áron józan, biblikus életbölcsességével: „Avégre vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne."

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Itt és ma, 501 esztendő távolából a jelenhez, a mai Somogyországhoz szól a címeradományozás ténye. Az adományozó oklevél tanúsága szerint az elismerésként ajándékozott szimbólum és kötelezettség nemcsak a korabeli közjogi közösségé lett, hanem valamennyi utódé is, tehát a miénk is! A kötelezettséggel együtt a hűségnek, az áldozatvállalásnak és a győzelem esélyének is benne kell lennie az összetartozás és a közös értékrend mai vállalásában!

A mostani jelen 10 esztendő óta tart, a rendszerváltoztatás eredményeiben és kínjaiban ölt testet. Ebben a folyamatban a megyéknek kitüntető, ám rendkívül ellentmondásos szerep jutott. Érezzük mindannyian a dilemmát: pusztán technikai jellegű, szolgáltató, intézményfenntartó megyét akarunk avagy a közélet legtermészetesebb, még áttekinthető terét: a polgárok és a települések megyéjét? A megye nem pusztán „középszint" kérdése, nem pusztán közigazgatási kérdés, hanem kultúra és gazdaság – gazdaság és kultúra is! Mondhatnánk úgy is: test és lélek elválaszthatatlan egysége! A megye valóságos és jelenkori tradícióihoz nemcsak a projektek meghatározó világa tartozik, hanem a hétköznapi somogyi ember is személyiségével és szorgalmával, hűségével és áldozatvállalásával, otthonával és településével együtt!

Somogy megye közössége az elmúlt 10 esztendő során sokat tett az élet minden területén a felzárkózás, a siker, a győzelem érdekében. Az önkormányzati szférában, a köz-

igazgatásban, a területfejlesztés terén, a gazdaság, a kultúra, a sport, az oktatás, az egészségügy területén, az egyházak, a kisebbségek, a civil szervezetek felelősségvállalása mind-mind megannyi jelzés, amely azt bizonyítja: az ősi kötelezettség vállalását, az értékek őrzését és új értékek teremtését a mai utódok is egyre inkább fontosnak érzik! Azt, hogy Somogyország megújuló és megerősödő megyeként a magyar társadalom erős bástyája legyen, mint ahogyan az volt évszázadokon át.

Kedves Hölgyeim és Uraim!

Ma a nagy kihívások kellős közepén vagyunk, sőt a jövő maga a nagy kihívás mindannyiónk számára! Az előttünk álló időszak legnagyobb feladata az Európai Unió intézményrendszeréhez való csatlakozásunk előkészítése. Ez – külső kényszerítő körülményként – együtt jár a régiók kialakításával, amely szükségessé teszi a megyei és régiós feladat- és hatáskörök újragondolását is. Szükséges és fontos a célorientált, az együttműködésen és közös fejlesztési feladatokon alapuló régiók kialakítása, ám mindez nem kérdőjelezheti meg az évezredes magyar megyerendszert. A közös értékek és a közös jövőkép vállalását és további építését.

De nem szabad megfeledkeznünk a belső kényszerítő körülményeinkről sem: pesszimizmusunk, reménytelenségünk és önbizalomhiányunk legyőzésének fontosságáról. Ahogyan egy harcos vagy egy sportoló csak a győzelem, a siker hitével és reményében indulhat a küzdelembe, ugyanúgy mai somogyiak mi is, csak ezt tehetjük! A megújult és szerepüket véglegesen megtalált megyéknek nemcsak a régióban kell együttműködniük, hanem a megyén belül is egyre szorosabbá és harmonikusabbá kell válnia a megye, a kistérség és a település kapcsolatrendszerének. Az „élni és élni hagyni" gondolata helyett az „élni és élni segíteni" vezérelv lehet a jövő megyéjének alapprincípiuma. A településeknek meg kell érezniük, hogy az Európai Unió és a globalizálódó világ megaprojektjei között a saját

"kicsiny" programjai is ugyanolyan fontosak: a járda, az út, a kerékpárút építése, a középület-felújítás, az infrastruktúra fejlesztése, a munkahelyteremtés, mert ez teszi emberibbé az ott lakók életét. Az előttünk álló nagy kihívások között: az európai uniós csatlakozás, a regionalizmus, a megyén belüli együttműködés feladatai között csak úgy állhatunk meg, ha őrizzük értékeinket, ha vállaljuk az ősi kötelezettség ma is aktuális üzenetét: a hűség, az áldozatvállalás és győzni akarás erényét.

A mai nap emléke és az előttünk álló Magyar Millennium mindehhez erőforrás: a címeradományozásból fakadó kötelezettség, a magyar államiság megteremtése és kereszténységünk felvétele olyan erkölcsi erő, amely nélkül nincs jelen és nincs jövendő.

Hiszem és tudom, hogy Somogyországnak, nekünk magunknak van jövőképünk! Tudjuk, hogy mit szeretnénk. Vannak elhatározott céljaink! S ha így van, akkor – tekintet nélkül más elkötelezettségeinkre – tudnunk kell értékeink megőrzéséért és jövőnkért összefogni és együtt cselekedni! E mai ünnepnapon ezt a jövőnkért vállalt felelősséget és közös munkálkodást kívánom Somogy megye minden polgárának, a megyei közgyűlés tagjainak és vezetésének. Teszem ezt nemcsak a magam nevében, hanem Csurgó város önkormányzata nevében is, amely település ebben az évben ünnepli első írásos emlékének 980. és várossá válásának 10. évfordulóját.

Az egykor Csurgón „tanítgató, verselgető" Csokonai Vitéz Mihály fohászával fejezem be ünnepi gondolataimat Somogyország egészére értve a költő gondolatát: „De tán jő / Olly idő, / mellyben nékünk / A vidékünk / Új Hélikon lesz." Ennek az új somogyi, „testi-lelki" Hélikonnak megvalósulásában reménykedünk. Ezért őrizzük értékeinket, ezért építünk új jövőt és ezért kell munkálkodnunk tovább közös akarattal!

Köszönöm türelmes és megtisztelő figyelmüket!

(Elhangzott Kaposváron, a somogyi megyenapon, 1999. január 6.)

A CSURGÓI REFORMÁTUS GIMNÁZIUM RÉGI KÖNYVEIRŐL

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves érdeklődő somogyi Közönség!

Van valami mélyen rejlő titokzatosság abban a fel- és megismerésünkben, hogy nemcsak egy-egy településnek, nemcsak az embernek van sorsa és történelme. Nemcsak egy-egy intézmény, az institució, a szervezet hordozza a szűkebb vagy tágabb történelmi sorsot önmagában, hanem olykor a tárgyak válnak, válhatnak az élet, a történelem hordozóivá, sőt megtartóivá és közvetítőivé.

Amikor most a Csurgói Református Gimnázium régi könyveiből rendezett kiállítás megnyitóján nagy tisztelettel és őszinte barátsággal köszöntöm Önöket, akkor arra szeretném ráirányítani kedves Mindannyiójuk figyelmét: a könyvek, Somogyország „első oskolája" első iskolai könyvtárának régi könyvei élő tárgyak. A valóságos európai és magyar élet hordozói, történelem- és sorsközvetítők, értékhordozók és megtartók. A Csurgói Református Gimnázium Nagykönyvtárának állományát harmincezer kötet könyv, nyolcezer folyóirat, több száz térkép, érem, pecsét- és kéziratgyűjtemény, ősnyomtatványok, graduálok, kódexlaptöredékek alkotják, amelyekből most néhány kiemelt érdekességet tekinthetnek meg a kedves látogatók.

Tekintettel arra, hogy e csodálatos kiállítás anyagát értő kezek válogatták, és kiváló szakmai szemek és szívek rendezték, nem szeretnék ismétlésekbe bocsátkozni, sokkal inkább arra a kérdésre keresni és megadni a választ: Mi a jelentősége ennek a könyvtárnak? Mi az üzenete ma, 2000 januárjában ezeknek az élő tárgyaknak: a Csurgói Református Gimnázium régi könyveinek? Miről tesznek bizonyságot a Magyar Millennium kezdetén?

Először is e könyvek és a belőlük, rajtuk keresztül közvetített kultúra várost teremtő értékhordozók voltak. Kisugárzásuk az egész vármegyére, Somogyország egészére nézve jótékony hatással bírt. Talán túl nagy szavaknak halljuk a gondolatokat, ám ha visszatekintünk Csurgó történelmére, akkor azt láthatjuk, hogy valóság az!

A felvilágosult, a kultúra iránt elkötelezett gróf Festetics György csurgói református gimnáziumot alapít, az első oskolát Somogyban és ez a szellemi, kulturális központ várost teremt, elindítja a városiasodás és polgárosodás folyamatát is. Csurgó és az iskola: az iskola és Csurgó elválaszthatatlanok egymástól azóta is. Csurgót az iskolája tette: az oskola könyvtára, könyvei, szellemisége és kultúrája.

Éppen kétszáz esztendeje annak, hogy Csokonai Vitéz Mihály itt tanított Csurgón, tudjuk azt is, hogy a könyvtár alapjait abban az időben tették le több patrónus segítségével.

Ha figyelmesen tekintjük meg e kiállítás anyagát, láthatjuk, hogy az ősnyomtatványoktól kezdve, a Calepinus szótáron keresztül, 20. századi kiadványokig e könyvek tanúságot tesznek az elmúlt évszázadok élő valóságában arról, hogy az európai és magyar kultúra szervesen összetartoztak mindig. A világ legtermészetesebb módján van jelen a csurgói könyvtár könyvein keresztül Európa és a magyarság, a magyarság és Európa. Ha olyan unikumokra tekintünk, mint a csurgói és kálmáncsai graduálé, amelyek eredeti magyarságukban fennkölt európai szellemet hordanak, ám megfordítva is igaz: amikor a Calepinus szótár nyelveit böngésszük, akkor abban megdöbbenve, de még valahol az Európához való tartozásunk természetességével vehetjük észre a magyar nyelvet is.

Nos mindezek ékes bizonyságai annak, hogy egy kicsiny somogyországi városkában a szellem világa fénylett máig ható módon: európai és magyar szellem mécsese-

ként. S világított Csurgónak, Somogyországnak és az egész magyar Hazának.

Végül nemcsak a jelentőségéről, hanem a mai millenniumi üzenetéről hadd szóljak néhány szót az őrzésről, az őrzők felelősségéről! Mi nekünk, mai csurgóiaknak, somogyiaknak, magyaroknak ez a kiállítás? Ady Endre fájdalmasan aktuális figyelmeztetésével: „Őrzők. vigyázzatok a strázsán".

A kultúra megtartó erő. Ezt a kultúrát: ennek szellemét, élő és éltető tárgyait: a könyveinket, a könyvtárainkat ápolnunk, megőriznünk, megújítanunk illő és méltó mindennapi szent kötelességünk! A kultúra: tehát az élet és a jövő őrzőinek és hordozóinak a saját helyükön kell strázsálni. A saját helyükön, a saját környezetükben kell megharcolniuk harcaikat.

Itt kell megemlékeznünk azokról a neves és névtelen őrzőkről, akik vigyázván álltak a strázsán: Mátéffy Béláról, Bodó Jenő igazgatóról, Ecsy Ödön István igazgatóról, Pókos Ferenc tanár úrról. Tisztelet a mai fiatalabb és idősebb őrzőknek, akik elkötelezett hűséggel állnak a vártán. Tudván, hogy a könyvek, a könyvtár szunnyadó, de az életünket át- és átjáró szellemként és erőként mindig a kultúra jövőjét és a jövő kultúráját hordozza, mint a hó alatt megbúvó csíraszem. Csurgó Város Önkormányzata tanulva a múlt örökségéből, kiemelten támogatja a kultúrát és az oktatást. Hogy csak néhány, az elmúlt évek kulturális, oktatási beruházásait említsem, melyek szűkebb vagy tágabb értelemben diákváros jellegünket kívánja erősíteni: gimnáziumi, kollégiumi felújítások, Városi Múzeum létrehozása, fedettuszoda-építés, új Közösségi Ház megvalósítása, melyek mind-mind teret kívánnak adni a kultúrának, a képzésnek, az egészséges élet kibontakoztatásának a somogyi jövő érdekében!

Hálás köszönetemet fejezem ki a kiállítás rendezőinek: Köpflerné Szalai Judit igazgatóhelyettesnek, Violáné Bako-

nyi Ibolya és Viola Ernő csurgói könyvtárosoknak, hogy ilyen módon, és Varga Róbert igazgató úrnak, hogy itt, a Megyei Könyvtár épületében mutathatjuk be Csurgó, Somogyország és az ország felbecsülhetetlen értékeit, kulturális kincseit!

Az ezeréves Csurgó sajátos értékeivel, évszázadokat hordozó kincseivel köszönti a tágabb pátriát: Somogyországot a millenniumi Megyenapon! Abban a reményben és hitben nyitom meg e kiállítást és ajánlom figyelmükbe, hogy valósággá vált Csokonai jövendölése és ehhez Csurgó is hozzájárult!

(Elhangzott a Somogy Megyei Könyvtárban, Kaposváron 2000. január 7.)

A BETHLEN-DÍJAS KOVÁCS ANDOR KÖSZÖNTÉSE

„Iszonyodjatok a gonosztól,
ragaszkodjatok a jóhoz…
Ne győzzön le téged a rossz,
Hanem te győzd le a rosszat jóval.”
(Római levél 12,9. 2l.)

„Mert valamiképpen a hazának ártani
nem szabad, azonképpen annak nem használni,
mikor lehetne, nagy vétek.”
(Bod Péter)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Ünneplő Közönség! Kedves Ünnepeltek! Tisztelt Bandi Bátyám!

A szülőföldről jövök. Hozom a szülőföld levegőjét és üdvözletét. S köszöntöm barátsággal, tisztelettel mindannyiunk nevében a Bethlen Gábor Alapítvány idei díjazottját, Kovács Andort, az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem volt elnökét, a Magyarok Világszövetségének volt elnökségi tagját, Csurgó Város díszpolgárát.

Megtiszteltetés számomra, hogy a szülőföld nevében is méltathatom életművét s eközben nem pusztán „az Értől jutunk az Óceánig”, hanem – ami talán nagyobb próba – vissza, haza, a gyökerekig: az Óceántól az Érig is!

Ez életmű az életúton alapul, az Ér Csurgón, a csorgó tiszta forrásánál ered. Kovács Andor 1920 augusztusában Csurgón, jómódú gazdacsaládban született. A helyi református elemi iskola után a Csurgói Református Gimnázium diákja lett, majd tizenhét évesen - kényszerűségből - már átveszi gazdaságuk vezetését. A háború alatt MÁV-alkalmazott, a háború végén mégsem kerülheti el a világháborús kataklizmát: három és fél éves szovjet hadifogság gyötrel-

mei és tapasztalatai teszik „éberré” a „terror, bűntény és megtorlás” ideológiájával szemben. 1948 októberében kerül haza, s ismét a MÁV-nál helyezkedik el. 1956 októberében a csurgói járás Forradalmi Nemzeti Bizottsága elnökévé választották. 1957. február 19-én a letartóztatása és a biztos megtorlás és halál elől Jugoszláviába menekül, majd Svájcban él.

A sokrétű és színes életút szinte felsorolhatatlan eseményben, szervezetben tárul elénk. Rendkívül aktív szerepet vállalt a Bázeli Magyar Egyesület, illetve a svájci Magyar Egyesületek Szövetségében. Meghatározó személyiséggé lett az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem életében: alapító, elnökségi tag , alelnök, majd elnök, később mint titkár és könyvterjesztő vállal szerepet, szolgálatot az egyik legszínesebb és legértékesebb nyugat-európai szervezetben. Mindezek mellett a Magyar Ökumenikus Mozgalomban, a magyar nyelvű könyvkiadásban, a Szabad Európa Rádióban, illetve a Svájci Keresztény Szakszervezetben, a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Körben (SMIKK), a Becsületadó Alapítványban, a Magyarok Világszövetsége elnökségében vállalt missziós küldetést, feladatot az összmagyarság ügyében, a magyar diaszpóra érdekében, elesettekért, „megalázottakért és megszomorítottakért”, kicsinyekért és tehetségesekért, egyénekért és közösségekért, intézményekért! Értől az Óceánig jutott, de sohasem szakadt el az Értől, sohasem felejtette, s midig abból táplálkozott, onnan tájékozódott.

Erről tanúskodnak művei, könyvei:

- Forradalom Somogyban – Az 1956-os forradalom és előzményei a csurgói járásban (1988)
- Homokpad (1996)
- A Világ Magyarsága – Európa I. kötet (1999)
- A Világ Magyarsága – Európa II. kötet (2000)
- Évezredes ágsorsok Dél-Somogyban – Új Csurgói Könyvtár I. kötet (2000)

Kovács Andor józanságával, mértéktartásával, de elkötelezett lelkesültségével támasza volt elnyomásban, próbatételekben és szükségben a Kárpát-medencei magyarságnak és földijeinek, szülőföldjének. Nála az ügyek, a gondok, a megoldhatatlanul tornyosuló problémák mindig nyitott fülekre és nyitott szívre találtak, aki azt a képességet, azt a karizmát kapta Istentől, hogy tudott odahallgatni. Tudott odafigyelni! Tudott a szó legnemesebb és legszorosabb értelmében egy-ügyű életet vállalni és élni Mármost miben rejlik ezen élet „műve"? Mire alapozódik Kovács Andor nemes, egy-ügyet vállaló missziója, a magyarság ügyében vállalt sáfársága?

1. A szétesés, a szétbomlás reménytelen világában és évtizedeiben Kovács Andor életművének első pillére a jóságba vetett rendíthetetlen, szétszakíthatatlan reménysége. Ady Endre jajkiáltásával jellemezhető a szellemi környezet, a magyar balsors: „Minden egész eltörött, minden rész darabokban, minden láng csak részekben lobban, minden egész eltörött". S mégis Bandi bátyánk élete, életútja mintegy konok „csakazértis", összeterelő kanalizáló ereje minden jóságnak. Hogy túl lehet haladnunk a szétesést és a démonikus erőket is. Hogy diadalmaskodhat a jó minden felett, még a rossz és a gonosz felett is. Sőt: a rossz és a gonosz felett csak a jó győzedelmeskedhet. Az egy-ügy a jóságnak, a jónak az ügye! A szülőföld csorgójának és a lelki szülőföld csorgójának tiszta forrása, a Szentírás így igazította lépéseit: „Iszonyodjatok a gonosztól, ragaszkodjatok a jóhoz… Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat jóval!" (Római levél 12,9.21.) Nem erőszak, nem bosszú, hanem a jóság ereje arat győzelmet!

2. Kovács Andor életútjának második szilárd fundamentuma istenhite. Istenhite, amelyről nem szeretett sohasem beszélni, inkább csak érezhetjük – akik körülvesszük –, akik találkoztak vele, hogy ez az istenhit sugárzik. Ezt a hitet valaki mélyből fakadóan, hitelesen megéli, odaéli a

környezete elé. Ez az istenhit tartotta, őrizte „a halál árnyékának völgyét járva": a hadifogság mélységében, a halálfélelmekben, a menekülésben, a kiszolgáltatottságban és reménytelenségben, de ez az istenhit lendítette, mozgósította, tüzesítette a kihívásokban, az elesettséget, a szükséget látva, az örömökben, a segítség utáni hálakönnyekben, a kicsiny ügyek sikerében és a nagy történelmi győzelmekben. Miben áll e hit? Talán Áprily Lajos adhatja a legpontosabb megfogalmazást Menedék című versében:

„S mikor völgyünkre tört az áradat
s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen,
egyetlenegy kőszikla megmaradt,
egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten."

A keresztyén hit kockázatos bizalmának mélysége és magassága egyszerre volt jelen életének útján, amit nagyon kedves református éneke zendít meg:

„Istenre bízom magamat, magamban nem bízhatom;
Ő formált s tudja dolgomat, Lelkem ezzel bíztatom.
E világ szép formája az Ő keze munkája.
Mit félek? – mondom merészen: Istenem és Atyám lészen!!"

(Református énekeskönyv 269. dicséret 1. verse)

3. De „a hit cselekedetek nélkül halott" (Jakab apostol). Kovács Andor istenhite mások számára „sóvá és kovásszá" lett. „Orando et laborando" küldetése együttesen adta a másokért vállalt élet erejét. A hitnek következménye, hűséges válasza a cselekvés: a másik emberért, a másokért: testvérért, magyarságért, barátért, szülőföldért vállalt szolgálatot.

A másokért élt élet. A mások hasznára létel! Az életem hasznossá tétele a haza javára, a közjó számára: Bod Péterrel szólva: „Mert valamiképpen a hazának ártani nem szabad, azonképpen annak nem használni, mikor lehetne, nagy vétek."

Kovács Andor sohasem volt gazdag ember, de sokakat, sokunkat meggazdagított, gazdaggá tett. Mert a jóság min-

dent legyőző erejével, Isten hitének tornyos szilaszálával és hitéből fakadó hálás cselekedeteivel adta, amit kapott. Jó sáfárnak bizonyult, „márpedig a sáfároktól egyet követelnek, hogy hűségesnek bizonyuljanak." Ő hű volt a kevésen és hűnek bizonyult a „többön" is!

4. Végül az életmű negyedik pillére a templom és iskola gondolatának őrzése, építése és megvalósítása. Tanúja lehettem, hogy milyen hittel és milyen bizonyos jövőlátással fektetett a jövőbe: könyvek és szellem által. Könyvtárak, iskolák, tudományos műhelyek jöttek létre lelkes segítsége és támogatása által. Kisiskolák – mint Beregsomban –, vagy nagy iskolák – Pápa és Csurgó – virágoztak ki újra. Iskolák, könyvtárak, szakképző intézmények, alapítványok: kicsiny, eldugott településeken mégis jó talajba hullott magok voltak, melyek mára szárba szöktek és termésre fordultak!

Nagyon boldog vagyok, hogy Kovács Andor megélhette, hogy Csurgón az ötvenöt évvel ezelőtti templomrobbantás, majd a gimnázium államosítása után: a leépülési, a szétesési folyamat után az elmúlt hét évben újraindulhatott a Csurgói Református Gimnázium és az elmúlt szombaton felavathattuk az új csurgói templomot. Kovács Andor szívének vágya újra valóság lett: az Ő óriási anyagi és lelki segítségével a Dráva-parti protestáns bástya: a csurgói templom és iskola újra áll! Újra él! S most már az ő ajkán szól felénk a „Reményik Sándor-os" intés: „Ne hagyjátok a templomot, a templomot s az iskolát!"

Ő maga így látta ezt az életutat személyes hitvallásban a 80. Születésnapjára hívogató versében:

„Sorsomat a Nagy Úr szabta, Fordulóin kezem fogta,
Messze sodort a hazától, A csurgói dombos tájtól,
Utak gödre hasznomra vált, Azzá lettem mire Ő szánt."

Isten áldása legyen további életén, adjon Neki erőt további magyar-missziójához és kívánom, hogy életútja legyen élő példa a későbbi csurgói és magyar nemzedékek előtt.

Hálásak vagyunk Istennek, hogy Kovács Andor azzá lett, amire Isten szánta, mert általa gyógyult, szépült és gyarapodott a magyarság ügye. Gratulálok a Bethlen Gábor-díjhoz, amely tisztelgés életműve és személye előtt!

Köszönöm türelmes figyelmüket!

(Elhangzott Kovács Andor közgazda, Csurgó város díszpolgára méltatására a Bethlen Gábor megosztott díj átadása alkalmából 2000. november 3-án Budapesten, a Magyarok Házában.)

Helyi szolgálat

RÉGI HELYÜNKÖN, DE ÚJULT ERŐVEL, ÚJ CÉLOKÉRT

Kedves Csurgóiak! Hölgyeim és Uraim!
Nagy tisztelettel és örömmel köszöntöm Önöket, a város minden lakóját, családját, szeretteit ez új esztendő küszöbén.

Amikor boldog újesztendőt kívánunk egymásnak, akkor hiszem, hogy legelőször – mindentől függetlenül – az emberi kapcsolataink jutnak eszünkbe. Amit csúnya szóval szoktunk emberi tényezőnek is mondani. Számomra – minden külső és belső nehézségtől, problémától függetlenül – az új esztendő kezdetén ez a legfontosabb. Az elmúlt években sok mindenen keresztülmentünk, idősebbek és fiatalabbak egyaránt. Sok vitát, konfliktust, gazdasági és lelki kihívást kellett mindannyiónknak elviselni, gyógyító módon kezelni vagy tevékeny módon benne élni. Mégis úgy érzem, hogy mindezektől mentesítenünk kell magunkat, és a valóság azt mutatja, hogy mentesíteni is tudjuk magunkat ünnepek idején – karácsonykor és az újév köszöntésekor – ezektől. Ilyenkor talán sokkal többet jelentenek nekünk ezek a fogalmaink: szeretet, békesség, türelem, nyugalom – jókívánságok, új munkakedv, új lelkesedés, új tervek és célok. Az ünnepek bensőségében eszünkbe jut, hogy valaha tudtunk egymásnak mint embertársainknak örülni, tudtunk egymásról, tudtunk mosolyogni, beszélgetni, találkozni is!

Ma mindezek talán csak régi szép emlékeknek tűnnek!

Az új esztendő kezdete mégis azt a lehetőséget kínálja nekünk, hogy a régi helyünkön, de újult erővel, új elvárásokkal próbáljuk új célkitűzéseinket megvalósítani. Ám ehhez alapvetően szükséges, hogy rendezett emberi kapcsolataink legyenek. Hogy többet áldozzunk erre is az új esztendőben. Mindarra, ami talán csak a régi szép emlékeinkben létezik: öröm, mosoly, beszélgetés, találkozás, belső

és egymás közötti békesség. Azt gondolom, hogy ezek az emberi értékeink és egymás közötti emberi kapcsolataink mindennél fontosabbak. Mert mit ér nekünk, ha mindent megnyerünk ugyan az egyik oldalon és a másik oldalon pedig Egy-MÁST, magát az életet elveszítjük? Mit ér, ha megnyerjük a nagy csatákat, ugyanakkor a hétköznapjaink örömeit, boldogságait, barátságait: tehát az élet teljességét elveszítjük végzetesen?

Magam azt kívánom mindannyiónknak, mindannyiójuknak, hogy ez az új év, 1995 ezzel a két dologgal legyen jobb és több, mint az előzők: egyrészt megpróbáljunk többet áldozni, jobban odafigyelni az emberi kapcsolatainkra, polgári életünkre: barátságainkra, családi életünkre, örömeinkre, találkozásainkra. Próbáljuk meg nemcsak a rosszat, a problémákat, a szomorúságokat és kudarcainkat észrevenni, hanem a csendes örömöket, a jót és kicsiny, hétköznapi eredményeinket is. Másrészt próbáljuk meg jókívánságainkat mindennapossá tenni, amelyeket nemcsak ilyenkor az új esztendő első napjaiban szinte liturgiaszerűen barátnak és ellenségnek, mindenkinek ismételgetünk, s aztán a hétköznapokban talán egészen másképpen gondolkozunk és cselekszünk.

Most van még lehetőségünk az elhatározásra, hogy megpróbáljuk jókívánságainkat, új terveinket és céljainkat, új viszonyulásunkat, emberi kapcsolatainkban mindennapossá tenni!

Mindezek hozzásegíthetnek bennünket ahhoz, hogy a nagyon nehéz gazdasági körülmények között meg tudjunk maradni, meg tudjuk őrizni önmagunkat és egymást. Hogy az embertelen vagy elembertelenedő világban emberek maradhassunk egymás számára is.

Most, amikor jókívánságaimat szeretném Önöknek átadni, itt van az ideje, hogy azt is elmondjam: Csurgó város önkormányzata nemcsak az elmúlt négy évet, de ezen belül az utolsó, 1994-es évet is adósság nélkül zárta. Sőt

pénzmaradványunk és céltartalékunk: 22.319.508 forint és 20 fillér (1994. december 29-i adat). Ha mindehhez hozzáteszem: ezt az eredményt úgy értük el, hogy a város költségvetésében a bevételi oldalon a betervezett 10.000.000 Ft-os kötvényeladás és 17.000.000 Ft-os beruházási hitelfelvétel nem valósult meg: tehát 27 MFt bevétel nem teljesülhetett, akkor méltán érheti dicséret a Polgármesteri Hivatal pénzügyi irodáját és a volt képviselő-testületet nagyon ügyes és jó sáfárként való gazdálkodásáért, a sikeres önkormányzati cikluszárásért.

Azt hiszem, aki jártas pénzügyi-költségvetési ügyekben, egyetért velem! Ezért különösen megdöbbentő számomra, hogy abban a városban, amelynek önkormányzati munkájában az elmúlt négy évben egyáltalán nem volt jelen a pártpolitika, most az új képviselő-testület új felállásával, működésével kapcsolatban – az MSZP-frakció jóvoltából – az egyik oldalon nagyon kemény pártpolitika érvényesül, amely már az önkormányzat és az önkormányzati intézmények és folyamatban lévő beruházások működőképességét veszélyezteti.

Természetes, hogy jómagam csak tények közlésére szorítkozhatom és fenti ténymegállapításom nem jelent értékítéletet, hiszen ehhez joga és lehetősége van az említett frakciónak és a hozzá kapcsolódó képviselőknek. Ám mégis kell róla beszélnem, hiszen most az új esztendő egyre nehezedő pénzügyi-gazdasági helyzetében választóink azzal bíztak meg minket, hogy az önkormányzati intézményeinket, magát a várost működtessük, üzemeltessük és a szükséges beruházásokat, infrastrukturális fejlesztéseket a városlakók és gyermekeink számára, örömére, jólétére megvalósítsuk. Ehhez mielőbb költségvetésre, döntésekre van szükség, amelynek feltétele az alpolgármester és a bizottságok megválasztása.

Hiszem azt, hogy Csurgó városának ez az érdeke és bízom abban, hogy a szükséges együttműködés előbb-utóbb kialakul, és be tudjuk tölteni vállalt feladatainkat.

Magam ilyen összefüggésben 1995 kezdetén működőképes csurgói önkormányzatot, és jövőképpel bíró várost kívánok. Amely figyelembe veszi a gazdasági-pénzügyi kényszerpályákat és terheket, mégis minden energiájával, erejével, lehetőségével megpróbálja óvni, védeni eddigi eredményeit és megpróbál új értékeket és újabb jövőt teremteni közössége: a városlakók számára! Ezt kívánom e városnak, önkormányzatának: óvjuk és védjük meg magunkat és egymást. Csurgó múltját, jelenét és jövendőjét. Hiszem, hogy a civakodás helyett ilyen megértéssel és együttműködéssel minden gazdasági kényszer és az önkormányzatra nehezedő objektív kihívás ellenére megmaradhatunk, e város fejlődhet, növekedhet szellemi és anyagi értelemben egyaránt.

Mindezeket a feladatokat, munkákat, felelősséget magunk helyett senki más nem fogja sem magára vállalni, sem elvégezni. Senki másra nem számíthatunk, csak magunkra és egymásra!

Ezért szükségünk van megújult emberi kapcsolatokra: barátságra, örömre, egymás közötti találkozásra ez év mindennapjaiban és szükségünk van az új önkormányzatban - talán sok vita, beszélgetés eredményeképpen – egy működőképes, erős, hatékony és toleráns képviselő-testületre, amely alkalmas városunk méltó vezetésére.

Ezen gondolatokkal kívánok magam, családom, a képviselő-testület és a Polgármesteri Hivatal nevében Csurgó város minden lakójának, szeretteinek boldog, békés és eredményes új esztendőt Isten áldásával. Kívánom, hogy ez a kívánság – amely mindannyiónk kívánsága – az év minden napján, megvalósuló boldogság, békesség és eredmény legyen magunk és egymás számára, városunk gazdagodására!

Köszönöm figyelmüket!

(Elhangzott a Csurgói Televízióban, 1995. január 2.)

LEGYEN AZ ÚJ ÉVEZRED AZ ÉRTELMES SZERETET ÉVEZREDE

Kedves csurgói Polgárok és Családok!
Barátsággal és tisztelettel köszöntöm Önöket ezen ünnepi pillanatokban, amikor egy új esztendőt kezdünk. Olyan új esztendőt kezdünk meg – jóllehet ugyanolyan a pillanatok és percek ritmusa tekintetében –, amelyről mégis érezzük, hogy más is egyben: minőségi idő, kegyelmi idő mindannyiónk számára.

Örömteli valóság, hogy mi és éppen mi s a mi nemzedékeink, akik megélhettük ezt az alkalmat: immár az 1900-as évek után 2000-rel kezdjük a naptárt, 2000-rel dátumozunk.

A keresztény-keresztyén világ számára Szent Év a 2000, hiszen a világ Megváltójának, Jézus Krisztus születésének kerek évfordulójára emlékezünk: hittel, cselekvéssel és reménységgel. A magyar állam és a magyar keresztyénség számára ugyanolyan fontos és kiemelt esztendő: a magyar államiságunknak és a keresztyénség felvételének ezredik évfordulója, a Magyar Millennium!

E két kerek évforduló felelős számvetésre késztet bennünket: a 2000. év a globális világ nagy kihívásaira, ökológiai válságra, a civilizációs pusztulás jegyeire hívja fel a figyelmünket, de úgy, hogy visszamutat a Világ Reménységére, Arra a karácsonyi, betlehemi Kisdedre, Akiben a Testté lett Ige, a Testté lett szeretet jött el erre a véres bolygóra.

Az embervilág válságára, önmagunk válságára 2000-ben és a 3. évezredben sincs újabb és nagyobb gyógyulás, gyógyító Erő, mint az ebben a szeretetben megvalósuló józan értelem. A Magyar Millennium a Kárpát-medencében élő nép zivataros évszázadairól, évezredéről szól, de mégis a megmaradás, a Megtartatás hálájával, örömével és erkölcsi tartásával. Magyarok voltunk és magyarok vagyunk első-

sorban az idetartozás döntésével és illyési gondolat szellemében: „a magyarság elsősorban vállalás kérdése”. S mert megmaradtunk magyarnak, ezért az elmúlt 1000 esztendő teljességében a miénk. Nem kimazsolázottan, kiválogatva, kiszemezgetve: hanem teljességgel!

Örökösök vagyunk és ígéretet hordozhatunk tehát, kettős értelemben:

Egyrészt a krisztusi szeretetben megvalósuló józan értelem örökösei, amelyre ebben az új esztendőben és egy új évezredben az embervilágnak a legnagyobb szüksége van. És nemcsak a legnagyobb szükség, hanem az egyedüli reménysége is. A világ új rendjének, az embervilág megújulásának és megmaradásának egyetlen ígéretes garanciája. Ha ez az értelemmel párosuló szereteterő nem diadalmaskodik rajtunk, bennünk és közöttünk, akkor a pusztulásába rohan a világ, felfalja önmagát, felemészti környezetét.

Másrészt örökösök vagyunk és ezért felelősök magyarságunk tekintetében. Felelősök vagyunk hagyományainkért, értékeinkért. Mi magyarul vagyunk európaiak és keresztyének. Ez a Magyar Millennium, az eltelt ezer esztendő, ha nem is büszkévé tehet minket, de mégis olyan fundámentumot jelent az elkövetkező kihívások megoldására, amely a megmaradást, a tisztességes életet és boldogulást jelentheti magyar népünk számára. Nem kell egyetlen nép előtt vagy nép mellett szégyenkeznünk, nem is akarunk rivalizálni. Mi ezen az ezeréves alapon szervezhetjük tovább az életünket minden más néppel egyenrangú népként ezer esztendő véres és felemelő tapasztalatával, borzalmas megaláztatás és elnyomás, meghurcoltatás és sok-sok világraszóló diadal, győzelmes építkezés idejével, iszonyatos emberi pusztulással és gyarapodó élettel magunk mögött. Legyen ennek a kitartó, építkező életnek mielőbbi következménye általános, nagyon sok magyar család és személy által átélt anyagi, szellemi és lelki gyarapodás, értelmes munka és örömteli boldogulás!

Nékünk – nyugodt szívvel jelenthetem ki –, csurgóiaknak mindkét kerek évforduló egyaránt szól. Mindkettő felemelő és figyelmeztető jelentőségét egyszerre érezzük. Hiszen Csurgó hagyományosan keresztyén központnak számított és nyugodtan állíthatjuk, hogy ezer esztendős település!

Keresztyénsége és magyarsága párhuzamosan jelen volt, át- meg átszőtte történelmünket e két örökség megtartó és megújító ereje. Ha az egyik meglankadt – segített a másik, és viszont. Nem szabad megfeledkeznünk ebben az esztendőben ezért a helyi értékeinkről és a helyi örökségünkről sem, amely felelősségre, őrzésre kötelez bennünket. Áldozatra, ahogyan ezer esztendőn át oly sok áldozat árán épült fel, épült újra, támadt fel halottaiból ez a város! Hiszem, hogy a közelmúlt tíz esztendejében egy ilyen felépülésnek, feltámadásnak vagyunk tanúi, amikor mindannyian a magunk helyén tehettünk és tehetünk azért, hogy Csurgó ne csak ezeréves település, hanem az új évezred otthona is legyen számunkra és utódnemzedékek számára. Az elmúlt esztendő számos, csodálatos közösséget jelentő ünnepi rendezvénye már erről tanúskodott: a megkapott Hild-érem, a sokféle városi és gazdasági beruházás megvalósulása, értékőrző rendezvényeink, ünnepségeink és új értékeket teremtő alkalmaink, különböző közéleti és szakmai látogatások, a városunk egyenrangú, partneri elismertsége.

De tudjuk azt is, hogy még nagyon sok és kitartó munkára van szükség ahhoz, hogy valóság legyen az álmunk: Csurgó ezeréves város „őrzőkkel a strázsán", de az új évezred méltó otthona is mindazok számára, akik itt szeretnék megtalálni boldogulásukat. Ezért bízom abban, hogy a 2000. esztendő városunk számára az áttörés, a növekedés éve lesz. Készen álló terveink megindulnak a megvalósulás útján, a csurgói gazdálkodó és társadalmi szervezetek gyarapodnak és tovább erősödnek, a csurgói családok

mindinkább, érzékelhetően jobban élhetnek és reménységem szerint mindezekhez, ennek az évnek ünnepivé emeléséhez hozzájárulnak a millenniumi rendezvényeink, ünnepeink is: a Nagyváthy Emléknap, az Országos Csokonai Diákszínjátszó Fesztivál, a Csurgói Virágfesztivál és ehhez kapcsolódva Csurgó Millenniumi Napja, az augusztusi Szent István Napi ünnepségek és az Őszi Csurgói Napok rendezvénysorozata is.

Tisztelt Csurgóiak!

Mit kívánhatok mindehhez? Először is a Jóisten áldását. Kívánok mindannyiónknak jó egészséget a közös örökség megóvásához és a közös munkához. Kívánom azt, hogy találjuk meg mindannyian a helyünket a közösség egészében, legyünk a helyünkön felelősséggel! Tegyük mindannyian azt, ami reánk bízatott a magunk kicsiny helyén: a családban, a munkahelyen, a közéletben egymásért! S végül kívánom, hogy tudjunk jobban egymásra hagyatkozni, egymásban megbízni, mert ez az év és a következő évezred az emberi összefogás, az egymásra hagyatkozás, értelmes szeretet évezrede lesz, ha nem, akkor nem lesz évezred!

Kívánom, hogy ez az Új esztendő: a 2000. Szent Év és a Magyar Millennium esztendeje csendes, nyugodt, békés, építő, építkező munkával teljen el, amelynek mindannyian látjuk és érezzük az örömteli valóságát, gyümölcseit.

Isten éltessen bennünket a Magyar Millennium esztendejében a csurgói jövő reménységében!

(Elhangzott a Csurgói Televízióban, 2000. január 3.)

GYÁSZBESZÉD CSURGÓI MÁTÉ LAJOS TEMETÉSÉN

Gyászoló Család! Végtisztességet tévő, gyászoló Gyülekezet! A szülőföld, a város fájdalmát, szomorúságát, gyászát, együttérzését hozom.

A művészember érzékeny, nyitott, figyelő ember. A magyar művészember sokszorosan érzékeny lélek: a magyar földből vétetett, erős gyökérzettel állja a vihart, de felfelé tekint. Keresi és kémleli az életet, a jövőt, a sorsot, a rendet, a törvényszerűt.

Csurgói Máté Lajos művészember volt, ilyen. A magyar földből vétetett és felfelé is tekintő, jövőt kémlelő művészember volt! Élete, életműve ellipszisének két fókusza volt: a szülőföld és a természet, az ember világának eltéphetetlen, széttéphetetlen össze- és egybekapcsolódása.

A szülőföld; lokálpatrióta volt. Belegyökerezett a szülőföldjébe. Állandó élő kapcsolata volt családdal, rokonsággal, barátokkal, a várossal, intézményekkel és önkormányzattal. Szerette városát, a tájat, a környezetet, ez sugárzott minden szavából és minden alkotásából. Nemcsak szerette, hanem adott szülőföldjének. Nagyon sok képe megtalálható a városházán, intézményeknél, üzemeknél, magánszemélyeknél.

Tavaly óta együtt készültünk a 70. születésnapja alkalmából tervezett áprilisi csurgói gyűjteményes kiállítására. Csurgó Város Képviselő-testülete 2001. február 7-i határozatában úgy határozott, hogy Csurgói Máté Lajosnak életművéért, Csurgóért-szülővárosáért végzett munkájáért, Csurgó kulturális nagyköveti szolgálatáért Csurgó Város Díszpolgára címet adományoz. Még tudott a hírről, de sajnos az ünnepi díszpolgári cím adományozását, a gyűjteményes kiállítással, már nem élhette meg.

A másik fókusz: a természet és az ember világának egysége. Abban a világban, bennünket körülvevő kör-

nyezetben, melyben Ady Endre szavával: „Minden egész eltörött” vagy amelyet Fukuyamával úgy jellemezhetünk: A Nagy Szétbomlás, abban a világban üdítő, reményt keltő, az egyetlen jövőperspektívát hordozó gondolkodás, magatartás és művészet az, mely az ember világának és a természetnek végzetes és végletes egymásra utaltságáról beszél. Ahogyan egyik méltatója írja: „A művészetté lépkedő élet.” A való világ és a kozmosz, a kézzelfogható természet széttéphetetlen, harmonikus egysége és egymásra utaltsága. Ő ezt értette ésszel, és ezt érezte szívvel!

Mi jellemezte emberileg? A derűs aggodalom és az aggódó derű! Mindig derűs volt, vidám volt, másokat nem lelombozó, hanem feldobó, nem romboló, hanem építő, de e derű és vidámság mögött ott volt az aggodalom: Mi lesz velünk? Mi lesz szeretett szülővárosával? Megvalósulnak-e szépséges építő terveink? Mi a jövő? Merre vezet az út? Mit kell tennünk és mit kell nekem, személyesen tennem ehhez? Nemcsak szólt, de cselekedett Csurgóért, szülőföldjéért, a szakmáért, szűkebb és tágabb környezetéért derűs aggódással és aggódó derűvel!

Személyes emlékek: amikor a felrobbantott református templom újraépítéséről legelőször beszéltem vele, azonnal ötleteket adott és elkészítette a régi templom rézkarcát, amelynek bevétele a templomépítést szolgálta. Nem felejtem el azt az éjszakai rádiós beszélgetést sem, amelynek különleges atmoszférájához Ő is hozzájárult.

Búcsúzom, búcsúzunk Tőle mi csurgóiak, a csurgói Óváros, a szülőföld, az Ő versének, a Várakozás című versének szavaival:

„A régi kertben, s az udvaron, hol éles vasatok annyit
csengett
fényes szép napokon, most vállig érő gaz kiált, egyre csak
várva valakire... Kire vártok? Gazdátok is megöregedett...
Fáradtan dől a kopott ház falának, Remegve csoszog a

kiskapuhoz, s kapaszkodva a pudvás lécekbe messzire néz,
egyre
csak várva valakire vagy valamire...”

Hisszük, hogy Csurgói Máté Lajos már nemcsak vár valakire, hanem találkozott is a nagybetűs Valakivel, Istennel.

Drága Halottunk! Kedves Lajos Bátyám! Köszönettel és tisztelettel búcsúzunk Tőled. Isten adjon Neked örök nyugodalmat, az itt maradóknak pedig vigasztalást a gyászban!

(Elhangzott az Óbudai temetőben, 2001. március 9.)

RÁSKÓ JÓZSEFNÉ RAVATALÁNÁL

(Textus: XC. zsoltár)

Gyászoló Család! Végtisztességet tévő, gyászoló Gyülekezet! Mózesnek, Isten emberének imádsága zsoltáros himnuszszá, a reformációs hitigazságok újrafelfedezése után református himnusszá lett. De sok-sok nemzedéknek személyes hitvallásává, megtartó erejévé, a megmaradás reménységének táplálójává vált. Ez az igaz, tiszta református kegyességnek az igazi lényege, amely magyar református népünket határon belül és kívül, zivataros századokon át megtartotta: az örökkévaló, teremtő és gondviselő, élő Istenbe vetett személyes hit!

Személyes, rendíthetetlen hit az egyedüli, az élő, az önmagát életünkben hatalmasan megmutató Istenben! Ez a személyes hit Istent dicsőítő hit, megtartó erő, kapaszkodó, amely minden, a világokat megrendítő viharok között is biztos pont!

Elköltözött testvérünk ravatala mellett most úgy állhatunk meg, mint aki gyermekkorától kezdve közel volt Istenhez. Csodálatosan szép emlékekkel gondolt kisgyermekkorára is, amikor szülei és nagyszülője rendszeresen elvitték templomba. Olyan rokonságban, ismerősök között nőtt fel, ahol nem szokásból, hanem hittel, zsoltáros vágyódással vált valósággá az Úr házának szeretete és ez élete végéig megmaradt, míg egészsége megengedte. Jó, vagy balsorsa bárhová sodorta, nem kerülte el Istennek házát. Kedves, sokat adó téli esték bibliaóráira, esti istentiszteleteire emlékszem, melyeken elmaradhatatlanul jelen volt Katica néni törékeny alakja, hűséges jelleme, csendes, de hittel, reménységgel teli hangja.

Gyermekkorom emléke idézi elénk a lakásunk egyik falán függő képet: hatalmas vihart ábrázol a tengeren, s a hajótörött ember, a vergődő ember egy hatalmas, rendíthetetlenül álló kőkeresztben: az élő Istenben, a velünk élő, velünk szenvedő Jézus Krisztusban kapaszkodik meg.

MEGMARAD! – Valahogyan így volt elköltözött testvérünk életében az Isten háza: biztos pont, ahol vigaszt és új erőt meríthetett, ahová odavihette fájdalmát és örömét!

S jöttek az életében a valóságos, mindent maguk alá gyűrő és mindent elsodró viharok: a történelem. A zsoltáros csodálatos tömörséggel fejezi ki azt, hogy a hívő embernek, az Isten emberének nem adatik meg az soha, hogy elvonulva, elmenekülve a világtól, egy kényelmes és élvezetekben tobzódó „elefántcsonttoronyban" élje végig a kiszabott esztendőket.

„Uram…nemzedékről nemzedékre." – A békés évek után jöttek a háborús esztendők. Férjét 1943 februárjában az orosz frontra vezénylik, '44-ben fogságba esik, és szörnyű szenvedések után 1948-ban szabadulhat meg. Itthon elköltözött testvérünknek kellett a nagyon nehéz életet átmenteni. Volt ereje és bátorsága, hogy még ekkor is másokon segítsen: a közeli zsidó családon, majd a front átvonulása alatt az akkori lelkipásztor palástját őrizte. 1951 a rémségek időszaka, a szörnyű kitelepítés éjszakája, amikor a riadalomban ő ismerte fel leggyorsabban, legjobban, mit is kell csomagolni, mit is kell cselekedni. A kitelepítés szörnyű időszaka alatt is a hit tartotta meg. S kockázatot vállalva is többször hosszú kilométereket gyalogolva jutott, ment el Isten házába Hajdúszoboszlóra úrvacsorázni! Köd takarta őket, mikor elindultak, de Isten házához érve már csodálatos napfény fogadta őket, s vissza ismét a köd takarta el őket az ellenséges figyelő szemek elől. Áprily Lajos oly gyönyörűen fogalmaz Menedék című versében:

„S mikor völgyünkre tört az áradat
s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen,
egyetlenegy kőszikla megmaradt,
egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten!"

A Hortobágy rónaságán egyetlen mentő csúcs maradt, egy rendíthetetlen tornyos sziklaszál: az Isten, aki mint Mózes népét, őt is a szabadulás felé vezette. Szörnyű fáj-

dalom volt számára is és e megalázó, porig romboló kitelepítéseket átélők számára, hogy az akkori hivatalos református egyházi vezetők nem emelték fel szavukat, nem tettek semmit a kitelepítettek érdekében. De hála Istennek, hogy adott egyszerű lelkipásztorokat, társakat, akik tudtak legalább vigasztalni és reményt adni! – Szabadulás után 11 év Belegben és a belegi gyülekezetben megbecsülésben és békességben: „örvendeztess meg annyi napon át, ahányon át megaláztál!", majd 1964. október 31-étől újra itthon-otthon, Alsokban!

Végül így mondja a zsoltáros: „Uram Te voltál hajlékunk nemzedékről nemzedékre!" Bár nincs itt maradandó városunk, mert mi a jövendőt keressük, de az irgalmas Isten hajlékot, otthont ad nekünk. Elköltözöttünk ezt is megélhette, sőt az ő munkája, szeretete ezt elősegítette. A munka szeretetével és a szeretet munkájával – szolgálatával otthont, hajlékot épített: hitbelit, lelkit, olyat, amely el nem múlik!

Adjon Istenünk neki a sok-sok szenvedés után végső nyugodalmat! Néktek, nekünk ittmaradottaknak igaz vigaszt és példát életéből!

Kedves Halottunk! Búcsúzik Tőled férjed, fiaid, menyed, unokáid, unokavőd, dédunokáid, komaasszonyod, keresztlányaid, keresztfiaid, közeli és távoli rokonok, jó szomszédok, ismerősök és az egész gyászoló gyülekezet! Ámen!

(Elhangzott az Alsok-Csentei temetőben, 2000. január 7.)

KÖSZÖNTŐ A CSURGÓI SZOCIÁLIS KONFERENCIÁN

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Ma az esélyegyenlőségről beszélni egyrészt divat, s talán néha „üres szózuhatag", másrészt nagyon is aktuális, „helyén mondott Ige", felelős szó és elkötelező feladat. A Csurgói Szociális Konferencia lelkes és elkötelezett szervezői - felbuzdulva az előző évi konferencia valóban minden résztvevő számára élményt jelentő tapasztalatán - e felelős emberi szó és cselekvés szellemében készítik elő minden kedves vendégünk számára az idő-tér-lélek harmóniájában az ez évi konferenciát. Hogy időt, teret biztosítson azok számára, kiknek szíve együtt dobban, akik elkötelezettek a társadalom szélére sodródott emberi életek, családok, gyermekek ügye iránt. Akik talán csendben, „néma sikolylyal" kiáltják: „Uram, nincs emberem!"

Mire van szükség ebben a néha átláthatatlannak és megoldhatatlannak tűnő „ügyben"? Első pillanatban nagyon sokan azt válaszolnánk: pénzre, pénzre, pénzre… Ám azt hiszem, hogy ezen túlmenően még nagyon sok minden másra is. Legelőször a társadalom szemléletének megváltoztatására. Persze nemcsak Magyarországon, hanem szinte mindenütt a világon. A fogyasztói tömegtársadalmak korában ráébresztenünk egymást az igazi értékek jelentőségére, a személyesség fontosságára az emberi kapcsolatokban, illetve az egymás iránti felelősségvállalásra, mint a közösségi lét fundámentumára. A szemléletváltozáson túl óriási jelentősége van az összefogásnak. Be kell látnunk, hogy mára egy-egy személy vagy hatóság, intézmény számára önmagában megoldhatatlan a valóságos és nem szlogenszerű esélyegyenlőség megteremtése. Interszektorális, interdiszciplináris és interkonfesszionális összefogásra és együttműködésre van szükség az egyes emberért és családjáért. Erre

az új típusú együttgondolkodásra és együttcselekvésre érzékenyeknek kell lennünk, és képessé kell tennünk önmagunkat. Hogy kormányzat, önkormányzat, intézmények, szakemberek, civil szervezetek, egyházak, jó szándékú önkéntesek és politikusok között a legfontosabb: az ember el ne vesszen és az emberi élet össze ne omoljon!

Ezért van rendkívüli jelentősége a képzésnek, ez évi konferenciánknak is. Amikor az „egy-ügyűek" közössége feltöltődhet az új feladatok előtt. Testben-lélekben kikapcsolódhat, új erőket és ötleteket kaphat. Konferenciánk tehát nem l'art pour l'art együttlét kíván lenni, hanem olyan szakmai-emberi közösség, amely egy pillanatra sem téveszti szem elől azt, akiért ezt a továbbképzést, e konferenciát megszervezték: magát az embert! Ám ezzel együtt ez a reménységem szerint immár tradicionális csurgói konferencia egy kötetlen találkozás is, amikor lehet együtt kicsit lazítani, beszélgetni, szórakozni.

Köszönet a szervezőknek a hosszú előkészítő munkáért, az időért és az áldozatért.

Kívánom, hogy a konferencia tartalmasan töltse be hivatását és mind szakmailag, mind pedig emberileg a résztvevők felejthetetlen élményekkel térjenek haza, hogy ki-ki a saját helyén, mint „őrző", „vigyázzon a strázsán"!

(Elhangzott Csurgón, 2003. szeptember 12.)

MERJÜNK MAGYAROK LENNI…

Kedves Hölgyeim és Uraim!
Mint azt a meghívó tartalmazza, viseletkiállítás és fafaragótárlat megnyitójára jöttünk össze.

Kérdés, miért éppen ma, a Magyar Kultúra Napján, annak méltató ünnepsége után néhány perccel kerül sor az itt látható művészeti alkotások és alkotóik bemutatására. A mai életünk – sajnos – önként behódolni látszik a magyarságot körülvevő idegen civilizációnak. Szinte minden, ami körülvesz bennünket, más népek, országok értékeinek, szokásainak elismerése, dicsőítése. Miért jobb, szebb más népek művészete, gondolata, észjárása? Miért tűnik megalázónak, ha valaki a hagyományőrzést, a magyarságunkat tüntetően vállalja? Megannyi kérdés, amelyekre elsősorban mindenkinek magának kell válaszolnia.

A kérdésekben egy kicsit a válaszok is megtalálhatóak. A mindennapok során kevés a magyar ember által kigondolt, használt tárgyi eszköz, ruhanemű, s ha akad is, nem becsüljük. Nem tartjuk fontosnak azt, ami bennünk lakozik, ami valóban a miénk, amit mi magunknak meg tudunk teremteni. Az ember magán hordja tulajdonságjegyeit, így a ruháit is. A ruha rendkívül sokat elárul viselőjéről. A divat pedig elsősorban az adott kor, illetve társadalom tükre. Az utcákon egyen-színeket, egyen-formákat, jeltelen, nemtelen ruhadarabokat láthatunk. Díszítés helyett idegen szövegek, szlogenek rikítanak különböző testrészeinken. Világunk uniformizálódik, egységes pénz, egységes Európa, egységes ruha, ha úgy tetszik, „egyenruha”. A sokszínű civil társadalom elszürkülésének veszélye, nemzeti sajátosságaink, szépségeink elvesztését jósolja. Hol van hát egyéniségünk, hol van a saját kultúránk?

Az itt kiállított ruhák a múltat idézik, de ma is viselhető darabok. Ehhez a viselethez egyéni viselkedés is kell, ettől lesz igazi viselet. A rajtuk lévő jelek, díszítések

több ezer éves magyar szellemiségből fakadó csodálatos formavilágot tükröznek. Ezek a ruhák nem öncélúan csak a test igényeit igyekeznek kielégíteni, hanem viselőjük gondolatvilágával harmonizálva a lélek igényét is. Az elszürkülés, az uniformizálódás korában ennek az „Emese álma" című kiállításnak most az ezredfordulón. csaknem olyan felszólító, ősi értékeket megőrző, mozgósító szerepe lehet, mint l823-ban Kölcsey Himnuszának.

Az uniformizációs áradatnak próbál gátat vetni a kiállítás alkotója, Csörsz Klára iparművész, miközben a lélek kielégítését tűzi céljául. A természetes alapanyagokból, jórészt hagyományos mintákkal és technikákkal díszített, ma is viselhető ruhaneműk a maguk szépségével a viselőjük lelki szépségét is megjelenítik. A szépség és tisztelete, mint örök emberi érték megjelenik a díszítőösztön működése során, amely ösztön az ember ős lelki szükséglete. Elsősorban nem gondolatközvetítő, közlő szerepe, hanem a „tiszta-szép" megjelenítése, a kellemes látvány, a hasznosság, a célszerűség és a ritmus együttes megjelenítése a cél. A honfoglalás és az azt megelőző korokból megőrzött mintavilág intellektuális üzenete most a millennium táján segít a helykereső nemzetünknek újra magára találni.

Jó párosítás a viseletkiállításhoz Jerausek Gyula fafaragó kiállítása. A táltosok világából megörökíti, újra elénk hozza az ősi magyar hitvilág, a honfoglalás korának díszítő motívumait, jeleit, jelképeit. Hordozójukul a népművészetben hagyományosan ismert tárgyakat, eszközöket használja. A magyarság Európa népeinek tengerében azért nem oldódott fel úgy, mint a többi eltűnt nép, mert hagyományait, tradícióit megújulva is mindig meg tudta tartani, mert a megtartásukban mindig állított a történelem néhány személyt, akik a kellő időben fel tudták hívni a beolvadás, az elszürkülés veszélyére a figyelmet.

Ilyen személy most korunkban Jerausek Gyula, aki életében volt ruhafestő, kifutófiú, gimnazista, betanított műszerész, karbantartó, technikus. 1984-től bújtatott státuszban fafaragó 1992-ig, majd a szeme megromlott, utána portáskodott, raktáros volt és 1996-ban nyugdíjba engedték. S azóta újra a fafaragásnak él, őrzi nemzeti értékeinket. Gratulálok a magam és mindannyiónk nevében alkotásaihoz.

Csörsz Klári iparművész, a mi Klárikánk, a másik kiállító az, aki féltve őrzi nemzeti öltözködési tradícióinkat, a hagyományt felfrissíti, leporolja és újra bevezeti a mindennapok forgalmába. Klári népművelő tanári diplomát szerzett, évek óta kis települések szociális programjainak készítésén, fejlesztésén dolgozik a PHARE pályázat segítségével. Neki köszönheti részben Csurgó a Családsegítő Szolgálat, Somogycsicsó a Falugondnoki Szolgálat létrejöttét. Jelenleg is egy Csurgó térségi fejlesztő projekten munkálkodik, amely projekt megvalósulása térségünk hátrányos voltát célozza megszüntetni.

Mindezt csak azért említem, hogy a tisztelt jelenlévőknek legyen fogalmuk arról, mit jelent Csörsz Klárinak egy somogyi kis tanyán, egy kis parasztházban, az idegen nemzetek hatásától mentes iparművész tevékenységet kigondolni, elkezdeni és folytatni. Az évek során összegyűjtött anyagokat, bőröket, textileket, csipkéket gondolataiban harmonizálta, saját kézzel tradicionális, magyar értékeket őrző viseletbe formálta. Len, bőr, fagyöngy és szerelme a varrás, olyan öltözékek készítésére inspirálta, hogy az egyiket, a „szarvasos" kabátot a nemzetközi lovasszövetség francia és argentin elnökeinek felesége is megrendelte, s egyikük ebben is jelent meg a díjátadáson. Meleg szívvel kívánom, hogy a magyar divatlapokban is mihamarabb viszontláthassuk munkáit.

Mindkét művésznek további sok sikert kívánok, köszönjük, hogy elhozták körünkbe alkotásaikat!

A kiállítást ezennel megnyitom.

(Elhangzott az Emese álma című kiállítás megnyitóján, a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Közösségi Házban, 1999. január 22.)

MINDEN IDŐS EMBERRE SZÜKSÉG VAN

Meleg szeretettel és nagy tisztelettel köszöntöm kedves Mindnyájukat! Az idén a szokottnál hamarabb jött meg a hűvös, hideg időszak, az ősz és a tél kellemetlensége. Úgy látszik, a természet megfeledkezett a nyárutóról, ha úgy tetszik, az indián nyárról.

Az emberek is korán visszahúzódnak lakásukba. Ilyenkor a hideg, a bezártság és az egyedüllét ellen a legjobb orvosság, ha egymás közelségét keresve összegyűlünk, derűs, vidám hangulatot varázsolunk egymás szívébe.

Bár a naptár a mai napra nem jelez ünnepet, mégis azt szeretném, ha a mai délután, a mai este szívmelengető, vidám esemény lenne mindannyiunk számára. Ezt az eseményt ünnepélyessé teszi az Önök érdeklődése, jelenléte és az a szándékunk, amellyel ezt az alkalmat tiszteletükre, köszöntésükre megrendeztük.

Sütő András figyelmeztető gondolata szerint: „Önmagát becsüli meg minden nemzedék azáltal, hogy tudomásul veszi: a világ nem vele kezdődött." A mi világunk apáink, nagyapáink életével, szorgos tevékenységével, azaz Önökkel kezdődött.

Ahhoz, hogy mi, a fiatalabb nemzedék egy újabb generáció jövőjét megalapozzuk, nélkülözhetetlenül szükség van az Önök által megteremtett jelenre. A mindennapi küzdelmeinkhez az elődök, az idősebb generáció példájából merítünk hitet, erőt és bátorságot. Köszönjük a példát, a lelkesítést, amit Önöktől kaptunk úgy a családban, mint az élet minden területén.

Köszöntöm városunk két legidősebb emberét, mint akik az élet küzdelmeiből legrégebb óta részesülnek. Kérem, fogadják el ezt a csokor virágot, amit nagy tisztelettel nyújtok át városunk lakói, önkormányzatunk és a magam nevében

– Czippán Lajosnénak, Kert u. 7. sz. alatti lakosnak, aki 95 éves, egy leány anyja, egy fiú unoka nagyanyja és egy dédunokája van; és

– Póznik Istvánnak, Eötvös u. 18. sz. alatti lakosnak, aki a 96.évét kezdte meg, s akinek két leánya, három unokája és négy dédunokája biztosítják a meleg családi légkört.

Kívánom, hogy még sokáig köszönthessük őket így együtt ünnepelve.

Az idős kor – tudjuk mindannyian – akár várjuk, akár nem, lassan, de biztosan eljön. Az Önök életbölcsességének példáján készülve, Babits Mihály költő szavai jutnak az eszembe:

„Este van már, sietnek az esték
álnokul, mint a tolvaj öregség
mely lábhegyen közeledik, halkan,
míg egyszercsak ugrik egyet, s itt van!”

Ne hagyjuk, hogy rajtunk üssön a múló idő. Ha elfogadjuk a tényt, akkor egy nyugodt, boldog állapotot nyerhetünk, mint remélhetőleg Önök is. Gyakran halljuk idős barátainktól, megették kenyerük javát. Én úgy gondolom, helyesebb, ha azt mondjuk, megtették, amit elvárt tőlük a család, a nemzet, s most már a jogos pihenés éveit töltik. Aktívan és kevésbé aktívan, gyakran anyagi gondokkal, romló egészséggel, az unokák nyújtotta örömökkel, borúval-derűvel, akárcsak mi, a fiatalabb generáció, morzsolják a lassúdó tempójú napokat.

Figyelnünk kell rá, hogy senki se érezze magát feleslegesnek, minden idős emberre szükség van, az Önök jelenlétére is még hosszú-hosszú évekig. Csodálatos az emberi elme. Csak a szépre emlékezik. S ha most megkérdezzük az idős embert, biztosan azt mondaná az elmúlt évtizedek fáradalmairól, hogy minden gond ellenére szép volt, megtalálta a napok értelmét.

Nekünk, fiatalabbaknak az a dolgunk, hogy figyelemmel legyünk reájuk, és tegyünk meg mindent azért, hogy

az idős emberek most is találják meg napjaik értelmét. Ahogy végignézek soraikon, a sok kedves ismerős arc láttán azt kell mondanom, hogy talán nem is öregjeinket ünnepeljük most, hanem azokat, akik egy kicsit „régebb óta fiatalok", akik most is tettre készek, lankadatlan szorgalommal tesznek meg sok mindent környezetük szebbé formálásáért, a közelükben élők boldogításáért.

Kívánom Önöknek továbbra is a fiatalos tenni akarást, a derűs nyugalmat, bölcsességet, életörömöt, s legyen meg hozzá lelki békéjük és jó egészségük. Jusson mindig sok a legdrágább kincsük, a gyermekeik, unokáik mosolyából, munkasikereik felett érzett boldogságból. Kívánom, érezzék jól magukat körünkben és egy-egy fárasztó nap után, vagy az esti csend óráiban a mai nap emléke is melegítse szívüket.

(Elhangzott az Idősek Napja csurgói megnyitóján, 2002. október 10.)

RÉGI-ÚJ ISKOLA CSURGÓN

Nagytiszteletű Esperes Úr, Elnök Úr, Igazgató Úr, Polgármester Asszony! Kedves Diákok, Tanárok és Szülők! Ünneplő Gyülekezet!

Történelmi esemény résztvevői vagyunk mindannyian.

Történelmi jelentőségű esemény a mai, mert Iskolát alapítani mindig korszakos, történelmi esemény.

Történelmi jelentőségű esemény a mai azért is, mert iskolát újraindítani is rendkívüli, korszakos esemény. S most újraindítunk – egy a kommunizmus időszakában évtizedekkel ezelőtt bezárt – csurgói református, egyházi elemi iskolát.

De történelmi jelentőségű ez esemény harmadszor azért is, mert mi nem bezárunk, hanem indítunk. Nem bezárjuk a tanulás, a művelődés, a tanítás és a nevelés útjai előtt a kaput, hanem megnyitjuk azt ma. Nem szavak, hanem a tettek hitelesítenek minden szándékot és minden emberi akaratot. E történelmi jelentőségű pillanat tanúságtétel abban az időben, amikor ebben az országban százával zárják be az iskolákat, óvodákat, különösen azokon a kistelepüléseken, amelyek egyébként is sokszorosan hátrányos helyzetben vannak.

Nem szavak tehát, hanem tettek.

Nem rombolni, hanem építeni.

Ez, s csakis ez határozhatja meg a keresztyén ember, a keresztyén anyaszentegyház gondolkodását, amikor széles értelemben véve a közjó érdekében: gyermekeink lelki és szellemi növekedése, a jövendő érdekében cselekedni kíván.

„Az iskola az Anyaszentegyház veteményeskertje!" S ha ez valóban így van, akkor adva van a feladat, a kihívás, adva van a munka keménysége és a reménység boldogsága, de az eredmény, a termés az Úristen kezében van. A kérdés számunkra mindig, minden korban így hangzik: Megtettem-e mindent jó lelkiismerettel Isten és ember előtt a

jövendőért? Tudtam-e építeni jó lelkiismerettel és kitartó munkálkodással, amikor a kor szelleme, a kór szelleme inkább rombolt? Akartam-e jövendőt gyermekekért, családokért, szülőföldért, nemzetért és hazáért, távlatos kitekintéssel az embervilágért egy szellemileg sivár világban is? Hűséges maradtam-e a nagy hűtlenségek és árulások időszakában? Mertem-e vállalni a „legfőbb jót" (Szenci Molnár Albert), Jézus Krisztus evangéliumát az üres és szörnyen vulgáris ateizmus idején? Íme, ünneplő Gyülekezet, egy ilyen történelmi jelentőségű esemény - egy iskola újrafundálása – ennyi, s még több kérdést, néha ünneprontó kérdést is tesz fel számunkra! Ezek a kérdések egészen személyes jellegűek, teljes egzisztenciánkban szólítanak meg bennünket: tanárokat, diákokat, szülőket, lelkipásztorokat és gyülekezetek tagjait, helyi és országos politikusokat! – Megtettem-e mindent a jövőért? Mindent jó lelkiismerettel tettem-e? Meg tudok-e állni Isten ítélőszéke előtt? Mindent az építésért tettem-e vagy alantas és hátsó szándékok érdekében, vagy ami még rosszabb: totális közömbösséggel a jövendővel és az élettel szemben. Ám „az élet él és élni akar!"

E mai nap az élet diadala a halállal szemben. A mai nap az élet viharzó erejének győzedelme minden lehúzó és visszahúzó sátáni erővel szemben. Az élet itt Csurgón is él és élni akar – ezt hirdeti a mai nap mindenki és minden idő számára.

Az iskola alapítása és fenntartása minden körülmények között üzenet. Üzen Istenről, hazáról, nemzetről és üzen az emberről. Szól az életről, a jövendőről, az Isten által jónak teremtett, de az ember által megrontott világról, szól a mégis kegyelemről, elhivatásunk, kiválasztásunk feladatáról és esélyéről, s szól a reménytelen világban is a reménységről. Ez az üzenet szóljon és zengjen egyre erősebben tanítókban, diákokban, szülőkben, egyházi és gyülekezeti, világi vezetőkben, mecénásokban és öregdi-

ákokban, amikor ma megnyitjuk eme veteményeskert kapuit, ha elvetjük az első magokat, s amikor újra és újra el kell indulnunk. Zengjen ez az üzenet évtizedeken, évszázadokon keresztül, a dolgos hétköznapok vagy a kemény pofonok idején és mindig adjon új reményt, bátorságot és hűséget a hithez, s elegendő világosságot. Azzal a reménységgel, ahogyan a genfi reformáció jelszava fogalmazta meg majd félévezreddel ezelőtt: „Post tenebras lux – A sötétség után világosság jő". Vagy talán úgy is igaz ez a tapasztalaton alapuló confessio-hitvallás, hogy „A sötétség után mindig jön a világosság!" Az elmúlt évtizedek ma is tapasztalható lelki- és szellemi pusztítása és sötétsége ellenére mégis jön – mert Isten kegyelméből jöhet – a világosság. A lelki, testi és szellemi nevelés harmóniájának világossága, a veteményeskert ápolása és gondozása: a művelés és a művelődésre nevelés szent, elkötelező hivatásának gyakorlása.

Mi is a jelentősége az anyaszentegyház eme veteményeskertjeinek és mi a rendkívüli jelentősége e csurgói szent veteményeskertnek? E létfontosságú kérdésre álljon itt a legautentikusabb pedagógusnak, a 17. század legkoncepciózusabb lángelméjének, Apáczai Csere Jánosnak ma is aktuális válasza Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról című kolozsvári igazgatói székfoglaló beszédéből: „De higgyétek meg, hallgatóim, az egyháznak, sőt az államnak is a kollégiumok az alapjai. Ezek, bizony ezek ama nagyon kedves folyók, melyek megtermékenyítik az államot és az egyházat. Ezek azok a források, melyekből minden jó fakad az egyház számára és az emberi életben minden más szervezet számára is. Csak addig állnak szilárdan az egyházak és nem tovább, míg szívügyüknek tekintik jól szervezett iskolák fenntartását. Ha az iskolák bomladoznak és elpusztulnak, az egyházak és az állam is szükségképpen összeomlanak és elsorvadnak. Ezért, aki a dicsőséges Isten dicsőségének előmozdítására bölcs és gyümölcsöző gon-

dolatot igyekszik ápolni magában, annak éjjel-nappal elsősorban az iskolákról való gondoskodás járjon az eszében."

Egyház és állam alapja ma is az iskola, a kollégium, a szellemi veteményeskert. Aki ezt az alapot tudatosan üres és a nihilbe vezető liberális eszmékkel avagy butaságtól és felületes közömbösségtől vezéreltetve rombolja le, az bűnt követ el a hazával, a nemzettel, az egyházakkal és állammal szemben, de legfőképpen gyermekeinkkel, unokáinkkal és velünk: szülőkkel és nagyszülőkkel szemben.

E mai történelmi esemény: a régi-új csurgói református elemi iskola léte, elindulása protestálás a szó eredeti kettős értelmében. Protestálás, azaz hitvallástétel, megszólalás és igazi tett az Egyetlen Alap, az egyház Ura mellett, akinek kegyelméből ez iskola is egyház és állam, egyház és nemzet fundamentoma lehet. S protestálás, azaz tiltakozás ez iskola léte a rombolás szellemiségével, a liberális bomlasztás álhitével szemben!

Mi tehát ezek után a mi teendőnk? Hogyan tudjuk szolgálni e veteményeskert szent ügyét, s persze rajta keresztül, mint eszközön keresztül az Isten ügyét? Megint hadd hívjam segítségül Apáczai Csere János vallomását, aki így fogalmazta meg saját küldetésének lényegét: „azok közül, akik tanulmányaikban elő tudják segíteni a magyar ifjúságot, én a legkisebb, de azok közül, akik elő akarják segíteni, a legnagyobb vagyok!" Mi jellemzi e mondatot? A rendkívüli alázat és az elszánt, elkötelezett akarás! – Nekünk sincs más teendőnk: tanároknak, diákoknak, szülőknek, lelkipásztoroknak, iskolai-egyházi-gyülekezeti vezetőknek, öregdiákoknak, gyülekezeti tagoknak és mindannyiónknak mély alázattal és szerénységgel kell végeznünk a reánk bízottakat ez iskola ügyében, a gyermekeink életéért és jövendőjéért, de ugyancsak elkötelezett akarással, ha kell kitartó küzdelemmel és elkötelezett harccal megvédeni felismert igazságainkat, értékeinket. Óvni és védeni a lélek és szellem veteményeskertjét. Alázat és rettenthetet-

len akarás, e kettő, mely Isten színe előtt állván jó előmenetelt adhat most és a jövőben ez Alma Maternek, e régi-új csurgói református általános iskolának. 2000. október 28-án, az új csurgói református templom felszentelő ünnepségén azt mondtam, hogy újraépülhetett az ősi, Drávaparti protestáns bástya: templom és iskola egysége. Ma azt mondhatjuk, hogy ez a bástya tovább épülhetett, megerősödhetett, s ez a tény biztató és bátorító jövőt ígér. Ám tőlünk kéri, követeli, hogy mély alázattal és kitartó, lelkes akarással, orando et laborando – imádkozva és dolgozva védjük és építsük tovább az anyaszentegyház csurgói veteményeskertjét, egyháznak és nemzetnek szellemi fundamentomát. Kívánom, hogy további, hűséges munkálkodásunk eredményeképpen kiépüljön a Csurgói Református Kollégium, amely minden igényt kielégítő regionális oktatási-képzési-nevelési- és lelkigondozói központként tudja betölteni hivatását itt Csurgón.

Isten áldása adjon ehhez erőt, alázatot és határozott akarást, mert „Post tenebras lux," azaz a sötétség után világosság jő. Adja Isten nekünk: tanároknak, diákoknak, szülőknek és mindannyiónknak az Ő világosságát!

Köszönöm kitartó és megtisztelő figyelmüket!

(Elhangzott Csurgón a református templomban, 2003. augusztus 31.)

HADIK MAGDA HAZATÉRT

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Csurgóiak!
Hadik Magda hazatért. A magyar szobrászat jeles képviselője, Csurgó díszpolgára hazatért az általa rajongva szeretett városkába. Hazatért gondolataival, alkotásaival, üzenetével, életművével és mától – míg világ a világ, míg Csurgó Csurgó lesz –, mától velünk is marad. Mától rajtunk múlik, hogy tudunk-e Tőle tanulni, tudunk-e Tőle impulzusokat, életkedvet és életerőt venni!

Hadik Magda mindig azért jött Csurgóra, hogy tegyen valamit. Sőt, mindig azért jött, hogy változtasson rajtunk, hogy elgondolkoztasson minket, hogy friss levegőt, ötleteket hozzon, hogy felnyissa szemünket a látásra, hogy tágabbra nyissa horizontunkat!

Nos – tisztelt hölgyeim és uraim, kedves csurgóiak –, mától végleg velünk lesz, hogy mindig tegyen valamit a lelkünkkel, a szívünkkel és az eszünkkel, ha itt mától vele kettesben végigjárjuk ez állandó kiállítást. Végleg velünk lesz, hogy változtasson rajtunk, hogy új gondolatokat adjon, hogy tágítsa szellemi-lelki horizontunkat.

Hadik Magda élete a 20. századot átélt élet volt. Mind kronológiailag, mind egzisztenciálisan, mind pedig lelki-szellemi értelemben. A 20. századot átélt élet: annak minden újdonságával, de minden borzalmával, minden szépségével, de minden kihívásával és kérdésével együtt.

Gyermekéveit mélyen áthatja magyarságunk 20. századi legnagyobb traumája, az igazságtalan trianoni döntés. Az idő tájt magyar tisztviselők ezrei kényszerültek elhagyni szülőföldjüket. Így vette a vándorbotot édesapja, az ópécskai állomásfőnök, hogy azután családjával Makón telepedjen meg, ahol aztán Hadik Magda gyermekéveit töltötte és a gimnáziumot végezte. Élete következő fontos állomása Csurgó volt, hol férje, Bódi Ferenc a Református Gimnázi-

umban kapott történelemtanári állást. A csurgói évek emléke végigkísérte egész életét.

Itt kezdődött művészi pályája, itt csodálkozik rá a természet isteni csodájára.

Visszaemlékezésében így ír Csurgóról: „Egyszóval semmi dolgom nem volt, csak öröm és a boldogság. A férjem azonnal mutatni akarta Csurgót, megcsodálta a gesztenyefasornak szinte a templomszerű összehajlását. Csodáltam ezt a hangulatot, azokat a gyönyörű fákat, mind-mind a múltról beszélt. Csak a madarak csicsergése volt a jelen."

Itt Csurgón mintázta első agyagszobrait, és mától ebben az állandó kiállításban itt lel otthonra sok-sok szép és kiemelkedő alkotása és munkája.

1952-ben diplomázott a Képzőművészeti Főiskolán. Pátzay Pál, Barcsay Jenő és Ferenczi Béni tanítványára nehéz idők következtek. A szocialista realizmus korszakában nem találta a helyét, így saját örömére dolgozott. Készített portrékat, érméket, kő, bronz, fa és kisplasztikákat. Nem megfelelni akart az aktuális politikai igényeknek, hanem alkotni, teremteni, gondolkodni, tenni és tenni a nihil, a semmi vallása ellen.

Ady Endrét idézem közénk, akinek a portréját készítette és ajándékozta gimnáziuma számára:

„A Mindegy, mi ma mindent összetör,
A lágy ujjakat összefonja,
Hogy nem szorul össze az ököl.
S, hogy itt még valami teremjen,
Gyertek, menjünk a Mindegy ellen.
Igenis: kell a bátor lobbanás
S nem élet, hogyha nem kiáltjuk,
Hogy minden vannál mindig jobb a más.
Gyűjtsük ki jól a szíveinket:
Csak azért se győzhet a Mindegy."

(Ady E.: A Mindegy átka, 1913)

Alkotásaiban tükröződik a keresztyén ember kiegyensúlyozott perszonalista szemlélete. Szobrainak témái az élet, a világ nagy kérdései.

Dr. Dávid Katalin művészettörténész így vall művészetéről: „Alkotói világának középpontjában az ember áll, róla beszél minden művében: örömök és szenvedések, boldogság és elhagyatottság, vidámság és szomorúság formálódik képpé a művekben. A tánc mellett a gyász, a magány mellett a szerelem egyaránt témája szobrainak."

Sokat dolgozott alkotótáborokban, művésztelepeken. Számos városunkat gazdagítják és szépítik köztéri szobrai: Hajdúböszörmény, Tiszaluc, Makó, Budapest, Szombathely, Nyíregyháza. S persze Csurgó.

Temetésén annak a Juhász Gyulának a soraival búcsúztam Tőle, akinek arcmása volt az első alkotása városunkban, s hitem szerint ez a néhány sor Hadik Magda művészi-emberi ars poeticáját is megfogalmazza:

„Egy hangszer voltam az Isten kezében,
Ki játszott rajtam néhány dallamot."

Megtiszteltetés, hogy én nyithatom meg Hadik Magda állandó csurgói kiállítását, a Makóról Csurgóra érkezőét, a Makóról Csurgóra érkező!

Hadik Magda hazaérkezett hozzánk és közénk, hogy végleg Csurgón legyen, hogy végleg velünk legyen. Ő egy hangszer volt Isten kezében, ki néhány dallamot játszott rajta. Ezek a dallamok most már itt szólnak közöttünk Csurgón.

Legyen fülünk e csodálatos, felemelő dallamok meghallására!

E gondolatok jegyében a kiállítást megnyitom. Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

(Elhangzott Hadik Magda csurgói állandó kiállításának megnyitóján, a Csurgói Városi Múzeumban, 2005. február 26.)

BÚCSÚZÓ

Langfelder Vilmos, egy igaz ember

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Emlékezők!
József Attila: A Dunánál című csodálatos versében így kiált fel fájdalmas-őszintén:

„Elegendő harc, hogy a multat be kell vallani."

Ma vallani jöttünk össze itt. Vallani egy korról, vallani egy világról, és vallomást tenni egy emberről. Vallani a múltról és egy olyan korról, amelynek nyomai és sebei még itt vannak körülöttünk, mellettünk és bennünk. S tanúságot tenni egy olyan élettörténetről, amelynek ma sincs vége.

Langfelder Vilmos gépészmérnökre emlékezünk, a két nap híján 90 esztendős embermentő Raoul Wallenberg egyik legközelebbi munkatársára. 1912-ben született Budapesten. Szülei korán meghaltak, így őt és húgát nővére nevelte. A budapesti Piarista Gimnáziumban érettségizett, ahol végig jeles tanuló volt. Apja példáját követve gépészmérnöki diplomát szerzett. Kedvenc időtöltése az evezés és az olvasás volt. Származása miatt lett munkaszolgálatos, és így találkozott az embermentő svéd követségi titkárral, Raoul Wallenberggel, akinek egyik legközvetlenebb munkatársává, segítségévé vált. Elsősorban kiváló németnyelv-tudásával, jogosítványával vált hasznára Wallenberg embermentő akcióinak. A csendes, de megbízható; a szolid, de együgyűségében konok és állhatatos Langfelder Vilmos egyidős volt Wallenberggel: kitűnően megértették egymást, Wallenberg magántitkárává lett. Életük kockáztatásával együtt mentették az embereket, de együtt fogták el őket a bevonuló szovjet csapatok is! Több mint szimbolikus ez az együtt! Együtt mindenben! Bizonyára mondhatjuk, hogy együtt a jóban is, de sokkal-sokkal többet együtt a rosszban. Együtt a bujkálásban, a fájdalmak és sebek hordozásában, együtt a méltatlan megaláztatásban, együtt a fog-

ságban, s bár nem tudjuk, de sejtjük, hogy együtt a szörnyű-szörnyű halálban.

Reméljük, hogy együtt a túlnaniban is! Ez a testi-lelki-szellemi együtt, ez a teljes egzisztenciális sors- és közösségvállalás, amely ezt az életet jellemzi! S amely életpéldáról, morális és elkötelezett életmintáról ma egy emlékeztető jelet itt örök időkre szólóan elhelyezünk. Langfelder Vilmost családja kerestette a szovjet nagykövetség segítségét kérve. Csak 1957-ben kaptak – megbízhatatlan – választ a szovjet külügyminisztériumtól, miszerint Wallenberg 1947-ben, Langfelder pedig 1948. március 2-án a börtönben szívroham következtében elhunyt. Az utóbbi évtizedben nyilvánosságra került, hozzánk eljutott dokumentumok szerint csak az bizonyos, hogy Moszkvába szállításuk után azonnal elválasztották őket egymástól, s mindketten különböző börtönök, így a hírhedt Lubjanka rabjai voltak. Jellemző, hogy a börtönnaplóból kitörölték a nevüket, amit mára sikerült újra láthatóvá tenni. 2000 végén Oroszország mindkettőjüket rehabilitálta, ugyanakkor továbbra is a hivatalos verzió az eseményekről az oroszok részéről ugyanaz, amely 1957-ben volt. A rehabilitálási iratokat diplomáciai úton juttatták el Magyarországra, amit a család nevében unokahúga, Lente Istvánné vett át, aki szívügyének tekintette az emléktábla elkészültét.

Tisztelt Emlékezők! Kedves Hölgyeim és Uraim!

Ma úgy, ahogyan Langfelder Vilmos élt: csendesen, szolidan, de konok és határozott elkötelezettséggel emlékezünk rá! Nemcsak emlékezünk, hanem emlékeztetünk is! Figyelünk rá és e most felavatandó emléktábla azt a hivatást tölti be, hogy figyelmeztessen: figyelmeztessen bennünket, gyermekeinket, az utód nemzedékeket egy morális tartású életpéldára, s rajta keresztül egy korra, egy világra. Arra, hogy hogyan lehet és kell tartással megállni és megmaradni emberként az embertelenség idején. Nem önreklámmal és mellet verve, de szolid, csendes-konok elkötelezettséggel. A jó cselekvésével. A „fasiszta-kommuniz-

musban", ahogy a véres 20. század érintett időszakát egy világhírű történész jellemzi! Ahogyan az írás fogalmaz: „Aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak." (Jakab 4, 17).

Langfelder Vilmos élete s mártírsorsa bizonyíték és tanúságtétel arra vonatkozóan, hogy ezt meg lehet cselekedni. Hogy az ember mégis képes arra, hogy minden vihar, borzalom vagy kicsinyhitű gyengeség ellenére képes a jót tenni vállalva annak minden konzekvenciáját!

Ma olyan világban élünk, hogy már a kérdéseink sem tiszták és érthetőek vagy – ami a legrosszabb – már nincsenek is kérdéseink! Langfelder Vilmos életének-sorsának példája katarktikusan leegyszerűsíti az értelmetlenné tett emberlétet és feltámasztja a ma is és minden időben újra mai fundamentális kérdést: Mi dolgom van és mi dolgunk van a világon? S erre a langfelderi életből következő morális kérdésre csak morális válasz adható: Az emberi élet és az emberi méltóság végtelen tisztelete, a jó – minden körülmények közötti – cselekvése, az ember tartásának megőrzése!

Tzvetan Todorov Az emlékezet visszásságai című írásában írja: „Az élet vereséget szenved a haláltól, de az emlékezet megnyeri csatáját a semmi ellen. Az emlékezet mindig győz, mindig megnyeri csatáját az elhallgatás kényszere ellen is!"

Langfelder Vilmos emlékezete íme megnyerte csatáját a semmi, a nihil, az elhallgatás kényszere ellen is. De kívánom, hogy nyerje meg csatáját a mai emlékeztetésünk is, hogy az előttünk álló ismeretlen időben mi és utódaink tudjunk elegendő erőt, hitet, szelíd elhatározottságot és csendes elkötelezettséget kapni és mindig tudjunk olyan hiteles választ adni a mi dolgom, mi dolgunk van a világon? alapkérdésre, mint tette ezt Langfelder Vilmos!

Tisztelt Megemlékezők!

Nekünk magyaroknak nem szabad soha megfeledkeznünk Raoul Wallenbergről és hűséges munkatársáról,

Langfelder Vilmosról, akiknek 90. születésnapján emlékezünk most!

Köszönetemet szeretném kifejezni mindenkinek: a leszármazottaknak, a Raoul Wallenberg Egyesületnek, Czinder Antal Munkácsy-díjas szobrászművésznek, az emléktábla alkotójának és mindenki másnak, akik valamilyen módon hozzájárultak ahhoz, hogy ma itt méltó és illő módon emlékezhetünk meg Langfelder Vilmosról. Hogy megvívták „elegendő" belső és külső harcukat, hogy ma itt vallomást tehettünk! Legyen áldás emlékén, az adakozókon, támogatókon és a mindenkori emlékezőkön és emlékeztetőkön!

E gondolatokkal avatom fel Langfelder Vilmos gépészmérnök, Raoul Wallenberg munkatársa emléktábláját.

Köszönöm megtisztelő és kitartó figyelmüket!

(Elhangzott Langfelder Vilmos emléktáblájának avatásán Budapesten, az Andrássy út. 36. számú háznál, 2002. augusztus 2.)

WASS ALBERT EMLÉKEZETE

„Mert csak az igazság az élet. Ami nem igazság, az pusztulás."
(Wass Albert: Elvész a nyom)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Jelenlévők és Ünneplők! Nagy tisztelettel köszöntöm Önöket ezen az ünnepnapon, amikor Wass Albert végre hazatérhet emigrációjából! Megtiszteltetés számomra a felkérés Turcsány Péter részéről és megtiszteltetés Wass Albertre emlékezni a nyilvánosság előtt.

Wass Albertről beszélni egyszerre rendkívül nehéz és ugyanakkor könnyű. Rendkívül nehéz, mert egy hatalmas élet és szerteágazó életmű van előttünk. Rendkívül könnyű, mert ez az élet tiszta és áttekinthető: igaz élet. Követhető és követendő élet!

Ma itt egy csodának vagyunk tanúi. Mert jóllehet Wass Albertet és műveit az elmúlt évtizedekben tudatosan és koncepciózusan eltitkolták és eltiltották a felnövekvő nemzedékek előtt és az újabb generációktól, ma mégis az egyik legszentebb és kézzelfogható nemzetstratégiai szellemi folyamat, hogy a Kráter Műhely Egyesület áldásos tevékenysége következtében Wass Albert művei egyre ismertebbek és egyre népszerűbbek, egyre több helyen lehet látni fiatalokat, akik örömmel, kipirult arccal és büszkén olvassák Wass Albertet.

Wass Albert hatalmas életművét néhány percben nem lehet átfogni és méltatni, de meg lehet pendíteni az érzést: hogyan hatott rám Wass Albert a művein keresztül? Mi az, ami megfogott engem belőle?

Kedves Hallgatóim!

Wass Albert, a 20. század nagy mesemondójaként egy külön világba, egy mesevilágba, egy sajátos Wass Albert-i világba repít bennünket. Ám ez a világ nem egy virtuális, hazug és elérhetetlen világ. Ez a mesevilág a való világ, a valóságos emberi értékek világa! Az ember számára egy

megvalósítható és egy megélhető világ. Mert magyar, erdélyi porból vétetett minden sora, minden betűje, ezért ma is magyar, erdélyi életté lehet.

Többször hallható, olvasható: Wass Albert csodálatos életműve egy letűnt világ szép emléke! Nagyszerű életmű, de a múlt lezárását jelenti. Nem szakemberként, hanem olvasóként ezzel nem érthetek egyet. Wass Albert mesevilága, életműve rólunk szól! Rólad és rólam! Az életünkről, a világunkról, a magyarságunkról, az emberségünkről, a lelkünkről, a megmaradásunkról, a jövőnkről! Ez az életmű valóságosan megtisztít, kitisztít bennünket, életünket minden külső és belső mocsoktól. Azonosulunk vele és tisztára mos minket! Tiszta és tisztító életmű!

Wass Albert életműve egyszerre jeleníti meg és állítja középpontba az egyetemes emberi értékeket és a magyar nemzeti sorskérdéseket. Egyetemes emberi értékek és magyar nemzeti sorskérdéseink együtt vannak jelen regényeiben, gondolataiban, történeteiben, amelyeknek esszenciája egy koherens, tudatos transzilvanizmus meghirdetése. Embernek lenni, hiteles emberként élni egyetemes feladat és kereszt! Ám magyarként, erdélyi magyarként megállni és megmaradni még ennél is többet jelent. Élethivatást, életprogramot.

„Gond embernek lenni, igaz embernek lenni meg kettőzött gond éppen. Igaz magyar embernek lenni pedig akkora teher, hogy aki sokat viseli, megerősödik!" (Wass Albert: Csaba) A teher megerősít! Teher alatt nő a pálma - mondhatnánk a református tapasztalat jelszavával.

Wass Albert életműve tanúságtétel biblikus hite mellett is! Talán nem erős, ha úgy fogalmazok: életműve protestálás a szó eredeti és nemes értelmében! Vallástétel a jó, a nemes, a tiszta, az igaz, az igazán emberi és magyar mellett. S protestálás, azaz tiltakozás mindennel szemben, ami ennek ellenkezője. Tiltakozás mindennel szemben, ami pusztít, ami rombol, ami öl és gyilkol, mindennel szem-

ben, ami sátáni indulat és gyűlölet! „Mert a békét nem lehet csinálni. Az van, s azt csupán megtalálni lehet.” (Wass Albert: Farkasverem.)

Isten gondviseléséről szól a csodálatos nagyregény, az Elvész a nyom. Isten gondviselő szeretetének következménye: az embernek küldetése van – míg él – ezen a világon.

Tisztelt Ünneplők! Kedves Hallgatóim!

Még rengeteg az adósságunk Wass Alberttel szemben. Gratulálok és köszönöm Turcsány Péternek és munkatársainak áldozatos munkáját. Turcsány Péter és munkatársai, a Kráter Műhely Egyesület – nyugodtan mondhatjuk – missziót végzett és végez, amikor Wass Albert életműsorozatának kiadására vállalkozott.

A mai ünnepnap, a Kráter könyvesház és a Wass Albert terem felavatása és megnyitása, az írófejedelem életművének kiadása és a rehabilitációs eljárás felvállalása már egy jelentős lépés ahhoz, hogy törlesszünk adósságunkból. Ez maga a misszió. Köszönöm Turcsány Péternek, feleségének és munkatársaiknak e missziós lelkületet!

Kívánom, hogy vállalkozásuk legyen egy sikeres magyar vállalkozás (milyen ritka is az!), és ne csak profitban mérhető, sikeres vállalkozás legyen, hanem szellemi-lelki örömöket hozó, illetve a Wass Albert életművét tisztelő és szerető magyarok közös lelki rezdülését előmozdító vállalkozás is legyen.

(Elhangzott a Wass Albert terem avatásán, 2004. február 23.)

TARTALOM

Előszó 7

Bemutatkozás
Isten vezette, schweitzeri úton, illúziók nélkül 13
HVG-portré 20
„Valódi hit nélkül nincs kereszténydemokrácia” 24
Az Isten szolgája
Advent fénye a világ reménye 31
„Láttuk az Ő csillagát!” 34
Virágvasárnapi küldetésünk 37
„Ne legyetek elbizakodottak!” 40
A Jézus Krisztusban megtalált békesség 43

Magyar ünnep
Szabad, független, demokratikus Magyarországot! 49
1848. március 15-e
a polgári Magyarország születésnapja 51
1848 márciusának csillaga
a magyar jövendő útját mutatja 54
Megemlékezés a Hősök Napján 63
Emlékezés az aradi vértanúkra Nagyváradon 66
István, minden magyarok királya 76
Bethlen Gábor, a református fejedelem 79
„Az emlékezet megnyeri
csatáját a semmi ellen” 84

A gondolat szárnyán
Az etika fontossága
a helyi közösségek politikai életében 91
Keresztyén értékek a politikában 100
A keresztény Európa keresztény jövője?! 104
A magyar kereszténydemokrácia jövője 110

Kenyér – élet – jövő 118
A kisebbségek megbecsülése
az emberi méltóság záloga 122
Törvény előtti egyenlőség
polgári és vallási tekintetben! 125
A KDNP és a KDF egymásra találásáról 128
MDF: Újra feléledt
a Keresztényidemokrata Unió gondolata 130

A Tisztelt Házban

A családtámogatásról 137
A területfejlesztésről 143
A magzati élet védelmében 148
Egy anarchista „Ellen-Központról” 151
Szabadság vagy szabadosság? – A szektákról 154
Egy furcsa eset:
csak most van szükség az egyházakra? 157
A brókerbotrány tárgyában 159
Miért szabotálja a kormány
az egyházi ingatlanrendezést? 162
A gyászos népszavazás évfordulóján 165

Somogyország

A megyecímer 501. évfordulóján 171
A csurgói református gimnázium régi könyveiről 175
A Bethlen-díjas Kovács Andor köszöntése 179

Helyi szolgálat

Régi helyünkön, de újult erővel, új célokért 187
Legyen az új évezred
az értelmes szeretet évezrede 191
Gyászbeszéd Csurgói Máté Lajos temetésén 195
Ráskó Józsefné ravatalánál 198
Köszöntő a csurgói Szociális Konferencián 201
Merjünk magyarok lenni… 203

Minden idős emberre szükség van 207
Régi-új iskola Csurgón 210
Hadik Magda hazatért 215
Búcsúzó 218
Wass Albert emlékezete 222

ISSN 1217-744X

ISBN 978-963-9848-07-8

Kiadja a Kereszténydemokrata Néppárt
Országgyűlési Képviselőcsoportja
Felelős kiadó: **dr. Semjén Zsolt,** frakcióvezető
Szerkesztés, tördelés: KDNP sajtószolgálata
Borító és typográfia: **Brém-Nagy Ferenc**
Nyomdai munka: Multiszolg Bt.
Felelős vezető: **Kajtor István**